

Konfuciusz Krónika

Az ELTE Konfuciusz Intézet ingyenes magazinja

VI. évfolyam 2012/1-2. szám

孔子学院通讯
罗兰大学孔子学院
2012年第一·二期
免费发行

Miért tanuljunk kínaiul?

A kínai a legtöbbször által anyanyelvként beszélt nyelv a világon. Az emberiség több mint egyötödének kínai az anyanyelve. A kínai az ENSZ hivatalos nyelveinek egyike.

Az elmúlt harminc év bámulatos, évi 10%-os gazdasági növekedésének köszönhetően Kína ma a világ egyik legfontosabb gazdasági, politikai, kulturális nagyhatalma. A kínai 2010 óta – a japánt megelőzve – a világ második legnagyobb gazdasága.

Kína megbecsült tagja a nemzetek közösségének. 2008-ban sikeres olimpiát rendezett, 2010-ben világkiállításnak adott otthont, s az élet szinte minden területén megkerülhetetlen.

A kínai cégek behálózják a világot, s a multinacionális vállalatok túlnyomó többsége jelen van Kínában. E cégek mindegyikének szüksége van kínaiul jól beszélő szakemberekre.

A magyar–kínai kapcsolatok az utóbbi években sosem látott gyorsasággal fejlődtek. Kína ma Magyarország legnagyobb ázsiai kereskedelmi partnere, hazánk pedig Kína második legjelentősebb partnere Közép-Európában. Kulturális kapcsolataink is egyre szorosabbak, 2007–2008-ban például magyar évadot rendeztek több kínai nagyvárosban, 2009-ben pedig kínai kulturális fesztivált szerveztek Magyarországon.

A kínai nyelv egyre népszerűbb a világon: becslések szerint 2010-ben már 40 millió külföldi tanult kínaiul.

A kínai a világ egyik legősibb civilizációja, mely hihetetlenül sokszínű, értékes kulturális kincsekkel gazdagította az emberiséget. A kínai nyelv megismerése nemcsak jó befektetés, hanem általa hozzáférhetünk e rendkívül gazdag kultúrához is.

A kínai nyelv még csak nem is olyan nehéz, ahogy azt sokan gondolják. Nyelvtana a világon az egyik legegyszerűbb (nincsenek toldalékok, nemek, számok, esetek), egyedül a zenei hangsúlyok és az írás jelenthetnek

problémát. Ám azt a 3000 írásjegyet megtanulni, amelyet a mindennapi életben használnak, egyáltalán nem boszorkányság.

A kínai nyelv immár mindenki számára elérhető. A 2006-ban nyílt ELTE Konfuciusz Intézet rendszeresen indít különböző szintű kínai nyelvtanfolyamokat. Ugyanitt változatos kulturális programok is várják az érdeklődőket, s a modern Kína megismertetését is feladatunknak tekintjük. Nyelvtanfolyamainkat kínai anyanyelvű vagy Kínában képzett tanárok tartják, a legmodernebb tananyagokra építve, Budapest szívében. Tanfolyamainkra, programjainkra mindenkit szeretettel várunk!

ELTE Konfuciusz Intézet

Cím: 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F. I. 16.

Telefon: (36)-(1)-411-65-97, (36)-(1)-411-65-00/5401

Fax: (36)-(1)-411-65-98

Nyitva: H–P: 10:00–13:00, 14:00–18:00

E-mail: office@konfuciuszintezet.hu

Honlap: www.konfuciuszintezet.hu

尊敬的读者！

去年12月，孔子学院举行了成立五周年的庆祝活动。在过去的五年里，我们的孔子学院成为了在匈牙利传播中国语言及文化最重要的中心。今年我们已经在19个不同机构开设了汉语教学。而且不仅在布达佩斯，在其他许多城市也有开设。我们每年都组织许多活动，累计已达数万次，出版物也达到了数千册。

所有这些不仅取决于我们自身：近年来，匈牙利也有越来越多的人认识到，中国是21世纪的一个巨大力量，因此认识中国、了解中国对许多人来说都是至关重要的。中国的发展一直未曾停止过，即使在世界经济危机的影响下，其经济增长速率仍然保持在8%左右。除了在产量上显著的增长之外，近年来我们也可以看到在质量上的飞跃。

中国文化也处于百花齐放的时期。不仅在中国，在世界其他国家也是如此。布达佩斯仅在2012年夏天便举行了三次较大规模的关于中国文化的活动：在乌拉尼亚国家影剧院举办的中国电影日，在歌剧院举办的北京国家大剧院访问演出，在艺术博物馆举办的中国过去三十年美术作品展。各种中国为主题的会议、商务会谈、经贸论坛也数不胜数。可以肯定的是，对中国感兴趣的人在将来也会有无数相关文化和商业活动可以参加。

《孔子学院通讯》也到了一个值得纪念的日子，目前本刊已走到了第十期。值此之际本期比起往期在内容上进行了扩充，共增加到44页，话题涉及的领域也更加广泛。我们的读者可以在文章中探寻中国不同历史时期，了解中国最受欢迎的民族乐器和棋牌游戏，游览丝绸之路和福建等省，简要了解中国现当代文学及许多其他主题。当然，还可以从中了解我们孔子学院的工作，也许还会对汉语产生兴趣。

祝好！

绍莱特博士
主编

TISZTELT OLVASÓK!

Tavaly decemberben ünnepelte megalapításának ötödik évfordulóját az ELTE Konfuciusz Intézet. Az elmúlt fél évtizedben intézetünk a kínai nyelv és kultúra népszerűsítésének legfontosabb magyarországi központjává vált. Idén már tizenkilenc különböző intézményben tanítunk kínait, nemcsak Budapesten, hanem több vidéki városban is. Programjainkon összességében tízezrek fordulnak meg évről évre, kiadványaink ezrekhez jutnak el.

Mindaz nemcsak rajtunk múlott: az utóbbi években Magyarországon is tömegek ismerték fel, hogy Kína a 21. század egyik nagyhatalma, így megismerése, megértése elengedhetetlenül fontos lehet sokak számára. Kína fejlődése a világgazdasági válság kitörése óta sem torpant meg, gazdaságának növekedése még most is 8% körül van, s a korábban jellemző mennyiségi gyarapodás mellett az utóbbi években jelentős minőségi változásoknak is tanúi lehetünk.

A kínai kultúra is virágkorát éli, nemcsak Kínában, hanem külföldön is. Budapesten csak 2012 nyarán három jelentős kínai kulturális eseményen is részt vehettünk: az Uránia Nemzeti Filmszínházban kínai filmnapokat rendeztek, az Operaházban a Pekingi Nemzeti Nagyszínház vendégjátékát láthattuk, a Szépművészeti Múzeum-

ban pedig reprezentatív kiállítás nyílt az elmúlt harminc év kínai képzőművészetéről. A különböző kínai témájú konferenciáknak, üzletember-találkozóknak, kereskedelmi fórumoknak pedig se szeri se száma. Biztosra vehető, hogy a Kína iránt érdeklődők a jövőben is számtalan kulturális és üzleti programot találhatnak maguknak.

A Konfuciusz Krónika is jubileumhoz érkezett, a jelenlegi a magazin tizedik száma. Ezen alkalomból lapunk a szokásosnál nagyobb terjedelemben, 44 oldalon jelenik meg, még több témát feldolgozva. Cikkeink révén olvasóink kalandozhatnak a kínai történelem különböző korszakaiban, megismerkedhetnek a legnépszerűbb kínai hangszerekkel és társasjátékkal, bejárhatják a Selyemutat és Fujian tartományt, pillanatképet kaphatnak a mai kínai irodalomról és sok más témáról. Emellett természetesen megismerhetik intézetünk munkáját, és talán kedvet kapnak a kínai nyelvhez is.

Jó szórakozást!

Dr. Salát Gergely
főszerkesztő

Konfuciusz Krónika
Az ELTE Konfuciusz Intézet magazinja
2012. VI. évf. 1-2. szám
HU ISSN 1789-8617
Megjelenik évente kétszer
Főszerkesztő: Dr. Salát Gergely
Tördelőszerkesztő: Bukovics Zoltán
Képek: Bukovics Zoltán, Hamar Anita, Hompot Sebestyén, Salát Gergely, Terjék Edina
Kínai fordítás: Sun Xiaojing
Nyomdai munkálatok:

Felelős kiadó: Dr. Hamar Imre
Cím: ELTE Konfuciusz Intézet,
1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F I. em.
Tel.: (36)-(1)-411-65-97
Fax: (36)-(1)-411-65-98
www.konfuciuszintezet.hu
media@konfuciuszintezet.hu

2011–2012. évi tanév az ELTE Konfuciusz Intézet számára ismét egy sikeres év volt. Több iskolában elkezdte az oktatást, és számos kulturális és nyelvi programot szervezett. Ezenkívül megjelent a „Kínai nyelv tanításának módszertana” című kézikönyv első két kötete.

Az ELTE Konfuciusz Intézet elmúlt egy éve

罗兰大学孔子学院过去的一年

A 2011–2012-es tanév ismét eseményekben gazdag szezont hozott az ELTE Konfuciusz Intézetben. Újabb iskolákban kezdtünk kínai nyelvet tanítani, folytatódtak színes programjaink, és megjelent nyelvkönyvsorozatunk első két kötete.

2011-ben több elismerés is érte az ELTE Konfuciusz Intézetet. Mint előző számunkban beszámoltunk róla, nyár elején mi rendezhettük meg az Európai Konfuciusz Intézetek III. Konferenciáját, s intézetünkbe látogatott Wen Jiabao kínai miniszterelnök. Decemberben a Konfuciusz Intézetek pekingi világkonferenciáján Dr. Hamar Imre, intézetünk igazgatója elnyerte a „Kiváló Konfuciusz Intézet-vezető” kitüntetést, amelyet a világ 350 Konfuciusz Intézetének és 500 Konfuciusz Tantermének első emberei közül húszan kaptak meg. Dr. Hudecz Ferenc, az ELTE korábbi rektora ugyanekkor a Konfuciusz Intézetek igazgatótanácsának tiszteletbeli tagja lett.

2011-től tovább bővült azon középiskolák és egyetemek köre, amelyekben a diákok kínait is választhatnak második idegen nyelvként. Középtávú célunk, hogy Magyarország minden régiójában elérhetővé tegyük a kínait a tanulók számára. A nyelvtanulás megkönnyítése érdekében az ELTE Konfuciusz Intézet munkatársai összeállították a régóta tervezett magyar nyelvű kínai nyelvkönyvsorozat első két kötetét, amelyet hamarosan két további rész követ. 2011 végén lezajlottak a kínai nyelvvizsgák (HSK és YCT), amelyek évről évre egyre több jelentkezőt vonzanak.

A nyelvoktatás mellett fontosnak tartjuk a kínai kultúra népszerűsítését is. Ennek jegyében szeptemberben az intézet részt vett a Kutatók Éjszakáján, amelynek alkalmából az ELTE Kínai Tanszékének munkatársai tartottak előadásokat kutatási területükről.

Az őszi folyamán *Ismerkedés a mai Kínával*, illetve *Kína tájai és népei* című sorozataink keretében az érdeklődők előadást hallhattak a kínai külpolitikáról, a nemzetközi márkák kínai terjeszkedéséről, a tolmácsolásról és fordításról, a kultúrák közötti kommunikációról, a kínai zsidó kisebbségről, a kínai népzeneről és a Kínában élő koreaiakról. Meghívott előadóként az ELTE-n köszönthettük a neves francia sinológust, François Jullient, aki a nyugati és a keleti filozófia kölcsönhatásáról beszélt, az amerikai Mario Poceski pedig a Tang-kori költő, Bai Juyi munkásságát mutatta be. A Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozathoz kapcsolódóan előadásokat szerveztünk a magyar Keletkutatásról, illetve az Ázsiában megfordult magyar utazókról.

2011年，罗兰大学孔子学院为更多人所熟知。正如先前我们所报道过的，我们在入夏时分举办了第三届欧洲孔子学院大会，中国总理温家宝参观了我院。12月孔子学院外方院长郝清新博士参加了北京举行的世界孔子学院大会，并获得了“杰出孔子学院院长”称号，全世界350所孔子学院和500所孔子课堂中，只有20人获得该称号。与此同时，罗兰大学前任校长胡达茨·费伦茨博士成为孔子学院董事会终身名誉会员。

2011年9月之后，为学生开设汉语作为第二外语课程的中学和大学范围进一步扩大。我们的中期目标是，让匈牙利所有地区都可以为学生提供学习汉语的机会。为了便于语言学习，罗兰大学孔子学院的工作人员很久以前便已着手编写《匈牙利汉语课本》，现已出版第一册，很快后三册也会面世。2011年底举行了汉语考试（HSK和YCT），该考试每年都吸引着越来越多的人前来参加。

除了语言培训之外，我们也很重视中国文化的推广。本着这个精神，孔子学院参加了九月举办的“研究者之夜”活动。在该活动中，中文系的工作人员做了文化领域的讲座。在秋季举办的以“认识今天的中国”和“中国的景观及民族”为题系列活动中，感兴趣的人们可以听到各类讲座，讲座涉及中国的外交政策、国际品牌在中国的发展、翻译、跨文化交际、中国的犹太少数民族、中国民乐、在中国生活的韩国人等方面。罗兰大学特邀客座讲师、法国著名汉学家弗朗索瓦·尤里安特做了关于东西方哲学互相影响的讲座，并介绍了美国诗人马里奥·博彻斯基以及唐朝诗人白居易的作品。在匈牙利科技节的系列活动中，我们就匈牙利的东方研究，以及前往亚洲的匈牙利人等方面组织了一系列相关讲座。

A programok közül természetesen a különféle versenyek sem hiányozhattak, így novemberben megrendeztük hagyományos szép kiejtési versenyünket, illetve a középiskolások kínai kulturális vetélkedőjét. Az intézet lehetőséget kívánt biztosítani a kínaiul tanuló magyarok és a magyarul tanuló kínaiak számára a kötetlen beszélgetésre, ezt szolgálta az októberi kínai–magyar klub. Az őszi félév során két kínai komolyzenei koncertnek is helyet adtunk.

各种活动中当然不会错过的是各种比赛，比如十一月，我们组织了传统的发音比赛，以及中学生中国文化知识竞猜。孔子学院致力于为学习汉语的匈牙利人和学习匈牙利语的中国人提供自由交流的机会，因此在十月举办了中匈俱乐部活动。秋季学期我们还安排了两场中国古典音乐会。

2012年，即龙年到来之际，孔子学院在乌拉尼亚国家剧院举办了新春招待会。春季学期继续开展了一系列讲座。讲座涉及中国经济、手稿研究状况、外商投资、克洛什·优茂·山道尔、中国媒体、汇率政策、维吾尔民族以及二战中在中国战斗的美国飞行员等各方面。法国教授皮埃尔·艾蒂安·威尔做了关于皇帝时期法制系统的讲座。除了讲座之外我们还组织了圆桌讨论会，更加深入地了解了中国外交人员的从业经验。

A 2012-es évvel beköszöntött a Sárkány éve, amit a Konfuciusz Intézet fogadással ünnepelt meg az Uránia Nemzeti Filmszínházban. A tavaszi félévben folytatódttak előadás-sorozataink. Ezen szó volt a kínai gazdaságról, a kéziratkutatás helyzetéről, a külföldi befektetésekről, Körösi Csoma Sándorról, a kínai médiáról, árfolyampolitikáról, az ujgurokról és a II. világháborúban Kínában harcolt amerikai pilótákról. Pierre-Étienne Will francia professzor a császárkori jogrendszeréről beszélt. Az előadásokon kívül kerekasztal-beszélgetést is szerveztünk, amelyen betekintést nyerhettünk a Kínában szolgáltatót teljesítő diplomaták életébe.

Az ELTE Konfuciusz Intézet oktatási központjai

Felsőoktatási intézmények

Budapest	Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
	Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola
	Budapesti Corvinus Egyetem
Debrecen	Debreceni Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
	Discimus Üzleti Akadémia
Eger	Eszterházy Károly Főiskola
Győr	Széchenyi István Egyetem
Miskolc	Miskolci Egyetem
Pécs	Pécsi Tudományegyetem
Veszprém	Pannon Egyetem

Középiskolák

Budapest	ELTE Trefort Ágoston Gyakorló Gimnázium
	Lauder Javne Iskola
	Madách Imre Gimnázium
Eger	Dobó István Gimnázium
Miskolc	Zrínyi Ilona Gimnázium
	Fényi Gyula Jezsuita Gimnázium
Pécs	Leőwey Klára Gimnázium
Szolnok	Szolnoki Műszaki Szakközép- és Szakiskola
Tokaj	Tokaji Ferenc Gimnázium

除了以上较为人们熟知的活动之外，今年春天我们还在布达佩斯及周边地区组织了其他活动。我们为感兴趣的人们特别开设了麻将、中国厨艺以及书法的入门课程。我们组织了放映中国电影的活动，并在佩奇、米什科尔茨和艾格尔的中学举办了中国文化日。最小的汉语学习者我们也没有忽略，孔子学院——已经是作为一项传统——在2012年参加了在城市公园举办的儿童日活动。另外在春季学期里我们还举办了“你也可以成为明星”——中国才艺大赛，以及长期以来每届都举办的“汉语桥”——大学生、中学生汉语比赛。

在新的学期里，我们还会继续组织各种活动。感兴趣的人士可以登录我们的网站：www.konfuciuszintezet.hu 查看关于这些免费活动的通知信息。我们衷心期待着您的参与！

Az ismeretterjesztő programok mellett tavasszal egyéb eseményeket is szerveztünk Budapesten és vidéken egyaránt. Különleges tanfolyamainkon az érdeklődők megtanulhattak madzsongozni, s megismerkedhettek a kínai konyhával és kalligráfiával. Rendeztünk filmvetítést, gimnáziumi kulturális nap keretében ellátogattunk Pécsre, Miskolcra és Egerbe. A legkisebbekről sem feledkeztünk meg, így az intézet – immár hagyományosan – 2012-ben is részt vett a Városligetben szervezett gyermeknapon. Szintén a tavaszi félévben rendeztük meg a *Te is lehetsz sztár Kínában* című tehetségkutató versenyt, valamint a hosszú múltra visszatekintő *Kínai Híd* nyelvi versenyt egyetemistáknak, illetve középiskolásoknak.

Programjaink az új félévben is folytatódnak, ezekről ingyenes programfüzetünkben, illetve a www.konfuciuszintezet.hu honlapon tájékozódhatnak az érdeklődők. Rendezvényeinkre mindenkivel szeretettel várunk!

Horváth Alíz

Kínai fordítás: Sun Xiaojing

Hatévnyi munka Kína megismertetéséért

– Interjú Dr. Hamar Imrével, az ELTE Konfuciusz Intézet igazgatójával

Hat évvel ezelőtti megalakulása óta vezeti az ELTE Konfuciusz Intézetet Dr. Hamar Imre, aki eddigi munkájáért a Kínai Nyelvoktatási Tanácstól megkapta a „Kiváló Konfuciusz Intézet-vezető” kitüntetését. Az intézet eddigi tevékenységéről és jövőbeli terveiről kérdeztük.

– 2006 decemberében alakult meg az ELTE Konfuciusz Intézet. Milyen célokot tűztek ki akkor, és mit sikerült megvalósítani belőlük?

– A fő törekvésünk az volt, hogy Kína hivatalos nyelvi-kulturális intézeteként a lehető legtöbb ember számára elérhetővé tegyük a kínai nyelvet, illetve minél többet megmutassunk a kínai kultúrából. Eleinte nem tudtuk pontosan, hogy milyen kapacitással, hány tanárral, munkatárssal működhetünk majd. A munkát néhány emberrel kezdtük, de mára kialakultak a fő keretek, és évente annyian tanulnak nálunk kínait, amennyien Magyarországon korábban összesen nem tanultak. 2012-ben 1700 diákunk van; az elmúlt hat évben pedig összesen 6000-en fordultak meg kurzusainkon. Kulturális programjainkon pedig több tízezer vettek részt.

– Mi jelenleg az intézet fő profilja?

– A legtöbb energiát a kínai nyelvoktatásra fordítjuk. Amikor az intézet megalakult, egyformán fontos volt a nyelvtanítás és a kínai kultúra népszerűsítése. Mára egyértelművé vált, hogy kínai partnereink elsősorban a kínai nyelv terjesztését várják el tőlünk. Nem rendezünk kevesebb

kulturális-tudományos programot, mint régebben, de az igazi bővülés a nyelvtanítás területén történt. Eleinte nem is volt nyelvtanárnk, ma már azonban harminc kínai anyanyelvű tanár dolgozik nálunk, s ez a szám a jövőben tovább nőhet.

– Kiket tanít ez a sok tanár?

– A legfontosabbnak a gimnáziumi nyelvtanítást tartjuk, kínait mi kezdtünk el szisztematikusan tanítani magyar középiskolákban, nyelvtanáraink többsége ilyen intézményekben dolgozik. Sikerült elérnünk, hogy két éve a Trefort Ágoston Gimnáziumban kínaiából is lehet érettségizni, s hamarosan máshol is lesz erre lehetőség. Szerencsére a kínai egyike lett azon kevés nyelvnek, amely a közelmúlt reformjai után is érettségi tantárgy maradt. Gimnazistáknak szól az utóbbi év legnagyobb vállalkozása, az új magyar nyelvű kínai tankönyv összeállítása is. Ebből két rész már megjelent, de hamarosan elérhetővé válik a másik két kötet is.

– Ha valaki kinőtt a középiskolás korosztályból, hol tanulhat kínait?

– Számos egyetemen és főiskolán is kínálunk ingyenes kínai kurzusokat Miskolctól Pécsig, Győrtől Debrecenig. Emellett budapesti központunkban rendszeresen indulnak olyan tanfolyamok, amelyekre bárki jelentkezhet. Összesen 19 intézményben tanítunk kínait. Egyik legsikeresebb ötletünk az ingyenes ismerkedő tanfolyam volt: aki érdeklődik a kínai iránt, részt vehet egy teljesen díjmentes kététes kurzuson. Ezen persze nem tanul meg kínaiul, de eldöntheti, hogy tetszik-e neki a nyelv, van-e érzéke hozzá. Ha úgy érzi, neki való, ezután jelentkezhet több szinten induló tanfolyamainkra.

– Nem elég kínaiul tudni, felvételinél, ösztöndíjaknál, munkavállalásnál gyakran arra is szükség van, hogy az ember hivatalos papírral igazolja nyelvtudását. Milyen nyelvvizsga-lehetőségek vannak ma Magyarországon kínai nyelvből?

– Gyakorlatilag mi szervezzük a Magyarországon hivatalosan elismert Rigó utcai nyelvvizsgát. Az ELTE Konfuciusz Intézetben lehet letenni a Kínai Népköztársaság hivatalos nyelvvizsgáját, a HSK-t is. Ezt nemcsak Kínában, hanem csaknem az egész világon elismerik, kínai ösztöndíjaknál például előfeltétel, hogy a jelentkező rendelkezék bizonyos szintű HSK-val. Emellett kifejezetten gyerekek számára tarjuk meg minden évben a fiatalok kínai nyelvvizsgáját, a YCT-t, ami szintén Kína hivatalos nyelvvizsgálója. Jellemző, hogy évről évre mindegyik vizsgánkra egyre többen jelentkeznek.

– A tapasztalatok azt mutatják, hogy magas szintű nyelvtudás eléréséhez nélkülözhetetlen az anyanyelvi környezet, s ez a kínainál különösen így van. Van-e lehetőség arra, hogy diákjaik Kínában is tanulhassanak?

– Minden évben meghirdetjük a Konfuciusz Ösztöndíjat, ez mindenki előtt nyitva áll. Akik elnyerik, néhány hónaptól egy évig terjedő időtartamig kínai felsőoktatási intézményben tanulhatnak. Más ösztöndíjak közvetítésében is részt veszünk, például ha valaki már jól tud kínaiul, és szeretne nyelvtanár lenni, azt ki tudjuk küldeni Kínába tanári mesterképzésre.

– Néhány éve egyetlen magyar középiskolában sem lehetett kínaiul tanulni, ma

már az intézet révén kilencben van erre lehetőség. Meddig kívánják bővíteni ezt a számot?

– Azt tartom reálisnak, hogy öt év múlva körülbelül húsz gimnáziumban legyen oktatási központunk, s ezekben második idegen nyelvként lehessen kínaiul tanulni, és természetesen érettségizni. Azt szeretnénk, ha Magyarország minden régiójában tudnánk erre lehetőséget biztosítani. Korábban a kínai nyelv egy-két kivételtől eltekintve vidéki településeken teljesen hozzáférhetetlen volt; mi szeretnénk megszüntetni a Budapest-centrikusságot, hiszen kínaiul tudó emberekre mindenhol szükség lehet. Az eddigi magyarországi kínai beruházások jelentős része is vidéken valósult meg.

– A nyelvoktatás mellett mivel foglalkozik még az intézet?

– Rendszeresen szervezünk különböző kulturális és tudományos programokat. Minden holdújévkor gálaműsorral várjuk az érdeklődőket, és évente vagy félszáz kisebb-nagyobb programon vagyunk jelen résztvevőként vagy szervezőként. Városi gyereknapi, Kutatók Éjszakája, Nyelvpárádé, Magyar Tudomány Ünnepe – sokáig lehetne sorolni azokat a rendezvényeket, amelyekhez csatlakozni szoktunk. Gyakran látjuk vendégül a Magyarországra látogató zenekarokat, artístacsoportokat, táncosokat. Filmvetítéseket tartunk, klubesteket szervezünk. Ha valaki érdeklődik a kínai kultúra iránt, biztosan talál kedvére valót a rendezvényeink között.

– Ön nemcsak az ELTE Konfuciusz Intézet igazgatója, hanem egyetemi tanár, a kínai buddhizmus elismert kutatója, az ELTE BTK Távol-keleti Intézetének és Kínai Tanszékének vezetője. Van-e helye a tudománynak a Konfuciusz Intézetben?

– Sinológusként fontosnak tartom, hogy az intézet a magyarországi Kína-kutatásnak is központja legyen. Ezért különböző szakemberek meghívásával az alapítás óta havi előadás-sorozatot szervezünk, de adtunk már otthont több nemzetközi és hazai tudományos konferenciának is. Az intézet támogatásával szakfolyóiratot indítottunk *Távol-keleti Tanulmányok* címmel, és egy könyvsorozat megjelentetésébe is belevágtunk. Sajnos mostanában kevés

a hazai forrás a tudományos kutatásra, ezért is igyekszünk az intézet adta lehetőségeket ezen a téren is kihasználni.

– Az intézet a Kínai Nyelvoktatási Tanács támogatásával, az ELTE és a Pekingi Idegen Nyelvi Egyetem együttműködésével jött létre. Vannak más partnereik is?

– Fontosnak tartom, hogy a Kínából érkező támogatás és a nyelvtanfolyamok bevétele mellett más, külső forrásokat is bevonjunk. Erre jó lehetőséget nyújtanak például az EU-s projektek. 2012-ben az Európai Integrációs Alap pályázatán arra nyertünk egy jelentős összeget, hogy ingyenes magyar nyelvtanfolyamot szervezzünk Magyarországon élő kínaiaknak. Ez arra is jó lehetőség, hogy szorosabbra fűzzük kapcsolatainkat az itteni kínai kolóniával, amire régóta törekszünk. Szeretnénk együttműködni más országok kulturális intézeteivel is, amiben már értünk el eredményeket, például 2012 őszén közösen rendezünk egy nemzetközi konferenciát.

– Az elmúlt hat évi munkában mi volt a legnehezebb?

– Az, ami egyben a legérdekesebb is volt: folyamatosan változó elvárásoknak kellett megfelelnünk. Az egész Konfuciusz Intézet-projekt 2004-ben indult, s amikor Budapesten 2006-ban megalakult a mi intézetünk, még alig álltak rendelkezésünkre nemzetközi tapasztalatok. A kínai fél nem szabta meg, hogy mi a dolgunk, nekünk kellett kitalálnunk, hogy pontosan mit is szeretnénk csinálni. Aztán menet közben kialakultak a kínai prioritások, és ezek időről időre változtak is. Például, mint már említettem, eleinte hasonló súllyal szerepelt tevékenységünkben a nyelvoktatás és a kulturális programszervezés, mára az arányok eltolódtak az előbbi javára.

– Ön egy nemzetközi csapatot irányít: az intézetnek egyaránt vannak kínai és magyar munkatársai, akiknek együtt kell dolgozniuk. Okoztak-e nehézséget a kulturális különbségek?

– Az intézetet közösen irányítjuk egy kínai igaz-

gatóval, aki két-három évente cserélődik. Ő nem mindig ismeri a helyi körülményeket, más módon áll a problémákhoz, miközben alapvetően magyar közegben kell dolgoznia. Hasonló a helyzet a kínai tanárainkkal is. A kínai gondolkodás más, mint a mienk, sokszor nem könnyű megtalálni a közös nevezőt, és váratlan nehézségek is felmerülhetnek. Például nemrég egy tokaji borkóstolón vettünk részt a tanárainkkal, s egyikük a második korig után rosszul lett, kórházba kellett vinni: diplomás felnőttként derült ki számára, hogy allergiás az alkoholra. Ilyesmire senki nem tud előre felkészülni. Persze a különböző kultúrájú emberek munkájának összehangolása rendkívül izgalmas feladat, és eddig még mindig sikerült megoldanunk a problémákat.

– Talán ennek is köszönhető, hogy nemrég Kínában kitüntették, ami nem sok magyarral esett meg eddig. Mi indokolta még a megismerését?

– Nagyon örültem a „Kiváló Konfuciusz Intézet-vezető” díjnak, ezt a sok száz igazgatóból mindössze húszan kaptuk meg. Az, hogy minket választottak, a leginkább talán annak köszönhető, hogy sok új ötletünk volt, olyan innovatív vállalkozásokba fogtunk, amelyek világviszonylatban is egyediek. Ilyen például a már említett ingyenes ismerkedő nyelvtanfolyam, de mi kezdtünk el először kínai nyelvet oktatni köztisztviselőknek, s mi tartottunk először kulturális tréninget a bevándorlási hivatal ügyintézőinek is. Kulturális programjaink között is számos újdonság volt. A másik ok a kiemelkedő aktivitásunk: több diákunk van, mint például a római Konfuciusz

Intézetnek, pedig jóval kisebb városban és országban működünk. Természetesen az elismerés nemcsak nekem szól, hanem valamennyi munkatársamnak, akikkel együtt építettük fel és működtetjük az intézetet.

S. G.

Háromszor Kínában

Először egy középiskolás tábor, másodszer egy nyelvi verseny, harmadszor egy ösztöndíj keretében juthattam el Kínába. Az ország mindannyiszor lenyűgözött, s ahogy egyre több arcát ismerem meg, egyre több további felfedeznivalót találok benne.

Életem első kínai útjára az ELTE Konfuciusz Intézet által szervezett „Nyári tábor Kínában középiskolásoknak” című program keretében került sor 2009 nyarán. Mivel azelőtt nagyrészt csak Európán belül mozogtam, ez a tíz nap Pekingben az újdonság erejével hatott. Amikor 2008 augusztusában a pekingi olimpia megnyitóját néztem, aligha hittem volna, hogy egy év múlva én magam is a Madárfészek stadion belsejében fogok állni. Peking teljesen más volt, mint bármi, amit addig tapasztaltam: nyüzsgő, hatalmas, rohamosan változó város, tele egzotikus ízekkel és illatokkal. A tíznapos tábor, melynek fő célja a fiatalok érdeklődésének felkeltése volt a kínai nyelv és kultúra iránt, nálam abszolút bevált: biztos voltam benne, hogy nekem ide még vissza kell jönnöm.

Bohózat Chongqingban

2010 márciusában részt vettem a Konfuciusz Intézet Kínai Nyelvi Híd versenyének középiskolás változatán. A magyarországi fordulóból továbbjutottam a nemzetközi versenyre, melyet 2010 októberében rendeztek meg. A háromhetes verseny első hetét Pekingben töltöttük, ahol a legnépszerűbb látnivalók mellett (Nagy Fal, Tiltott Város) meglátogattuk a Konfuciusz Intézetek központját is. A második két hetet a Kína

középső részén fekvő nagyvárosban, Chongqingban töltöttük.

A verseny felejthetetlen élmény volt számomra: több mint negyven ország iskoláinak kínaiul tanuló diákjai vettek részt ezen a nagyszabású kulturális eseményen. Bár hivatalosan versenynek nevezték, és az egyes országok csapatainak előadásait a zsűri pontozta is, itt tényleg nem voltak győztesek és vesztesek: a Kínai Nyelvi Híd sokkal inkább egy kulturális fesztivál, ahol mindenkinek helye van, aki érdeklődik a kínai nyelv és kultúra iránt, és amely a nevéhez illően összeköti Kínát a világ többi részével. A külföldi diákok előadásában ötvöződött saját országuk kultúrája Kínáéval. Mi a magyar csapattal egy *xiangshenget* (kínai bohózatot) adtunk elő, amelyben a bonyodalmat egy Budapestről Pekingbe szülő repülőjegy elcsereklése okozta. A versenyt élénk érdeklődés övezte a chongqingiek részéről, a helyi tévé minden fordulót közvetített.

Tüzes falatok

Hogy jobban megismerjük a helyi szokásokat, két napot egy családnál töltöttünk. Nagyon szívélyes fogadtatásban volt részem, a család tagjai *waiguo pengyou*nak, vagyis „külföldi barátoknak” szólítottak, s körbevezettek Chongqing nevezetességéin. Chongqing 1997 óta Pekinghez, Shanghaihoz és Tianjinhez hasonlóan a tartományi jogú városok közé tartozik, azelőtt Sichuan része volt. A város elképesztő ütemben fejlődik, ott jártamkor épp a magasvasutat építették, amelyet azóta tudomásom szerint be is fejeztek. Ugyanakkor megőrizte hagyományos sichuani kultúráját is, ami kiváltképp a csípős ízeket kedvelő konyhaművészetében érhető tetten. Vendéglátó családom nem mulasztotta el az alkalmat, hogy vacsorára egy helyi étterembe vigyen,

és megkóstoltassa velem a Kína-szerinte híres *Chongqing huoguo*t. A *huoguo* szó szerinti jelentése „tüzes tál”, lényege, hogy az asztal közepére egy tál gazdagon fűszerezett vizet helyeznek, amit alulról folyamatosan melegítenek. A tál köré felvágott nyers húsokat, halat, tészta és zöldséget helyeznek, amelyeket evőpálca segítségével pár percre a tálba kell helyezni, hogy megfőjenek. A chongqingi *huoguo* onnan vált híressé, hogy a benne levő nagy mennyiségű csípős szósz és a tetején elterülő borsréteg különösen pikánsá teszi.

A Kínai Nyelvi Híd verseny tánc- és akrobata-bemutatókkal tarkított záró estje nem máshol került megrendezésre, mint a chongqingi Nagy Népi Gyűlés Csarnokában (Renmin Dalitang), amely a város legikonikusabb épülete. Az igazán nagy meglepetésre azonban csak ezután került sor: a verseny lezárta után tudtuk meg, hogy a zsűri olyannyira győztesnek tekint mindannyiunkat, hogy az összes résztvevő jogosulttá válik egy legalább fél éves kínai ösztöndíjra, melynek felhasználása a 2011–12-es tanévben lesz esedékes.

Pekingi nyüzsgés

A jelentkezés során szabadon dönthettünk arról, hogy Kína melyik egyetemén kívánjuk felhasználni ösztöndíjunkt, így én 2011 szeptemberében az általam első helyen megjelölt Pekingi Nyelvi és Kulturális Egyetemen kezdtem meg a félétvet. A Konfuciusz

Intézetek központja állta a nyelvi kurzus, a tankönyvek és a kollégium árát, valamint havi ösztöndíjat is fizetett. A méltán jó nevű nyelvi egyetem kiváló tanárai a lehető legmagasabb szintű nyelvi képzést nyújtották. Az oktatás színvonalát az is bizonyítja, hogy a világ szó szerint minden tájáról jöttek ide fiatalok tanulni. A csoportom fele koreai volt, de voltak amerikai, japán és dzsibuti társaim is. A kollégiumban még inkább multikulturális volt a környezet: egy orosz diákkal osztottam a szobán, a szomszédunkban egy ugandai és egy burmai lakott. Az épületben rengeteg pakisztáni, arab, afrikai, észak-koreai, kazah és egyéb közép-ázsiai országból jött tanuló élt. Mindannyiunk közt az összekötő kapocs a kínai nyelv és kultúra iránti érdeklődés volt, olyannyira, hogy más közös nyelv híján gyakran kínaiul beszéltünk egymással. Úgy érzem, hogy Kína nyitottsága a világ felé engem is nyitottabbá tett: a kollégiumban töltött hónapok során bepillantást nyertem más, a miénktől gyökeresen eltérő kultúrából jött emberek mindennapjaiba, és ezáltal sokkal elfogadóbbá váltam mindenki iránt.

Mind a nyelvtanulás, mind a kínai kultúra megismerése szempontjából az ott töltött fél év során a legfontosabb az a rengeteg idő volt, amit ott megismert kínai barátaimmal töltöttem. Egy tipikus „pekingi éjszaka” a következőképpen néz ki: összejövés a barátokkal egy étteremben, ott késő

estig annyi étel elfogyasztása, amennyi csak belénk fér. Evés közben pedig olykor némi Tsingtao sör is adagolódik, egész addig, amíg az ember olyan hangulatba jön, hogy kedve támad énekelni. Ilyenkor a társaság tovább áll egy karaoke bárba, ahol szintén rengeteg étel és ital felszolgálása közben mindenkinek lehetősége van énektehetségét (vagy tehetségtelenségét) bizonyítani. Esténként magával ragadó a város nyüzsgése: rengeteg ház alsó szintjén van kis étkezde, ami az átlagember számára is megfizethető áron ízletes helyi ételt kínál, és ahogy a nap lemegy, csordultig telik emberekkel, itt találkozó családtagokkal és barátokkal, minden korosztályból.

Nagy utazás

Ahogy véget ért a tanév, és megkezdődött a téli szünet (ez nagyjából január közepétől március elejéig tart Kínában), eljött az idő, hogy Kína más tájait is felfedezzem. Egy hideg januári reggelen német csoporttársammal együtt kimentünk a pekingi nyugati pályaudvarra, innen indult a vonatunk Hongkongba. Már maga az utazás is hatalmas élmény volt: az egynapos vonatút, bár hosszadalmasabb és kényelmetlenebb, mint repülővel utazni, sokkal több érdekességet tartogat. Kínát átszelve szemünk elé tárul, hogy milyen hatalmas és változatos is ez az ország: egyik nap

még a hófödte észak-kínai síkságon haladtunk, másnap reggel vonatunk már pálmákkal dúsan benőtt zöld hegyek közt kanyargott. Közben tanúi voltunk annak, ahogy nemcsak a táj, hanem a városok is átalakultak, a szürke egyszintes észak-kínai házikókat fokozatosan felváltották a tarka, többemeletes dél-kínai házak. Mindennek tetőzékeként éppen újév előestéjén utaztunk keresztül az országon, így a vasút melletti városokban és falvakban mindenhol tűzijátékot lőttek. Maga Hongkong is életre szóló élmény volt, lenyűgöző természeti szépségeivel, forgalmas kikötőivel és a 80-as évek gengszterfilmjeit megidéző szűk síkatornaival.

A második utam Shanghaiba vezetett, a 300 km/órával száguldó szuperexpresszrel ez csak öt órát vett igénybe. Shanghai üzleti központja, Pudong, Kína modern kori gazdasági virágzásának jelképévé vált. A látogatót ámulatba ejti az itt található, jellegzetes formájú Kelet Gyöngye tévétorony, illetve a világ legmagasabb épületei között számon tartott Világ-gazdasági Központ. Shanghai másik arcát mutatják a külsőbb kerületek zegzugos kis utcái. A természettel való szoros kapcsolat, amely a kínai emberekre mindenhol jellemző, és a *fengshui* szerinti építkezés itt rendkívül látványosan jelenik meg: a belső udvarokat kövek, halastavak, bambusz- és pálmakertek díszítik.

A három alkalom során, amikor Kínában jártam, egyre jobban megismertem Kínát és a benne lakó embereket. Jelenleg az ELTE kínai szakán tanulok, és biztos vagyok benne, hogy a jövőben ismét Kínába visz majd az utam, és folytatom a megismerését ennek a lenyűgöző, kontinensnyi méretű országnak.

**Hompot
Sebestyén**

Kínaiul – magyaroknak

Csaknem három évtized után először látott napvilágot olyan kínai nyelvkönyv, amely kifejezetten magyar anyanyelvű tanulók számára készült. Az új tankönyvsorozatot az ELTE Konfuciusz Intézet kínai és magyar munkatársai állították össze.

Utoljára az 1980-as években jelent meg magyar nyelvű kínai tankönyvsorozat. Ez egy korábban Kínában kiadott, sok ideológiai tartalmú leckét tartalmazó könyvre alapult, így mára meglehetősen elavulttá vált, ráadásul időközben a kínai nyelv is sokat változott. A '90-es évek óta mindazok, akik Magyarországon elkezdtek kínaiul tanulni, jellemzően angol anyanyelvűek számára készült tananyagokat használtak. Azzal azonban, hogy az utóbbi években – elsősorban az ELTE Konfuciusz Intézet tevékenységének köszönhetően – egyre több középiskolában is választható nyelvvé vált a kínai, megnőtt az igény egy kifejezetten magyar anyanyelvű gimnazistákat megcélzó nyelvkönyvre.

Csapatmunka

Intézetünk tanárai is nap mint nap érezték, hogy szükség van ilyen tananyagra: a jobb híján eddig használt angol nyelvű tankönyvek ugyanis egyrészt nem veszik figyelembe a magyar nyelvi és kulturális sajátosságokat, másrészt jó angol nyelvtudást feltételeznek. Pedig a nyelvtanulás során – különösen az első lépéseknél – nagyon fontos, hogy a diákok az anyanyelvükön kapjanak magyarázatot a kínai nyelv, a kiejtés, az írásjegyek, a nyelvtan jellegzetességeiről, és hogy olyan szövegeken keresztül ismerkedjenek meg a kínai nyelvvel, amelynek anyagát már az első órák után a gyakorlatban is használni tudják.

Ezért született meg a *Kínai nyelvkönyv magyaroknak* című tankönyvsorozat elkészítésének ötlete. A négykötetesre tervezett sorozatnak eddig az első két része jelent meg, a hátralévő kötetek 2013 elején válnak hozzáférhetővé. A könyv minden részéhez CD-lemez, illetve kínai nyelvű tanári kézikönyv készül. A sorozat főszerkesztője Dr. Hamar Imre, az intézet igazgatója, szerzői az intézet kínai és magyar munkatársai, képzett nyelvtanárok. Az, hogy kínai és magyar szakértők közösen állították össze a leckéket, garantálja, hogy az anyag figyelembe veszi mind a magyar diákok sajátosságait, mind a Kínában a nyelvtanítás során eddig felhalmozott tapasztalatokat.

Dóri Pekingben

A kötetek egy-egy tanév anyagát fedik le, tanévenként megközelítőleg 100–120 tanórával számolva. Egy lecke feldolgozására 8–10 tanóra javasolt, de a tanár a diákok valós igényeit figyelembe véve rugalmasan eltérhet ettől.

A szerzők fontosnak tartották, hogy a könyvet használó diákok személyesen is kötődhessenek a leckékhez. Ezért az első kötet kínaiul tanuló magyar fiatalokról szól, akik közül az egyik lány, Dóri – az utolsó leckében – Kínába megy tanulni. A második kötet Dóri pekingi élete körül bontakozik ki: a magyar lány kínai barátokat szerez, s elkezd megismerkedni a kínai élettel. A harmadik kötet leckéi Dóri hazatéréséről és magyarországi életéről szólnak, míg a negyedik kötetben Dóri kínai barátai jönnek el Budapestre.

Cél: a nyelvvizsga

A *Kínai nyelvkönyv magyaroknak* négy kötetének összeállítói törekedtek arra, hogy a tananyag a nemzetközi standardoknak is megfeleljen. Ezért az egyes kötetek illeszkednek a Kínai Szintfelmérő Vizsga (Hanyu Shuiping Kaoshi, HSK), a Kínai Nép-

köztársaság hivatalos nyelvvizsgája követelményeihez. Az első kötet elsajátítandó szókinccse és nyelvtani anyaga megfelel a HSK 1. szintjének, a másodiké a 2-iknek stb. Így a négy könyv megtanulásával a HSK 4. szintjéig juthatunk, ami 1200 szó ismeretét jelenti, s középszintű nyelvtudást jelent. Ez megfelel a Közös Európai Referenciakeret (CEFR) B2 szintjének. Mivel a tankönyvet használók jelentős része a középiskolás diákok közül kerül ki, igyekeztünk a HSK vizsgán elvárt szavakat kiegészíteni néhány fiatalos, divatos kifejezéssel, valamint magyar vonatkozású tulajdonnevekkel, hogy ezzel is növeljük a tanulási kedvet.

Az anyag komplex szemléletű: míg Kínában a kínai nyelvi kurzusokat gyakran szétbontják szövegértés, beszéd, olvasás és írás órákra, nálunk a jellemzően alacsonyabb óraszám miatt erre nincs lehetőség, így a tankönyv az összes nyelvi készséget egyszerre kívánja fejleszteni. Ezért az egyes leckék az olvasmányok mellett különböző feladatokat, gyakorlatokat, kiegészítő tudnivalókat is tartalmaznak. Mivel a kínai nyelv és kultúra elválaszthatatlanok egymástól, fontosnak tartjuk, hogy a diákok a nyelvtudásuk fejlesztése mellett minél többet megtudjanak a kínai kultúráról, szokásokról, mindennapi életéről is, ezért a leckéket ilyen ismereteket közvetítő rövid összefoglalások zárják. Jó tanulást!

S. G.

Magyar nyelvet – kínaiul

Példátlan vállalkozásba kezd 2012-ben az ELTE Konfuciusz Intézet: ingyenes magyar nyelvtanfolyamot indít Magyarországon élő kínaiaknak. A kurzusok iránt óriási az érdeklődés.

Magyarországon több mint tízezer kínai állampolgár él, többségük kereskedelemmel vagy vendéglátással foglalkozik. Ők teszik ki az ország területén tartózkodási engedéllyel élő külföldiek többségét. Jellemző rájuk, hogy viszonylag kevésbé integrálódtak a magyar társadalomba, aminek egyik fő okát a nyelvi nehézségek jelentik. Bár a mindennapi élethez szükséges legfontosabb kifejezéseket sok kínai megtanulja, ennél magasabb szintre kevesen jutnak el – ehhez mindeddig nem is kaptak segítséget.

Európai támogatás

Jelenleg számos olyan program létezik, amely segíti a bevándorlók beilleszkedését, de a magyar nyelv oktatását célzó átfogó programok, amelyek figyelembe veszik az egyéb közvetítő nyelv hiányát, az iskolázottsági szintet, a kulturális sajátosságokat, mindeddig nem jelentek meg. Ezen a helyzeten kívánt változtatni az ELTE Konfuciusz Intézet, amikor pályázatot nyújtott be az Európai Integrációs Alaphoz azzal a tervvel, hogy kínaiaknak ingyenes

magyar nyelvtanfolyamot szervez, s a nyelvi képzésen keresztül segíti a munkavállalást és a magyar oktatási rendszerbe történő beilleszkedést. A pályázaton az intézet 14 millió forintot nyert, így 2012 őszén el is indulnak az első kurzusok.

A vállalkozás fő erőssége, hogy az órákat magyar anyanyelvű, de kínaiul is tudó tanárok, az ELTE BTK Kínai Tanszékének oktatói, doktoranduszai tartják. Erre azért van szükség, mert a tapasztalatok szerint a hazánkba érkező kínai állampolgárok többsége az anyanyelvén kívül semmilyen más nyelven nem tud kommunikálni, így idegen nyelvet is csak úgy tud tanulni, ha az új kifejezéseket, nyelvtani szerkezeteket, nyelvi szabályokat kínaiul magyarázzák el neki.

Túljelentkezés

A pályázatban az intézet kétszáz fő jelentkezésével számolt. Az intézet vezetői sajtótájékoztatót tartottak a programról a Magyarországon működő kínai médiumoknak, amelyek nagy terjedelemben foglalkoztak az intézet nyújtotta lehetőséggel, hiszen tudják, hogy a nyelvi nehézségek olvasóik többségét érintik. Ennek köszönhetően óriási lett a túljelentkezés: a várt kétszáz helyett ötszázan jöttek el a beiratkozásra, ahol a nyelvi szintfelmérés is megtörtént. A jelentkezési határidő lejárta után is folyamatos maradt az érdeklődés, bizonyítva azt, hogy a köztünk élő kínaiak körében nagy igény van a magyar nyelv elsajátítására.

Figyelembe véve, hogy a résztvevők jelentős része főállásban dolgozik, az órákat késő délután, 17:00–20:00 óra között tartjuk a Konfuciusz Intézet által biztosított termekben. Az órák anyagát a tanárok negyvenoldalas segédlettel fogják összeállítani, ezt a hallgatók ingyen kézhez kapják, és a későbbiekben szabadon használhatják.

Egy szinttel feljebb

A jelentkezők többsége abszolút kezdő (A0) csoportba került, ebből a tervek szerint négy indul. Az A0-as csoportok közül egyet a Konfuciusz Intézet kínai tanárai, egyet pedig a kínai nagykövetség tanulni vágyó munkatársai tesznek ki. A többi diák két alapszintű (A1), két belépő (A2) és egy alapfokú (B2) csoportba kerül. Az intézet célja, hogy szintjükről a hallgatók 2013 augusztusáig, a projekt lezárásáig egy nyelvi szintet javuljanak, mind az írott, mind a beszélt nyelvben.

Az ügy fontosságára és a nagy érdeklődésre való tekintettel a Konfuciusz Intézet azt tervezi, hogy a jelenlegi projekt lezárását követően az Európai Integrációs Alappal együttműködve folytatja a kurzusokat, és jövőre újabb kezdő csoportokat indít. Hiszen mindannyian nyerhetünk azzal, ha kommunikálni tudunk egymással.

Knyihár Eszter

Wok – a kínai csodaedény

A nyugaton használt „wok” szó az ismert edény kantoni elnevezése, ugyanez a tárgy Észak-Kínában *guo*, *chaoguo*, *chaocaiguo* vagy *chaoshao* néven ismert. Egész Kelet- és Délkelet-Ázsiában régóta használják, s jellemző, hogy formáját, méretét, alapanyagát minden kultúra kissé a saját képére szabta.

Vas és acél

A wok Kínában a legelterjedtebb főzőedény. Már az ókorban is használták, formája igazodott a korabeli tűzhelyekhez, amelyeknek a tetejére éppen ráillett a kerek fenekű serpenyőszerűség. Alakja egy gömb metszetére emlékeztet. Ma már készülnek lapos fenekű változatok is, ezek főleg az elektromos és indukciós tűzhelyek miatt jöttek divatba, de az igazi szakácsok ma is a gömbölyű aljút választják, amelyet nyílt lángon használnak. Többek közt ez biztosítja az ételnek a „wok hei” (más néven *huo qi*) nevű tulajdonságot; e lefordíthatatlan kifejezés jelöli az igazi wokban készült ételek ízét, állagát, illatát – vagyis a lelkét.

A jó wok kovácsoltvasból vagy szénacélból készül. A vas változaton könnyebben képződik az a patinaszerű bevonat, amely elengedhetetlen egy woknál; nehezebben melegszik fel, lassabban hűl le, jobban tartja a hőt. Az acéledények viszont könnyebbek, gyorsabban reagálnak a hőváltozásra. Számtalan egyéb fajta wok is létezik, de ezeket jobb elkerülni. Az alumínium hőmérséklete túl gyorsan változik, és más hőeloszlása miatt lehetetlen elérni vele a wok heit; a teflonbevonatos, a rétegelt anyagú és az

elektromos serpenyőkben épp a lényege veszik el a főzésnek. A wokra egyáltalán nem vonatkozik a „minél drágább, annál jobb” elv. Ha egy megbízható darabot szeretnénk, a multik polcai helyett inkább egy kínaiak által kínaiak számára üzemeltetett boltban válasszunk egyet (több ilyen üzlet is van Budapesten). Lehetőleg gáztűzhelyen használjuk, ezekhez néhol kapható úgynevezett wok-gyűrű, amely az edény közepére irányítja a lángot.

A méret nem lényeg

Vannak 20 cm átmérőjű wokok, de éttermekben akár 150 cm-es óriásokat is láthatunk. Egy családnak jellemzően elég egy nagyjából 30 cm-es darab. Ha sokszor főzünk kis adagot, akkor is érdemes egy ekkorát beszerezni, mert egy wokban – formájából adódóan – egész kis mennyiség is elkészíthető. Általában kétfajta fogóval találkozunk: Észak-Kínában a nyeles változatok elterjedtek, délen viszont két gyűrűnél fogva mozgatják az edényt, ez utóbbi esetben vastag konyharuha is kell, hogy meg ne égessük magunkat.

Ha új wokot veszünk, „be kell avatni”, hogy éveket használhassuk. A gyárakban az edényre olajréteget visznek fel, hogy szállítás közben ne rozsdásodjék. Az első használat előtt ezt a bevonatot távolítsuk el szappanos vízzel és szivaccsal. Ezután a szárazra törölt edényt kenjük be növényi olajjal, és lassú lángon melegítjük 10–15 percig. Vegyük le a tűzről, és papírkendővel töröljük ki; ezután újra kenjük be olajjal, melegítjük, majd töröljük ki, s ezt a műveletet ismételjük meg ötször-hatszor, amíg

a papíron már nem látszanak szennyeződések. A serpenyő ezután használatra kész. Ha nem muszáj, tisztítószert soha többé ne érje az edényt, mert károsítaná az étel letapadását megakadályozó vékony olajréteget. Főzés után a wokot tiszta vízzel öblítsük ki, majd papírral töröljük tisztára.

Gyorsan egészségeset

A wokban kevés energiával, rendkívül gyorsan tudunk főzni, mivel az edény igen magas hőmérsékletre hevül. A wok lényege, hogy míg közepén az alja tűzforró, kifelé haladva egyre hidegebb a felülete. Így különböző hőmérsékletű részekből álló főzőfelület áll a rendelkezésünkre; a nyersebb darabokat kotorjuk az edény közepére, a félig készeket húzzuk feljebb a perem felé. A falatokat szélre húzva a felesleges zsiradék is lecsurgatható. A magasodó fal biztosítja, hogy a darabok ne essenek ki az edényből.

A wokkal leggyakrabban alkalmazott művelet a hirtelen-sütés (*chao*), amikor a szinte izzó edényben kis olajban a hozzávalókat legfeljebb 5–10 perc alatt készre sütjük, folyamatos rázás-keverés mellett. Emellett azonban használhatjuk főzésre, párolásra (ehhez kell egy bambusz párolóedény), szárazon sütésre (fedővel letakarva wokunk afféle sütőként alkalmazható), pirításra, aszalásra, füstölésre és szinte bármilyen más konyhai műveletre.

A wokban az ételek jellemzően nagyon gyorsan készülnek el, emiatt mindennek megmarad, sőt felfokozódik az íze, ráadásul megőrződnek a vitaminok és az ásványi anyagok. Ennek és a minimális zsiradékhasználatnak köszönhetően a wokban készült ételek nemcsak finomak, de egészségesek is.

Salát Gergely

A wokot manapság már nemcsak Kínában használják, hanem szinte az egész világon divatos főzőeszközzé vált. Különleges anyagának és formájának köszönhetően gyorsan, egyszerűen főzhetünk benne egészséges ételeket – és nemcsak kelet-ázsiai fogásokat.

EGY KIS DIM SUM ETIKETT

Oszd meg... és falatozz! A jó társaság mindig emeli az étkezés fényét, így van ez a *dim sum*mal is. Vigyünk magunkkal minél több barátot, és kóstoljunk meg minél több finom falatot, miközben illatos teát iszogatunk, és nagyokat beszélgetünk!

Szívünk csücske: a dim sum

A dim sum szinte már életérzés, nem csak konyhaművészet. Magába foglalja hosszú évek hagyományát és a kínai gasztronómia esszenciáját: a finom étkeket, az illatos teákat és a jó társaságot.

A *dim sum* – a szó a mandarin *dian xin* kantoni kiejtése – szorosán kapcsolódik a kínai *yum cha* – mandarinul: *yin cha* –, azaz teakóstolás hagyományához. A *yum cha* pedig a Selyemút menti utazóktól származik. A teaházakat az út mentén emelték, s a vándorok, illetve a földeken elfáradt munkások ide tértek be egy kis frissítőre. Eleinte úgy gondolták, nem jó ötlet a tea mellé ételt is fogyasztani, mert az emberek meghízna tőle. Amikor azonban felfedezték a tea emésztésre gyakorolt jótékony hatását, a teaházak tulajdonosai elkezdtek a tea mellé ropogtatnivalót is kínálni. Ezeket az apró falatokat nevezik *dim sum*nak.

Az évszázadok során a *yum cha* a csendes teafogyasztásból hangos

és vidám gasztronómiai élménynyé vált. A tea mellé felszolgált apró harapnivalók leginkább Kantonban és Hongkongban

Tartsa meg az aprót! A *dim sum* éttermekben nem az asztalnál, hanem egy külön pénztárnál rendezik a számlát, ezért furcsa lenne borralalót adni. De ha úgy érezzük, hogy a kiszolgálás megfelelő volt, akkor távozás után illik az asztalon némi „teáralalót” hagyni a kocsitologatóknak.

terjedtek el, s ma már az egész világon nagy népszerűségnek örvendenek. Sok *dim sum* étterem már hajnalban kinyitja kapuit, és dolgozóknak, diákoknak kínál elvitelre a finomságokból. Ám az emberek többsége jellemzően még mindig késő délután vagy este megy *dim sum* lakomára.

Milyen ételleket is kóstolhatunk, ha *dim sum*ot eszünk? Mindent, mi szem-szájnak ingere, a *dim sum* lényege ugyanis

az, hogy sok fajta – kis adagokban kínált – ételt ehetünk egyszerre, nem kell csak egy fajtát rendelni, és sajnálkozni, ha az az egy éppen nem ízlik.

Dim sum vadászat! Elfogyott a *har gau* és a húsgolyó is, de a *dim sum*os kocsik még az étterem távoli sarkában kering, és félő, hogy elfogy a készlet, mire hozzánk ér? Nyugodtan álljunk fel és érjük utol, majd helyezzük a tányérunkra a zsákmányt, legyen az akár az utolsó *chao siu bao*... Aki kapja, marja!

Pálcikával enni nem művészet! Ahogy a legtöbb távol-keleti finomságot, a *dim sum*ot is pálcikával fogyasztják. Néhány szabályra azonban itt is ügyelni kell: ne nyársaljuk fel az ételt, és ne is szúrjuk bele a rizses tálba, ha van, mert az nagy illetlenségnek számít! Ha éppen nem használjuk, óvatosan fektessük a pálcikákat a tál szélére. Amennyiben nem érezzük magunkban az Erőt, a legtöbb helyen már kérhetünk villát.

Egy menü a teával kezdődik, ezt a vendégek érkezése után azonnal kitöltik. A legtöbb esetben ez illatos krizantémtea, de lehet zöld tea, *oolong* vagy *pu-erh* is. Sok esetben „illatos teát”, azaz virággal kevert zöld vagy fekete teát szolgálnak fel. Ilyenkor a teába jázmin, rózsát, magnóliát vagy gardéniát áztatnak.

A *dim sum* falatok magukba foglalnak mindenfajta párolt vagy sült gombócot, tekeracet, különböző módon elkészített zöldségeket, húsokat. A legnépszerűbb változatok közé sorolhatjuk a *har gau* párolt rákos gombócot, a *siu mai* nyitott tetejű, disznóhússal vagy rákkal töltött gombócot, a *baozhōu* hasonlatos *cha siu baót*. Kedveltek a rizstészta vagy tofubőr tekercek is, de egy *dim sum* tálal találatunk párolt bordát és csirkelábat is. A desszert általában apró tojásos sütemény, sült mochigolyó, maláj piskóta vagy tofupuding.

Muszka Katalin

Kultúrák között – a Selyemút

Kelet és Nyugat, Kína és Nyugat-Ázsia, illetve Európa között több mint másfél évezredig a Selyemút volt a legfontosabb összekötő kapocs. Az ősi karavánúton nemcsak az áruk áramoltak, hanem az eszmék, kultúrák, vallások is.

A régió, amely Kínát Nyugat-Ázsiától és Európától elválasztja, nem éppen a legvendégszeretőbb terület. A legnagyobb részét a Taklamakán-sivatag borítja, gyakori homokviharokkal, az év nagy részében szárazsággal. A környező vidékek sem ígérnek semmi jót az utazóknak: északkeletre a Góbi-sivatag, délre a Himalája, a Kunlun és a Karakorum, északon és nyugaton a Pamír és a Tianshan hegyláncok húzódnak. Ezekon a hegyeken, hegyláncokon vezet keresztül a Selyemútnak nevezett kereskedelmi útvonal, amelyen az egzotikus árukat szállították Kínából és Délkelet-Ázsiából a Közel-Keleten át egészen Európáig.

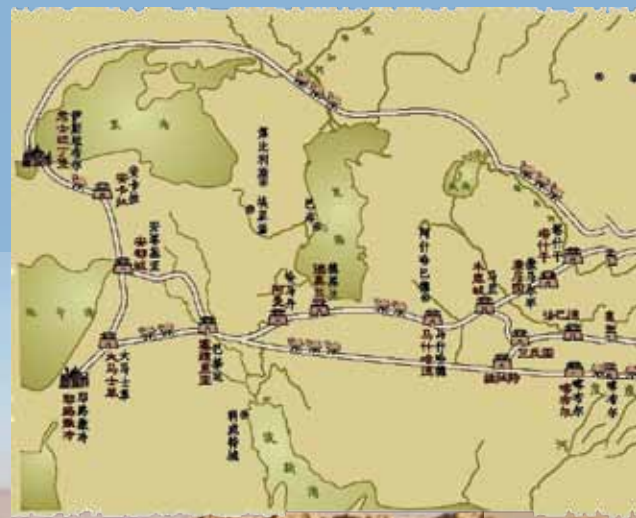
Perzsák, makedónok, kínaiak

A Selyemút nyugati szakaszai az Óperzsa Birodalom idején kezdtek kialakulni. A perzsák uralta területek a mai Görögországtól egészen Indiáig húzódtak. Államukat Nagy Sándor hadjárata döntötte romba, s a makedónok uralta térség a nagy hódító utódainak tevékenysége nyomán „Ázsia útkeresztesződésévé” vált.

Az út keleti felén csak nagyjából egy évszázaddal Nagy Sándor halála után, a Kr. e. 3. században indult meg a szervezett kereskedelem. A Han-dinasztia (Kr. e. 206–Kr. u. 220) idején Han Wudi császár komoly háborúkat vívott az ázsiai sztyeppéket, egyúttal a kereskedelmi útvonalakat ellenőrző xiongnu, vagyis ázsiai hun törzsekkel. A sikeres hódító hadjáratok, valamint a Zhang Qian nevű követ nyugati utazása megnyitották az utat a kereskedelem fellendülése előtt.

Az út

A „Selyemút” elnevezés – amely egy 19. századi német földrajztudóstól ered – némileg félrevezető. Először is, nem csupán egyetlen kereskedelmi útvonalról van szó. Az utazók a kínai fővárosból, Chang'ánból (a mai Xi'anból) indultak el a fő úton, amely Dunhuangnál, a Taklamakán-sivatag keleti szélénél elágazott. Az északi út Turfánon át a Tianshan-hegység mentén vezetett Kaszárba. Egy másik út átvágott a Taklamakán-sivatagon, több

oázisvároson át elvitt Kucsába, majd onnan tovább Kaszárba. A harmadik út dél felől kerülte meg a Taklamakán-sivatagot, s a Kunlun és a Pamír hegyláncok érintése után Kaszárnál futott össze a másik két úttal. Kaszár óriási közlekedési csomópont lett, ahonnan aztán az utak ismét elágaztak Szamarkand, a Kaszpi-tenger déli oldala, illetve déli irányba, India felé.

Másodszor, a Selyemút karavánjai nem kizárólag selymet szállítottak nyugatra. Nemesfémeket, fűszereket, egzotikus állatokat és növényeket is vittek magukkal a kereskedők, igaz azonban, hogy a nyugatiak számára a selyem volt a legjelentősebb, legkeresettebb árucikk. Az ókorban egyedül a kínaiak ismerték a selyemkészítés technikáját, csak itt tartottak selymhernyókat, így az egész világ innen szerezte be a drága kelmét.

Kínai áru Rómában

Az európaiak közül valószínűleg a rómaiak találkoztak először selyemmel, a Kr. e. 1. század közepén,

a pártusok elleni hadjárataik során. Az első selyemszöveteket az elfogott pártus vezetőktől zsákmányolták. Az így megszerzett anyagokat Rómába vitték, ahol a selyem nagyon hamar igencsak népszerűvé vált puhasága és eleganciája miatt. A pártus kereskedők hamar rájöttek, hogy Rómában nagy haszonra tehetnek szert selyemkereskedelemmel, de idővel a rómaiak is küldtek keletre megbízottakat, hogy ellenségeiket megkerülve olcsóbban jussanak a kínai szövethez. Ily módon vált a selyem az elsődleges árucikké. A kereskedők nyugaton a selymet elefántcsontra, drágakövekre, üvegre cserélték, olyan árukra, amelyekre keleten számottevő igény volt. Habár feljegyzés nem született arról, hogy római kereskedők látogattak volna el Chang'anba, vagy kínaiak Rómába, az biztos, hogy mindkét fél termékeinek nyomai megtalálhatóak a másikonál.

Városok tündöklése és bukása

A hosszú útra induló karavánoknak a világ minden tájékán védelem-

re volt szükségük. Csak olyan kereskedők vállalkozhattak egy Chang'an–Kaszgár út megtételére, akik saját erejükből megfelelő számú embert tudtak kiállítani az áru megvédésére. A sivatagban és a hegyvidékeken tanyázó rablók, nomád törzsek ugyanis folyamatosan veszélyeztették a kalmárokat.

Ahogy a Selyemút mint kereskedelmi út vonal egyre fontosabb lett, a Han uralkodók is sokat tettek a védelem megszervezéséért. Az út mentén helyőrségeket alapítottak, a rablók ellen hadjáratokat indítottak, a kereskedővárosokat igyekeztek saját befolyásuk alá vonni. A helyőrségekből gyakran egész városok nőttek ki, ezek egy része azonban idővel elnéptelenedett.

Ilyen volt például Loulan városa, amely a Kr. e. 3. században jelentős központ volt, ám amikor a kínaiak elvesztették a terület feletti uralmukat, a város kiürült, majd nagy részét betemette a sivatag.

Későbbi korok

A Selyemút virágkora a Tang-korra (618–907) tehető, amikor a kínai uralom tartósan megszilárdult a mai Gansu tartomány nyugati területén is. Ebben az időszakban utazott a híres buddhista szerzetes, Xuanzang Indiába, hogy szent könyveket szerezzen (ez az út ihlette a *Nyugati utazás* című klasszikus kínai regényt). A fejlődést jól mutatja, hogy 742-re Chang'an – a Selyemút keleti végpontját, a világ akkori legnagyobb metropoliszát – és környékét csaknem 2 millió ember lakta, köztük sok külföldi. A korszak úgynevezett háromszínű kerámiáinak jelentős része idegen ruházatu kereskedőt, áruval megpakolt lovat, tevéit ábrázol, jelezve, hogy a külvilággal való kapcsolatok milyen fontosak voltak ekkoriban a kínaiak számára.

A kereskedelem egészen a mongol hódításig, a 13. századig zavartalanul zajlott, sőt egy ideig ez után is. Dzsingisz kán csapatai elfoglalták Közép-Ázsia nagy részét, s a Selyemút ekkor egy ideig nemcsak kereskedelmi útvonalként szolgált, hanem a hatalmas mongol birodalom összekötő kapcsaként, kultúrák és vallások közvetítőjeként is.

Kínában a rövid életű mongol Yuan-dinasztiát a 14. század derekától a Ming-dinasztia követte. Az új uralkodóház elzárkózási politikát folytatott, akárcsak utódja, a Qing-dinasztia. Az új politika és a világ megváltozott viszonyai – a Kelet és Nyugat közé beékelődő török birodalom kialakulása, a tengeri hajózás fellendülése – elorsvasztották a Selyemúton zajló kereskedelmet. A másfél évezreden át virágzó útvonalak és városok fokozatosan elvesztették jelentőségüket.

Kaszgár térsége a 19. sz. közepén a brit és orosz versengés középpontjába került. A britek Indiától északra, valamint Perzsia térségében igyekeztek megszerezni a vezető szerepet, kereskedelmi és stratégiai előnyöket akartak kovácsolni a Selyemút egyes szakaszainak újjáélesztésével. Az oroszok pedig észak felől nyomulva saját érdekszférájukat kívánták kiterjeszteni ugyanitt.

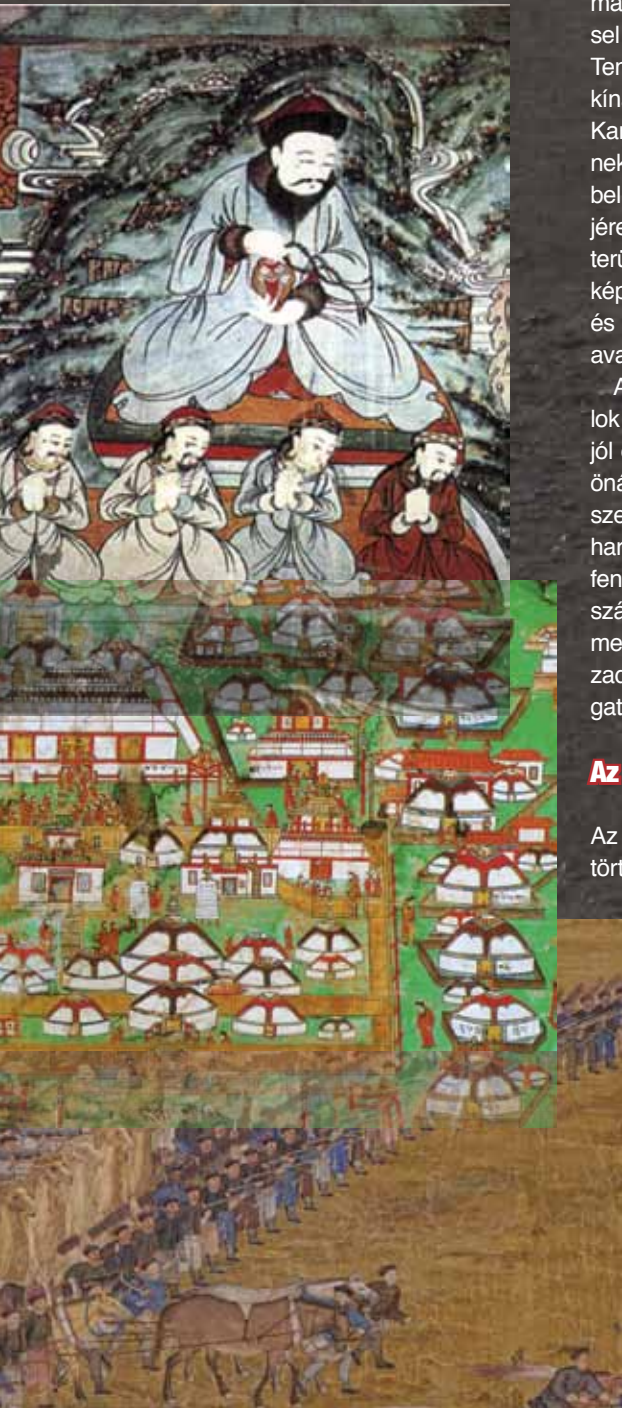
A szovjet uralom idején a Selyemút sok nagyvárosát ipari központtá alakították. Az utóbbi egy-két évtizedben a Kína és a közép-ázsiai volt szovjet tagköztársaságok közötti kapcsolatok szorosabbá válásával új módon ugyan, de a Selyemút kereskedelme újra fellendült: ma már vonaton, közúton, repülőn, illetve gáz- és olajvezetékeken áramolnak az áruk keletről nyugatra, nyugatról keletre. Az 1990-es évek óta a turizmus is főszerepet játszik. Üzbegisztánban, Kazahsztánban, Türkmenisztánban, valamint Kína nyugati részén, Xinjiangban is egyre népszerűbbek a turisták körében a Selyemút egy-egy szakaszát bejáró túrák. Igaz, a modern kor utazói már nem teveháton, hanem buszokkal, terepjárókkal járnak be az ősi utakat.

Végvári Kristóf

A dzsungár mongolok Kína határain

A Kínában uralkodó mongol Yuan-dinasztia bukása után új korszak köszöntött be a mongol–kínai kapcsolatokban. Bár Kínát elvesztették, a különböző mongol népek még évszázadokig fenyegették a Középső Birodalmat.

A Yuan-ház összeomlása után a dzsingiszida uralkodók a Ming-dinasztia támadásai elől kénytelenek voltak visszavonulni a Góbi-sivatagtól északra eső központi szállásterületekre. A Kínából elűldözött Togontemür utóda, Ajusridar (1371–78) a dinasztia nevét – az egykori dicső időkre emlékezve – Északi Yuanre változtatta, de a hatalma valójában csak töredéke volt elődeiének. A nomádok ekkor már a Ming támadásoknak is csak nagy erőfeszítéssel tudtak ellenállni. 1381-ben, Tögüsz Temür (1378–88) uralkodása alatt a kínai csapatok még a mongol fővárost, Karakorumot is felégették. Részben ennek köszönhetően a mongol területeken belüli hatalmi súlypont a 15. század elejére a központból fokozatosan a nyugati területekre helyeződött. Az itt élő ojrátok képesek voltak befolyásolni a nagykánt, és az utódlás kérdésébe is sikeresen avatkoztak be.

A következő évszázadban a mongolok által lakott terület fokozatosan három jól elkülöníthető részre szakadt, melyek önálló politikát folytattak a Mingekkel szemben, és gyakran egymással is harcba keveredtek a Belső-Ázsia feletti fennhatóság megszerzéséért. A 16–17. század fordulója a déli mongol területek megerősödését hozta, majd a 17. század közepére fokozatosan ismét a nyugati mongolság pozíciói erősödtek.

Az ojrátok felemelkedése

Az ojrátokat már a legkorábbi mongol történeti forrás, *A mongolok titkos története* is többször említi. Ősházjuk az erdő- és sztyeppeövezet határa volt, ahonnan a 13. század folyamán költöztek le délnyugatra, a mai Dzsungária területére. A 14. század végére már jól szervezett ojrát törzseket találunk itt, melyek jelentős erőt tudtak felmutatni a Ming-dinasztia csapásai alatt megroggyant keleti mongolokkal szemben. Ennek nem csak politikai, de jelentős gazdasági eredményei is voltak, hiszen a megerősödés a Kínához közelebb eső, így kereskedelmi szempont-

ból jóval értékesebb területek irányítását is jelentette.

Eszen taidzsi, az ojrát kán (1439–54) nyugati irányba is terjeszkedett – csapatokat küldött Mogulisztánba, Taskentbe és a transzoxániai területekre –, de figyelmet fordított a keleti mongolokkal szemben kivívott ojrát pozíció megóvására, illetve a Ming Kínára is. 1449-ben elődei példáját követve támadást indított a Ming-dinasztia ellen, amelynek célja elsősorban az ojrát kereskedelmi pozíciók megerősítése volt. Hadjárata során nem várt győzelmet aratott. A kínai forrásokban és a szakirodalomban Tumu incidensként emlegetett esemény során váratlanul az ojrát kán fogásába került a kínai császár, Zhengtong (uralkodott 1435–49, majd Tianshun néven 1457–64). A siker stabilizálta ugyan Eszen és az ojrátok észak-kínai pozícióit, de jelentős tőkét nem voltak képesek kovácsolni belőle. Eszen valódi célja a mongol nagykáni pozíció megszerzése volt, amit 1454-ben önkényesen fel is vett, ám hamarosan orgyilkosok áldozatává vált. Halála után az ojrát hegemonia megtört, s csak több mint másfél évszázad múlva teljesedett ki újra.

Altan kán

A 16. század közepéig Batumöngke Dajjan kán uralkodása (1479–1543) ismét a keleti mongol területek felemelkedését hozta, de halála után a mongol hatalmi központ délre tolódott. A kán családjában kirobbant trónviszályt kihasználva a jobbszárny egyik előkelője, a tümet Altan kán (élt 1507–82) ragadta kezébe az irányítást. Az 1550-es évektől ő számított a legjelentősebb mongol kánnak, aki stabil hatalmi központot alakított ki az Ordosban, a mai Belső-Mongol Autonóm Területen. Sikeres hadjáratokat vezetett nyugati és keleti irányban is. Nyugati hódításainak köszönhetően nemcsak az ojrát területek egy részére terjesztette ki hatalmát, de kapcsolatba került Tibettel, a tibeti buddhizmussal is, ami máig tartó hatást gyakorolt a mongol és tibeti történelemre, sőt az egész belső-ázsiai kultúrtörténetre.

Altan kán több sikeres hadjáratot indított a Ming területek ellen is (1529, 1530,

1542), ezeket a korai időszakban elsősorban a zsákmányszerzés motiválta. 1550-ben megközelítette Pekinget, s két év múlva északi hadjáratában megszerelte a mongol főváros, Karakorum feletti fennhatóságot is. Az 1571-ben aláírt szerződésben a kínai Ming-dinasztia elismerte hatalmát, hozzájárult a mongol és kínai területek közötti kereskedelem újraindításához, s a szerződés megpecsételéseként a Ming-dinasztia 12. császára, Longqing (1567–72) kínai címmel – *shunyi wang*, „engedelmes és igazságos herceg” – tüntette ki a mongol uralkodót. Hatalmát azonban Altan kánnak nem sikerült utódaira örökítenie, és a 17. század első felében a Ming Kína határain megjelenő új hódítók, a mandzsuk 1636-ban meg is szerezték a terület feletti fennhatóságot.

Ojrátok és mandzsuk

A mandzsuk keleti előretörésével egy időben az ojrát területeken ismét új hatalmi központ kezdett körvonalazódni. Itt teljesedtek be Erdenibátor huntaidzsi ojrát kán korábbi erőfeszítései, melyek a konszolidált központi hatalom kiépítését célozták. 1640-ben a Tarbagataj-hegységben megszervezett kurultájon ojrát, torgut és halha mongol törzsfők és előkelők egy új nomád állam létrehozásáról döntöttek.

A dzsungáriai gyűlés új fejezetet nyitott Belső-Ázsia történetében, hiszen a szövetségkötés megalapozta az Ojrát (egyes összefoglalásokban Dzsungár) Kánság létrejöttét. Az itt elfogadott *Cádzsin bicsig* (törvénykönyv) a dzsingiszi törvények megerősítését, és később a nem mandzsu eredetű mongol törvénykezés alapját jelentette. A mongol előkelők kinyilvánították a buddhizmus támogatásának szándékát is. Hatalmi szóval döntöttek arról, hogy az Ojrát Kánság nyugati területein megjelenő iszlámmal szemben a buddhizmus mellett kötelezik el magukat, ami újabb lépést jelentett a tibeti eredetű lámaista vallás belső-ázsiai megerősödése felé.

A két új nomád állam, a Kína északi-keleti határain megjelenő mandzsu szövetség és az országgal északnyugaton határos Ojrát Kánság között eleinte viszonylag békés volt a kapcsolat. Jelentős konfliktus az ojrátok megerősödése és a mandzsuk kínai hatalmának

konszolidálása után, a 17. század végén robbant ki. Mindkét hatalom igényt formált a keleti mongol területekre, s érdekellentétük olyan fegyveres összecsapáshoz vezetett, mely rövidebb kihagyásokkal egészen a 18. század közepéig tartott.

Ojrát hódítások

Az ojrát állam alapítóját fia, Szenge (1653–71) követte a káni trónon. Ő sikeres hadjáratokat vezetett az északi területekre és a halha mongolok akkori Altan kánja ellen is. Hatalmát 1666-ra sikerült stabilizálnia. Mivel ezekben az években a mandzsuk Kína feletti hegemoniájuk megszilárdításával voltak elfoglalva, az ojrátok fokozatosan terjeszkedhettek nemcsak a keleti mongol területek, de dél felé is. Ebben az irányban a kiemelt cél Tibet, illetve a mai Xinjiang, Gansu és Qinghai területe volt.

Egyes ojrát törzsek már az 1630-as évek ojrát beháborúinak köszönhetően kapcsolatba kerültek Tibettel. Güsüri, a hosutok kánja, miután mongol ellenfeleitől vereséget szenvedett, kénytelen volt délre, a mai Qinghai területére vonulni, s 1642-ben innen indult tibeti hadjáratára. Miután sikeresen legyőzte ellenfeleit, és Khamban foglyul ejtette legfőbb riválisát, gyakorlatilag Tibet urává vált. Hatalmáról azonban önként lemondott, a területet a dalai lámának adományozta, létrehozva ezzel a teokratikus tibeti államot.

A mai Xinjiangban és Qinghaiban végrehajtott hódítások után az ojrátok figyelme fokozatosan a központi mongol területek felé fordult. Szengét azonban 1671-ben riválisai meggyilkolták, utóda öccse, Galdan lett (1671–97).

Bár Galdan trónra kerüléséig buddhista szerzetesként élte életét Tibetben, mégis az egyik legaktívabb expanziós politikát folytató ojrát kánná vált. Aktívan bekapcsolódott a mai Mongólia feletti hegemonia megszerzéséért folytatott küzdelembe, és itt vívta legjelentősebb csatáit az addigra már egész Kínát uraló mandzsu Qing-dinasztiával is. 1688-ban Galdan sikeres hadjáratot vezetett a halha mongol területekre, de ellenfele hamarosan segítséget kért a mandzsuktól. Egy évvel később Kangxi császár elérkezettnek látta az időt az ellentámadásra. 1689-ben a nyercsinszki szerződésben az oroszokkal is lezárta határvitáit, így semmi sem aka-

dályozta abban, hogy hatalmát a mongol területekre is kiterjessze. Az ojrátok hamarosan vereséget szenvedtek a Qing csapatoktól, s a halha mongolok 1691-ben elismerték maguk felett a mandzsu fennhatóságot. Bár Galdan még évekig ellenállt, 1697-ben – halálának évében – kénytelen volt elismerni vereségét. A déli mongol területek után a központi mongol szállásterület is a mandzsu dinasztia fennhatósága alá került.

Végző összecsapás

A halha területeken bekövetkezett mandzsu győzelem után az Ojrát Kánság és a Qing Birodalom kapcsolata rövid időre nyugvópontra jutott. Bár a 18. század második évtizedében Tibetben kialakult konfliktusban előbb az ojrátok győzelmeskedtek, hatalmukat nem tudták stabilizálni. A levegőben volt egy újabb összecsapás lehetősége. 1724-ben a mandzsuk bevonultak Lhászába, s a következő években Qinghaiban is győzelmeket arattak az ojrátok felett. 1729-ben Yongzheng visszahívta követeit a nyugati mongol területről, és alig egy évvel később jelentős, nagyjából 60 ezer főt számláló sereget indított az Ojrát Kánság ellen. A hadjárat nem hozott sikert, s az ojrát ellentámadás kikényszerített egy kereskedelmi egyezményt, ami 15 évre újra békét hozott.

Végül 1752-ben a kánságban kitört trónviszály hozta meg a mandzsuk számára a régen várt lehetőséget. Előbb az ellenérdekelt felek hívására léptek a kánság területére, majd az ellenük kibontakozó felkelést leverve 1757-ben a Qing Birodalomhoz csatolták Dzsungáriát és a mai Xinjiang legnagyobb részét is. Ezzel a mongolok által lakott valamennyi vidék a mandzsu dinasztia fennhatósága alá került.

Szilágyi Zsolt

Hírszerzők és szerzetesek

– japán követségek a Tang-kori Kínában

A Sui- és Tang-kori (6–10. század) japán diplomáciai követségek több száz évet felölelő időszaka azt a korszakot jeleníti meg, amelynek során a japánok intenzíven és célratörő módon igyekeztek átvenni a kínai ismereteket, találmányokat. Minderről elsősorban a kínai történeti munkák adnak tájékoztatást, meglehetősen szikár stílusban.

Tiantai és tendai

Ha személyesebb hangvételi beszámolóra vágyunk, érdemes kézbe vennünk Ennin, az utolsó sikeres Tang-kori követséggel Kínában járt japán szerzetes naplóját. Ennin a 838-as küldöttség tagjaként érkezett a Középső Birodalomba, s itteni élményeiről írta meg – másolatokban fennmaradt – *Feljegyzések egy Tang-kori zárándoklatról a Tan keresése céljából* című művét. Ennek révén megismerhetjük például a különféle ünnepeket, a helyiek mentalitását, Ennin tapasztalatait a bürokrácia útvesztőiben, valamint megtudhatjuk, hogy miként valósultak meg a történeti művekből ismert intézkedések a gyakorlatban, mit gondoltak az egyszerű emberek a kor vezető személyiségeiről, hogyan élte meg a nagy buddhistaüldözést a szerző és környezete. A mű részletes, személyes beszámolóként bemutatja a korabeli kínai társadalom és politika

viszonyait, illetve egyszerre foglalkozik a követségek tevékenységével és az azok leállításához vezető okokkal. De ki is volt Ennin, s milyen célok vezérelték őt és társait kínai útjuk során?

Ennin (794–864) alapvetően a tiantai iskola követője volt – ezért eredeti terveiben első helyen a Tiantai-hegy felkeresése szerepelt –, ám kínai tartózkodását felhasználta az ezoterikus tanítások (*mijiao*) megismerésére is. Erre alkalma is nyílt, hiszen a Tiantai-hegy helyett a Wutaishan, majd az akkori főváros, Chang'an felé vette az irányt, ahol éven át képezte magát a legkiválóbb mesterek segítségével. Hazatérése után Ennin elkezdte terjeszteni az ezoterikus tanításokat, átalakítva a japán tiantai (tendai) iskolát. Ennin emellett bejáratos lett az udvarba, ahol szertartásokat mutatott be a császári család számára. Végül 864-ben halt meg az Enryakuji templom (a japán tendai szekta központja) vezetőjeként. Megbecsültségét mutatja, hogy már halála után két évvel tiszteleti nevet kapott: Jikaku Daishi.

Kínaiak és barbárok

Kína ebben az időszakban Ázsia, sőt talán az egész világ legfejlettebb, leggazdagabb és legvirágzóbb országa volt, ezért a környező népek – hasonló sikerek reményében – igyekeztek minél szélesebb körű ismereteket összegyűjteni az ottani viszonyokról és vívmányokról. A kínaiak számára a Kínán kívüli világ egyértelműen elmaradott, sőt barbár vidéknek számított, így az ottaniakat nem is kezelték egyenrangú félként. Éppen ezért a külföldi, „barbár” követségek tagjait is – bár gazdagon megvendégelték őket – végig alacsonyabb rendű országok képviselőinek tekintették, akik hódolatukat fejezik ki előttük.

Ezzel szemben a japánok hozzáállása igen összetettnek nevezhető. A japánok ugyanis egyrészt rendszeresen

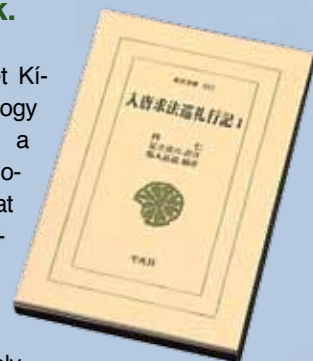
Japán számára Kína mindig is példaképet jelentett az élet, a kultúra és a kormányzás sok területén. Egyes időszakokban a japánok tudatosan törekedtek arra, hogy minél több ismeretet szerezzenek Kínáról, s ennek érdekében követségek sorát menesztették a kínai császári udvarba. Az egyik ilyen követség tagja volt Ennin, a híres szerzetes, akinek naplójából nemcsak a japán követségekről, hanem a korabeli Kínáról is sokat megtudhatunk.

küldtek követségeket Kínába, ami azt jelzi, hogy fontosnak tartották a minél szorosabb diplomáciai kapcsolatokat Chang'annal. Másrészt viszont több olyan motívum is fellelhető a japánok viselkedésében, amely a „mester és tanítványa” viszonyon túlmenően inkább az egyenrangúságra való törekvésre utal.

A Tang-kori japán követségek céljait alapvetően három nagy csoportba lehet sorolni: politikai, kulturális és kereskedelmi törekvések. A politikai cél a kínaiak más országokkal való kapcsolatának, szándékainak feltérképezését, hírszerzést, illetve a diplomáciai kapcsolat erősítését jelentette, elsősorban a kínai udvarban tett rendszeres tisztelgő látogatás révén, szigorú szertartásrendnek megfelelően. Ahhoz, hogy ezt a feladatot sikeresen végre tudják hajtani, a japánok különös gondot fordítottak a követtség tagjainak kiválasztására.

Ki lehet követ?

A gyakran akár több száz főt is számláló követség vezetője minden esetben a követ volt, legtöbbször két vagy három helyettessel. A küldöttség tagjainak

több oka is ismert. Az egyik az, hogy Japánba a buddhizmus kínai változata jutott el. Ebben jelentős részben koreaiak működtek közre, de előfordult az is, hogy a japánok egy-egy követség alkalmával maguk is megkértek kínai szerzeteseket, hogy tartsanak velük Japánba, így közvetlenül is hozzájuthattak az áhított ismeretekhez. India ugyanakkor az akkori közlekedési viszonyok miatt szinte elérhetetlen távolságra volt Japántól, éppen ezért valamiféle mesebeli országgént tekintettek rá. Így a japánok számára tökéletesen megfelelt Kína – sőt a Koreai-félsziget is –, ahol a különféle szent iratok kínai fordításainak hatalmas tárháza várta őket. A szerzetesek célja alapvetően az volt, hogy alaposan megismerjék egy-egy buddhista iskola tanait, a különféle szent szövegeket, illetve összegyűjtsék a szertartásokhoz szükséges eszközöket, amelyeket azután Japánban terjesztettek etalonként.

A követség elmaradhatatlan tagjai voltak továbbá a diákok, akik rendkívül fontos szerepet tölthettek be a kínai kultúra átvételében. Az ő feladatuk volt a tudományos innovációk feltérképezése, amelyeket aztán a gyakorlati életben tudtak kamatoztatni. A diákok a legkülönbözőbb tudományterületekben mélyedtek el – mint például a történelem, az irodalom, az orvoslás, a naptárkészítés, a csillagászat, az asztrológia vagy a jogtudomány –, de az ő közvetítésükkel jelent meg Japánban a kínai stílusú lakóház- és templomépítészet, a cseréptető használata és festése, a kertek kialakítása, a kínai ruházatkodás, ételek, a teaszertartás, sőt számos ünnepi szokás is.

A harmadik kulturális cél a művészetekhez kapcsolódott, mivel a követséggel tartott számos festő és zenész is, akik elkísérték a követet az udvarba. A festők feladata volt megörökíteni mindazt a sok újdonságot, amellyel a

küldöttség útközben találkozott, míg a zenészek révén a küldöttség muzsikával, énekkel és tánccal kedveskedett a kínaiaknak az udvarban.

Hínárért selyem

Végül ne feledkezzünk meg a kereskedelemről sem, amely szintén fontos motivációt jelentett a követségeknek. Az árucseré alapvetően tiltott volt a követség tagjai számára, ám Ennin naplójának tanúsága szerint mégis akadtak köztük olyanok, akik megpróbálkoztak vele. A tiltás miatt a japánok elsősorban ajándékok révén jutottak kínai termékekhez. A források szerint a japánok főleg füstölőt és gyógyfüveket akartak beszerezni, de a legtöbb esetben selymet, érmeket, kést, porított teát, barackot, mézet, fenyőmagot, illetve kéziratokat, képeket kaptak, cserébe pedig ezüstözött késeket, ecseteket, hegyikristály füzéreket, kagylókat, ehető hínárt, teát, selymet és aranyport adtak a kínaiaknak.

A korabeli kínai-japán érintkezés jelentősége abban áll, hogy a japánok el tudták sajátítani a különböző kínai ismereteket, és alkalmazni tudták azokat hazájukban is. Az idő múlásával azonban a japánok ráébredtek, hogy a Kínából átvett ismeretek – az eltérő társadalmi és környezeti feltételek miatt – nem feltétlenül működnek náluk is ugyanúgy. Ezért a 8–9. századtól kezdve fokozatosan megjelent az igény arra, hogy az átvett tudást „japanizálják”, és hangsúlyozzák a helyi jellegzetességeket, amelyeknek alapjai tulajdonképpen mindig is megvoltak Japánban. Ez adta az eszmei alapot a követségek leállításához is, amelyhez olyan gyakorlati tényezők is hozzájárultak, mint az anyagi problémák és az út veszélyei. Ráadásul a helyi és a külföldi kereskedők révén a vágyott ismeretek, hírek és luxuscikkek így is eljutottak Japánba. Emiatt a japánok könnyebben le tudtak mondani a diplomáciai követségekről, mivel más, a korabeli helyzetben megfelelőbbnek tűnő módszereket találtak helyettük.

Horváth Alíz

kiválasztása során az egyik legfontosabb követelmény a képzettség volt, amely alatt a minél szélesebb körű kínai műveltséget, a klasszikusok ismeretét értették. A másik fő szempontot a tapasztalat és érdem jelentette, legyen az saját vagy egy családtagé. Ezek alapján a követségek szinte állandó tagjait képezték a Fujiwara és az Ono család fiai. A tapasztalat hiánya azonban nem feltétlenül volt kizáró ok a kiválasztás során, ugyanis a jelölteknek még mindig volt esélyük bekerülni a követség tagjai közé, amennyiben rendelkeztek valamilyen különleges képességgel, például hangszeres tudással.

Ennin naplójából megtudhatjuk, hogy a követen és beosztott hivatalnokain kívül a követséghez tartoztak a hajósok, az íjászok, a jóskok, az írnokok és a tolmácok is (utóbbiak jelentős része koreai származású volt). Ennin azonban nem tartott a fővárosba a követtel, így az audiencia részleteiről csak hallomásból értesült. Ezek alapján tudható, hogy a követség tagjainak hónapokig kellett várniuk a fogadásra, amelynek során több más nép képviselőivel együtt járultak a császár színe elé.

India helyett

A követségek kulturális célja háromrétű volt: vallási, tudományos és művészeti. A vallási célok elérését a szerzetesek szolgálták, akik – akárcsak Ennin – elsősorban valamely buddhista iskola tanainak mélyebb tanulmányozására indultak Kínába. Itt felmerülhet a kérdés, hogy miért Kínába mentek a japán szerzetesek, hiszen a buddhizmus eredetileg Indiából származott. Ennek a jelenségnek

Sima Qian

– A kínai történetírás atyja

Sima Qian nevéhez *A történetíró feljegyzései (Shiji)* című mű köthető, amely az első átfogó munka Kína történelméről. A könyv a mitikus kezdetektől kezdve a szerző saját koráig, Kr. e. 100 körül tárgyalta a kínai világ eseményeit. Sima Qian szakított az addig megszokott történetírói hagyományokkal és módszerekkel, amelyek a történeteket évről évre örökítették meg (pl. a *Tavaszkok és ősök krónikája*) vagy pedig a fejleményeket fejedelemségek szerint csoportosították (*Hadakozó fejedelemségek politikája és Fejedelemségek beszélgetései*). A *Shiji* után írt dinasztikus történeti művek mind *A történetíró feljegyzései*-nek felosztását követték.

A fiatal utazó

A nagy művet Sima Qian apja, Sima Tan kezdte el írni, befejezni azonban már nem tudta. Máig vita tárgya, hogy a *Shiji* fejezeteiből mennyit és melyiket írta Sima Tan, és melyik származik fiától.

Sima Qian életéről igen keveset tudni, még születésének és halálának pontos dátuma sem ismert. A legelfogadottabb nézet szerint Kr. e. 145–86 között élt. Gyermekkoráról és pályafutásáról a legtöbb információt *A történetíró feljegyzéseinek* utószava adja. Eszerint fiatal korában nagyon aktív életet élt, tízéves kora óta már ismerte a klasszikus műveket; huszadik életének betöltése után nagyon sokat utazott, a birodalom szinte minden szegletét bejárta, s útjai során feljegyzéseket készített. Ekkori tapasztalatai, jegyzetei később nagyon hasznos forrásnak bizonyultak műve megírásához.

Kr. e. 110-ben hivatalt kapott, belső udvaronc lett. Ez abban az időben az egyik legalacsonyabb tisztség volt, de ugródeszkeként is szolgált a tehet-

A kínai a világ egyik leginkább történettudatos népe. A múlt ismeretét minden művelt embertől elvárták, s az események megörökítése az utókor számára mindig fontos feladata volt az írástudóknak. Már a Kr. e. I. évezred első feléből maradtak fenn történeti feljegyzések, később pedig valamennyi dinasztia megírta az előző uralkodóház történetét.

A legnagyobb hatású kínai történetíró Sima Qian volt, két évezreden keresztül az ő munkája szolgált mintául minden kínai krónikás számára.

séges fiatalok számára, ugyanis gyakran közülük neveztek ki valakit, ha egy magasabb pozíció megürelt. Ugyanabban az évben meghalt apja, Sima Tan, aki a Han-házi Wudi császár (ur. Kr. e. 141–87) udvarának nagy csillagásza volt. A csillagász egyben történetírót is jelent, mert a korban az asztrológia és a történetírás szorosan összekapcsolódott.

A végrendelet

Sima Tan a halálos ágyán két dolgot hagyott meg fiának: „Ha meghalok, neked mindenképp a nagy történetírói tisztséget kell viselned. S ha már történetíró vált belőled, ne feledd, hogy mit akartam lejegyezni! [...] Én nagy történetíró voltam, s nem írtam le mindent, [amit akartam], és félek, hogy a különböző írárok az Égalatti történelméről elvésznek. Fiam, ezt jól véd az eszedbe! A szülőtisztelet szüleid szolgálatával kezdődik [...]. Végül magadért kell tenned valamit, hogy nevedet, szüleid dicsőségére, az utókor is megismerje.”

A hároméves gyászidő letelével apja utolsó kívánságai közül az egyiket teljesítette: megörökölte hivatalát. Így csillagász-történetíróként bebocsátást

nyert a császári könyvtárba, ahol tanulmányozni tudta a régi korok műveit, hogy teljesítse apja másik kívánságát is. Igen alapos munkát végzett, magában a *Shiji*-ben 120 forrásra hivatkozik, azonban ez nem jelenti azt, hogy csak ennyit használt volna fel. Amikor azonban már hetedik éve írta művét, élete gyökeresen megváltozott.

Igazságtalan büntetés

Történt ugyanis, hogy Wudi egyik hadvezére a *xiongnu* – ázsiai hunok – ellen elszenvedett veresége után nem menekült öngyilkosságba, noha ezt az akkori szokások megkövetelték volna. Az udvarban egyedülként a nagy csillagász, Sima Qian kiállt a hadvezér mellett, ezért Kr. e. 99-ben felségsértés vádjával börtönbe vetették. E bűnért az akkori törvények szerint halálbüntetés járt, azonban kivételes esetekben az ítélet kasztrálásra enyhíthették. Ez történt a történetíró esetében is. A vádlottat családja egy nagyobb pénzösszeg fejében kiválthatta, de mivel Simaék nem voltak tehetősek, ezért csak az öngyilkosság és a büntetés végrehajtása között választhatott.

Hogy miért döntött végül a kasztrálás mellett, és élte le életét megszégyenítve, elkeseredetten és megalázva, azt barátjának, Ren Annak írt leveléből tudjuk. Számára az a szégyen, hogy heréltként kell leélnie az életét, még mindig elviselhetőbb volt, mint az, hogy atyja művét befejezetlenül hagyva nem teljesíteti gyermeki

kötelességét. Életének utolsó szakaszáról nem sok mindent tudunk, valószínűleg ekkor fejezte be a művét, amit csak halála után találtak meg, s csak utólag ismertek el.

A kritikus krónikás

Sokan úgy vélekednek, hogy az igazságtalanul kirótt büntetés és az ebből fakadó fájdalom miatt a *Shiji* burkolt kritika az akkori uralkodó, Han Wudi ellen. Ez a kijelentés csak részben igaz, hiszen Sima Qian már kasztrálása előtt elkezdte írni *A történetíró feljegyzéseit*. A császárral szemben érzett ellenérzése több tőről fakadt: nem értett egyet a császár kül- és gazdaságpolitikájával, valamint azt se nézte jó szemmel, hogy Wudi egyre több kuruzslóval vette körbe magát, akik nem voltak jó hatással rá. A császár hadjáratai hatalmas összegeket emésztettek fel, amit az Ég Fia többek között magas adókkal, vámokkal és rangok árusításával igyekezett fedezni. Így idővel – a hivatalnoki vizsgák bevezetésének ellenére – nem az arra érdemes és rátermett személyek kerültek különböző posztokra, hanem olyanok, akik csak hízelgésben jeleskedtek, és pénzük volt.

Sima Qian rajongott a múltért és a múltban érvényes eszményekért, amelyek alapján – meggyőződése szerint – az ember még saját képes-

ségei által tudott felkapaszkodni a ranglétra akár legmagasabb fokára is, az alattvaló és ura közötti viszony az egyenességen, a hűségen és egymás kölcsönös elismerésén alapult. Az eszményített tulajdonsággal rendelkező személyek – és ellenpéldáik – külön fejezetet kaptak a *Shiji*-ben: a *Jó alattvalók életrajzai* című fejezetben a Zhou-kor fejedelemségeinek jeles személyiségeit örökíti meg, a *Vándor kardforgatók életrajzában* a Korai Han-kor néhány igazságos harcosának állít emléket; míg a *Rossz alattvalók életrajzaiban* a Han Jingdi (Kr. e. 157–141) és Han Wudi alatt szolgáló kegyetlen hivatalnokokról ír.

Császárok és fejedelmek

Sima Qian 130 fejezetben írta le a kínai történelmet, kényesen ügyelve arra, hogy csak történelmileg hiteles eseményeket jegyezzen le. Ez a 130 fejezet öt csoportra osztható: *Alapvető évkönyvek*, *Táblázatok*, *Értekezések*, *Örökletes házak* és *Életrajzok*. Az *Alapvető évkönyvek* 12 fejezete szigorú kronológiát követve – de nem évről évre – azon dinasztiákról és uralkodókról szól, amelyek és akik a hagyomány szerint egész Kína felett gyakorolták hatalmukat. E részben olyanok is helyet kaptak, akik soha nem voltak legitim uralkodói a Középső Birodalomnak, mint például a Han-kori Lü császárné (élt: Kr. e. 241–180), aki három báburalkodó alatt irányította az országot. A *Táblázatokban* a szerző a kínai történelem legfontosabb eseményeit örökítette meg tíz kronológiai táblázat-

ban. Az *Értekezések* nyolc olyan általános témát taglalnak, amelyeknek bővebb kifejtése más részekbe nem fért volna bele, mint például a szertartások, áldozatok, zene, asztronómia, gazdaság stb. Az *Örökletes házakban* azon fejedelemségek történetét meséli el harminc fejezetben, amelyek Kína egy részén uralkodtak – itt jórészt a Zhou-kori államokról esik szó meg-alapításuktól bukásukig.

Az *Életrajzok* rész teszi ki a mű több mint felét, hetven fejezetet foglal magában. Ezek az életrajzok nem a mai nyugati értelemben vett teljes életrajzok, nem kapunk teljes képet az adott egyénről és életéről. Sima Qian csak azokat a fontosabb adatokat és anekdotákat írta le egy-egy életrajzban, amelyekből megismerhetjük az adott karaktert, és amelyekre az emberek emlékeztek. De nemcsak egy-egy ember kapott itt helyet, hanem különböző embercsoportok is, akik hasonló korban vagy helyen éltek. Az egyéneket foglalkozásuk vagy életcéljuk szerint csoportosította egy-egy fejezetbe. Mivel a mű – a későbbi dinasztikus történelmi művekkel ellentétben – nem a császár parancsára készült, a már említett vándor kardforgatók, a jó és rossz hivatalnokok mellett például a bérgyilkosok is külön fejezetet kaptak. De Sima Qian népcsoportoknak (*xiongnuk*, koreaiak) és a konfucianusoknak is külön fejezetet szentelt az életrajzok között.

Sima Qian a mai napig az egyik legnépszerűbb kínai szerző. Szerkezeti újítása mellett csodálják kitűnő stílusát, élő nyelvezetét is, s amit a kínai ókorról tudunk, azt jórészt az ő művéből tudjuk.

Gulyás Csenge

Rejtély a bronzkorból

– a Sanxingdui civilizáció

Mivel a kínaiak, amióta csak írni tudnak, gondosan lejegyezték saját történelmüket, azt hihetnénk, hogy az ország múltját jól ismerjük. A történészeket azonban manapság is érhetik óriási meglepetések.

A hagyományos nézet szerint az, amit kínai civilizációnak nevezünk, legkésőbb a Kr. e. II. évezredben alakult ki a Sárga-folyó völgyében. Az itt létrejött államok, a legendás Xia-dinasztia (Kr. e. 21–17. sz.) és az igazoltan létezett Shang-ház (Kr. e. 16–11. sz.) terjesztették el a kínai vívmányokat a későbbi birodalom területén. Legalábbis sokáig ezt hittük. Az utóbbi évtizedek régészeti feltárasai azonban mindezt megkérdőjelezték.

Ásatás a téglagyárban

A hegyektől körülölelt Sichuan-medencét sokáig a külvilágtól elzárt, periférikus területnek tartották, amelynek lakói kulturálisan alacsony színvonalon álltak. Az ókori kínai források többször utaltak egy itt fennállt Shu nevű államra, de érdemi információt alig adtak róla. Amikor a Chengdutól 40 kilométerre fekvő Guanghan városának Sanxingdui nevű részében 1929-ben egy helyi paraszt jádetárgyakat talált, az ügy kevesek figyelmét keltette fel. A következő évtizedekben ugyan gyakran folytattak itt ásatásokat, amelyeken számos kisebb tárgy a felszínre került, de az igazi szenzációra 1986-ig kellett várni.

Ekkora már tudták, hogy errefelé valaha egy nagy város állt, amelynek falai egy 3,6 km²-es területet öleltek körbe, ezért is indítottak itt nagyszabású feltárást. Ennek folyamán történt, hogy egy téglagyár udvarán 1986. július 18-án a régészek egy hatalmas, régen betemetett vermet találtak. Ez lett az 1-es számú verem, amiből a következő hetekben 400 különböző tárgy került elő; egy hónappal később a közelben felfe-

dezték a 2-es számú vermet is, amely 1100 tárgyat rejtett.

Különös kincsek

A leletegyüttes megdöbbentette a kutatókat: önmagában a kiásott tárgyak mennyisége is ritkaságszámba ment, de ami ennél fontosabb: a feltárt kincsek jelentős része semmihez sem hasonlított, amit valaha Kínában találtak. Több mint egyméteres bronz óriásmaszkok kidülledő szemekkel, hatalmas fülekkel, kiemelkedő orral; csaknem négyméteres bronzfa, ágain különböző gyümölcsökkel és madarakkal; 172 cm magas figura, a legnagyobb bronz emberábrázolás, amely a régi Kínából előkerült; 142 cm hosszú díszes aranybot; aranyfóliával bevont szobrok; számtalan valós vagy mitikus lény, elefántagyarak, jádefaragványok, kerámiák minden mennyiségben.

A tudósok megállapították, hogy a furcsa alkotásokat létrehozó civilizáció valamikor a Kr. e. 1500-at követő évszázadokban élte virágkorát, aztán egyik napról a másikra nyomtalanul eltűnt. A hirtelen pusztulásra utal, hogy a vermekbe öszszehordott és eltemetett tárgyakat előzetesen gondosan összetörték. Talán egy ellenséges hadsereg pusztított el mindent, esetleg árvíz miatt a lakóknak gyorsan el kellett költözniük, vagy valamilyen csapás elhárítására áldozták fel a kincseket? Ez Sanxingdui egyik rejtélye.

Talányok sora

A fő rejtély azonban az, hogy kik lehettek Sanxingdui lakói? Honnan jöttek, honnan tanulták el a bronzkészítés bonyolult művészetét? Vagy talán maguk jöttek rá a technikára? Kikkel álltak kapcsolatban? Hova tűntek? E kérdésekre a kutatók egyelőre nem tudnak választ adni. A civilizáció egy

időben létezett a Sárga-folyó völgyét akkoriban uraló Shang-dinasztiával, s igazolható, hogy kapcsolatban állt vele, de tárgyainak formája és díszítése olyan szembeszökően eltért az ottanitól, hogy Sanxingdui nem tekinthető a Shang kultúra leágazásának, már csak azért sem, mert technikai fejlettségében, fővárosa méretében egy szinten volt vele. Sok olyan kagyló került elő a környékről, amely csak Indiából volt beszerezhető, az elefántcsonttárgyak délkelet-ázsiai kapcsolatokra utalnak, bizonyos tárgyak pedig észak-kínai hatást tükröznek – Sanxingdui tehát korántsem volt elzárt kultúra. De hogy kik alkották, nem tudjuk.

Nem csoda, hogy a legvadabb elméletek láttak napvilágot a kérdésről. Van olyan tudós, aki szerint a sanxingdui emberek a fáraók Egyiptomából jöttek, mások pedig nyugatról érkezett indoiráni törzsek leszármazottainak tartják őket. Perzsia, Mükéné, Mezopotámia – mind felmerültek őshazaként. Maguk a kínaiak a már említett Shu állammal azonosítják Sanxingduit, ez azonban egyrészt igazolhatatlan (hiszen írásos emlékek nem kerültek elő), másrészt a valódi válaszokhoz nem visz minket közelebb, hiszen az állam és néhány király nevén kívül a kínai források snem jegyezték fel mást Shuról.

Sanxingdui titka negyed évszázada foglalkoztatja a kutatókat, a kincsek a világ számos nagy múzeumában arattak hatalmas sikert. A leletek javát a helyszínen épült modern múzeumban tekinthetjük meg. Az ásatások ma is zajlanak, ha azonban a régészek a mai ütemben haladnak, akkor nagyjából száz év kell a környék teljes feltáráshoz. És még ezzel sem biztos, hogy minden titok feltárul.

S. G.

Összetartó dallamok

– kínai hangszerek

A zenének hangulatjavító, sőt kiegyensúlyozó szerepet is tulajdonítottak, összekötve mindezt a rítusokkal, amelyeket a legalkalmasabbnak tartottak az emberi viselkedés szabályozása szempontjából. A zene révén az ember saját magát képezheti, fejlesztheti, ezzel pedig a társadalomnak is hasznára van, hiszen a nemes emberek (*junzi*) kinevelésével az állam is erősödik.

A konfuciánusok zenéje

A fentiek miatt a konfuciánusok zenei eszményét a nyugodt, harmóniát sugárzó dallamok jelentették, amelyek egyben szerénységről és lelki emelkedettségről is árulkodtak. A konfuciánus filozófus, Menciusz ezt azzal egészítette ki, hogy a muzsikát az emberi boldogságkeresés és szeretetvágy legtermészetesebb kifejezési módjaként értelmezte. A zene ugyanis nem ismer határokat, kapcsolatteremtő szereppel bír, vagyis összeköti az embereket, akik ennek révén megoszthatják örömeiket és bánatukat egymással.

A konfuciánusok az idők során igen összetett zeneelméletet dolgoztak ki, illetve szerepük volt az ehhez szükséges hangszerek kategorizálásában is. A korai Qin-korban a zeneszerszámokat az anyaguk szerint sorolták nyolc csoportba, amelyek a következők voltak: fém, kő, föld, bőr, selyem, fa, tők és bambusz. Manapság a kínai hangszerek száma eléri a hatszázat, amelyeket négy csoportba sorolnak: fúvósok, vonósok, pengetősök és ütősök. A következőkben ismerkedjünk meg e hangszerfajták alapvető sajátosságaival!

Fúvósok

A kínai fúvós hangszerek több ezer éves múltra tekintenek vissza. A legrégebbi

furulyaszerű hangszereket *hengchu*nak nevezték, ezeket szólóban, együttesben, illetve dalok és táncok kísérőjeként használták. Bambuszból készült változatuk manapság elsősorban a *kunqu* operák nélkülözhetetlen eleme. Kiemelendő még a *suona*, amely a világ harminc országában terjedt el Ázsiától Afrikáig. A 3. században született, rendkívül vidám és éles hangú trombitaszerűséget húszt kínai kisebbség is előszeretettel veszi kézbe esküvők, temetések és egyéb ünnepek során.

Vonósok

A vonós hangszereket összefoglaló néven *huqin*nak nevezzük, használatuk kezdetben Észak-Kínára korlátozódott, és csak az Északi Song-dinasztia idején jelentek meg a birodalom más tájain is. A kategória minden bizonnyal legnépszerűbb képviselője az *erhu*, amelynek hangszekrénye vörös szantálfából vagy ébenfából, két húrja fémből, vonója pedig lószőr-ből készül. Az *erhu*ból igen finom, lágy, lírai dallamokat lehet előcsalogatni, ám ugyanúgy alkalmas például gong és dob, sőt madárccsicsergés hangjának utánzására is. Az *erhu* kisebb méretű változata a *banhu*, amely kókuszdióból, fából vagy bambuszból készül. A használata hasonlít az *erhu*hoz, amennyiben a vonót a két húr közé feszítik.

Ütősök és pengetősök

Az ütős hangszerek az emberiség legrégebbi hangszerei, amelyeknek Kínában is számtalan fajtájuk alakult ki az idők során. Ezek egy részének anyaga a réz (például gong), míg másik részük fából

készül, amelyet állati bőrral vonnak be. A dobok elmaradhatatlan részei a különféle vallási szertartásoknak és az ünnepeknek.

A kínai pengetős hangszerek őse a Zhou-dinasztia idején alakult ki, mai változatai pedig az olyan méltán népszerű zeneszerszámok, mint a *pipa*, a *guqin* és a *guzheng*. A huszonegy húros, leginkább a magyar citerához hasonló *guzheng* az egyik legrégebbi kínai hangszer. Rendkívül nagy hangtartományának köszönhetően a hangszerek királyának, illetve keleti zongorának is nevezik, míg a szintén pengetős, lant-szerű, félbevágott körtére emlékeztető formájú *pipát* az írástudó zene oszlopának tekintik. Kiemelendő továbbá a *guqin*, amelyet 2003-ban az UNESCO az emberiség szellemi kulturális öröksége részének nyilvánított. Érdekesség, hogy 1977-ben, az amerikai Voyager űrrepülő fellövésekor huszonzét híres dalt is kiküldtek az űrbe egy lemezen, amelyek egyike az „Áramló víz” volt *guqinon* előadva. A *guqin* eredetileg az önnevelés eszköze volt, a zenész általában csak a saját szórakoztatására játszott rajta, nem pedig közönség előtt. Játék előtt a zenészek kezet mostak és füstölt égettek, így indultak el a *guqin* segítségével a harmóniához vezető úton.

A különféle tradicionális hangszerek üde színfoltjai a világ minden kultúrájának. A zene révén ugyanis szavak nélkül ismerhetjük meg mások érzelmeit, illetve „ráhangolódhatunk” más népek gondolatvilágára.

Horváth Alíz

Csattogó kövek – a madzsong

**Kínai parkokban, utcasar-
kokon, teázókban gyak-
ran láthatjuk, ahogy négy
ember furcsa ábrákkal
ellátott dominószerűsé-
gek felett összehajol egy
asztal körül, vidáman
beszélgetve, nevetgélve. A
játék, amelyet játszanak, a
madzsong, az egyik leg-
népszerűbb kínai társas-
játék, amely manapság új
virágkorát éli.**

A madzsong (*pinyin* átírásban *majiang*, elterjedt régies angolos átírásban *mahjong*) nem teljesen ismeretlen a nyugati átlagemberek számára: az 1980-as évektől szinte minden számítógép-tulajdonos játszott már a játék egyszemélyes változatával. Az elektronikus verzióban egy madzsongkövekből épült tornyot kell lebontani úgy, hogy az ember a torony széleiről lépésenként egy-egy párt vesz el, míg végül a dominók elfognak. Az ilyen egyszemélyes játéknak valójában semmi közük nincs az eredeti kínai madzsonghoz, azt leszámítva, hogy ugyanolyan kövekkel játszzák. Az eredeti madzsong ugyanis társas összejövetelek kelléke, amelyeken a közösségi élménynek ugyanolyan szerepe van, mint magának a játéknak.

Verebek vagy rablók?

A madzsong eredetéről a legkülönbözőbb legendák élnek. Eredeti neve *maque* volt, aminek jelentése: „veréb” – Dél-Kínában általában ma is így nevezik. Egyesek szerint a játékot maga Konfuciusz találta fel Kr. e. 500 körül, ennek megfelelően az egyes figurák a konfuciánus erényeket szimbolizálják, a név pedig onnan jött, hogy a mester kedvelte a madarakat. Sok történész azt állítja, hogy a játék jóval később, a Ming-korban (Kr. u. 14–17. sz.) alakult ki a *madiao* („függő ló”) nevű kártyajátékból. Van, aki szerint a játék

108 alapfigurája a *Vízparti történet* című regény 108 rablóvezérért jelképezi. Sokan azt mondják, hogy a madzsong mai formájában még később, a 19. században jött létre: vagy az 1850-es években fejlesztette ki egy testvérpár Ningbóban, vagy a Taiping-felkelés (1850–1864) alatt dolgozták ki kínai katonatisztek unaloműzőnek, vagy az 1870-es években találta ki egy Shanghaiban élő előkelőség.

Egy viszonylag új elmélet szerint a játék a Jiangsu tartományi Taicangban keletkezett, ahol a császárkorban állami gabonaraktárak voltak. Ezek őrzőinek sok gondot jelentettek a verebek, amelyek gyakran megdézsmáltak a készleteket. Ezért a tisztek arra ösztönözték az őrket, hogy minél több verebet levadásszanak, s jutalomként különböző – pénzre váltható – feliratos lapocskákat kaptak. A katonák e lapocskákat különböző szerencsejátékoknál ténnek használták, majd maguk a lapok is játékeszközök lettek. Az ábrák a veréb vadászathoz kötődnek: a különböző számú körök például a puskacsövet jelképezik, az égtájak a lövöldözésnél figyelembe veendő szélirányt. A *zhong* („közép”) lap a találatra, a *bai* („fehér, üres”) az elhibázásra, a *fa* („meggazdagodás”) pedig a lelőtt verebekért kapott jutalomra utal.

A fenti magyarázatok sokfélesége is jelzi, hogy a madzsong valódi eredete kérdéses. Az biztosnak tűnik, hogy a játék a 19. század során vált igazán divatosá a kínai nagyvárosokban, majd más térségekben is. A madzsongkövek eredetileg úgy készültek, hogy az ábrákat elefántcsontlapokra vésték, majd ezek hátuljára bambusznád hasábokat ragasztottak; ma már a műanyag változatok a legelterjedtebbek.

Bambuszok és sárkányok

Első ránézésre a madzsong meglehetősen bonyolultnak tűnik, de ez csak a látszat, ami a kövek egzotikus jelöléseiből adódik.

Valójában madzsongozni korántsem ördögösség. A szabályok leginkább a rómi nevű kártyajátékunkra emlékeztetnek, s vannak kártyával játszható változatai is. A madzsongnak számtalan helyi változata létezik, másképp játszzák Kína különböző tartományai-ban, Hongkongban, Koreában, Japánban, Amerikában és Európában – mi itt csak az alapváltozatról szólnak néhány szót.

A madzsongot általában négyen játszzák (bár vannak két- és háromfős verziók is), összesen 144 kővel. A figurákból négy-négy darab található a készletben. Az ábrák többsége három számsorozathoz (bambusz, írásjegy, kör) tartozik, minden sorozat 1-től 9-ig terjed. Mivel ugyanabból a sorozatból a készletben négy is található, így a számozott elemek száma 108. Ehhez jönnek még a négy égtájat, évszakot, virágot ábrázoló lapok, valamint három „sárkány”. Egyes változatokban afféle jokerek is vannak.

A játék hangos „mosással” kezdődik: ekkor az asztalon lefele fordított dominókat a négy játékos alaposan összekeveri. Ezután a köveket négy két elem magasságú „falba” rendezik az asztal közepén, ábrával lefele, úgy, hogy a négy fal egy üres térséget öleljen körbe az asztal közepén – ide kerülnek majd az eldobott elemek. A játékosok dobókockával vagy egyéb módon kisorsolják, hogy ki melyik égtájat képviseli. A Kelet az osztó; tőle jobbra ül a Dél, szemben

a Nyugat, balra az Észak. Mindennek az osztásnál, illetve az elszámolásnál van jelentősége.

Madzsong!

A játék elején a játékosok 13–13 követ kapnak, amelyet maguk felé fordítva felállítanak. A résztvevők célja az, hogy azonos vagy növekvő számozású dominókból csoportokat hozzanak létre. Háromféle alapcsoport létezik: a terc (*peng*) három egyforma képet jelent; a kvart (*gang*) négy egyforma képet; a sor (*chi*) három egymást követő számot ugyanabból a sorozatból (például „két bambusz”, „három bambusz”, négy bambusz”, illetve „hat kör”, „hét kör”, „nyolc kör”). Ezekon kívül a győzelemhez szükséges lehet még egy pár, vagyis két azonos alakzat. A játék során az, akire rákerül a sor, húz egy követ a „falból” (hogy ez milyen, az csak számára derül ki), vagy pedig felveheti az előző játékos által korábban eldobott, mindenki számára ismert dominót. A húzás után egy elemet be kell dobni az asztal közepére. Vagyis, mint sok kártyajátékban, a játék abból áll, hogy a játékosok egymás után húznak és dobznak, az óramutató járásával ellentétes irányba haladva. Ha valaki eljut oda, hogy az általa húzott kövel együtt minden köve egy csoport része lesz – például összejön négy terce és egy párja –, akkor felkiált: madzsong! Ezzel a játszmának vége. Ahhoz, hogy valakinek „madzsongja” legyen, 14 köre van szüksége, vagyis a győztesnek már nem kell dobni.

Ezután jön az elszámolás, amely magánál a játéknál is bonyolultabb művelet, nem csoda, hogy a madzsongkészletekhez számolópálcikákat is mellékelnek. Itt sok mindent figyelembe vesznek. Például nem mindegy, hogy kinek milyen értékű csoportjai vannak, így az is előfordulhat, hogy a tényleges nyertes nem a madzsongot elérő játékos, hanem valaki más. Az is számít, hogy a madzsonghoz az utolsó elem a falból való húzással vagy eldobott elem felvételével került-e a győzteshez – az

utóbbi esetben a győztes elemet eldobó játékos büntetést fizet. Az égtájkát is figyelembe veszik, így az osztó, vagyis a Kelet duplán nyer vagy veszít: ha ő a győztes, a többiek kétszeres zseton fizetnek neki, ha viszont veszít, duplán büntetik. Az elszámolás szabályai a játékszabályoknál is változatosabbak, így a játék előtt – a későbbi viták elkerülése érdekében – érdemes tisztázni őket. Egy játék általában négy játszómából áll, így a Kelet pozíciója körbejár, vagyis egy játékban mindenki oszt egyszer. Az egyes játszmák az „uralkodó szélről” kapják a nevüket. Aki élt már Kínában, és voltak madzsongrajongó szomszédjai, az tudja, hogy a kínaiak jellemzően nem egy játékot játszanak, hanem végkiemerülésig, gyakran egészen hajnalig csattogtatják a lapocskákat.

Vőlegényvizsga

A madzsongban szerepet játszik ugyan a szerencse, de kell hozzá jó megfigyelő- és kombinációs készség, memória, stratégiai érzék és gyakorlat. A játék fejleszti a különböző képességeket, így például időseknek kifejezetten ajánlják szellemi frissességük karbantartására. Néha arra is használják, hogy leteszteljék a vej-jelölteket: egy madzsongparti során az após és az anyós meg tudja állapítani, hogy lányuk udvarlója mennyire intelligens, és milyen a személyisége.

A madzsongot gyakran a szerencsejátékok közé sorolják, mivel eredetileg sokan pénzben játszották, valójában azonban a madzsong sokkal több mint egyszerű hazardjáték. A játékbarlangokkal való szoros kapcsolata miatt 1949-ben, a Kínai Népköztársaság megalakulásakor az új kormányzat betiltotta. Az 1970-es évek végén azonban a játék újjáéledt, és 1985-től hivatalosan is engedélyezték, bár pénzben játszani továbbra is tilos. A hivatalos jelmondat szerint a madzsongot „hazardírozás nélkül, alkohol nélkül, cigaretta nélkül” kell játszani. Hong-

kongban, a madzsongkultúra egyik központjában, a játék az elmúlt száz évben folyamatosan virágzott – ha máshol nem, hát hongkongi gengszterfilmekben mindig is gyakran találkozhattunk vele.

A madzsong ma hivatalos szabályait 1998-ban adta ki a Kínai Nemzeti Sportügyi Bizottság, e szabályrendszert nevezik *guobiao majiang*nak, vagyis standard nemzeti madzsongnak. A kínai és a nagyobb nemzetközi versenyeken ezeket a szabályokat alkalmazzák, de természetesen a gyakorlatban a helyi változatok is megmaradtak. 2002-ben az új szabályok szerint rendezték meg az első madzsong világbajnokságot Tokióban. 2005-ben sor került az első Európa-bajnokságra, 2006-ban pedig létrejött a Madzsong Világszövetség. A Magyar Madzsong Szövetség 2005-ben alakult meg az európai szövetség alapító tagjaként, honlapjukon (www.mahjong.hu) megtalálhatók a részletes játékszabályok és a Magyarországon működő madzsong klubok elérhetőségei. Alkalmanként az ELTE Konfuciusz Intézetben is indulnak néhány órás madzsong tanfolyamok, amelyek bőven elegendők ahhoz, hogy a játék alapjait elsajátíthassuk.

Ha érdeklődünk a játék iránt, egy dolgot ne feledjünk: akik valaha játszották, egyöntetűen azt állítják, hogy a madzsongba könnyen beleszerelmesedik az ember, különösen, ha jó társasággal játszunk. Így ha eleve időhiányban szenvedünk, jobb, ha nem szokunk rá.

Salát Gergely

文学 Sebek, gyökerek, vándorok

– a kortárs kínai irodalomról

Az „új Kína” irodalma az 1950–70-es években meglehetősen egysíkú volt, az utóbbi három évtizedben azonban a kínai irodalmi színtér ismét rendkívül sokszínűvé, változatosá vált. A kortárs szerzők a legkülönbélebb irányzatokat követik, s műveik között, melyekben a kínai hagyományok és témák mindig jelen vannak, világszínvonalúak is találhatóak.

Bár első ránézésre magától értetődőnek tűnhet, mégis érdemes pontosítani, mit is takar a kínai irodalomban a „kortárs” kifejezés. A különböző művészeti vagy eszmei irányzatok korszakolása ugyanis minden esetben szorosan kapcsolódik az adott térség történelmének alakulásához. A „kortárs” természetesen a mindenkori jelenkorra mutató jelző, de általában néhány évtizeden átívelő korszakot jelölnek vele. Az így jelölt korszak persze képlékeny: addig neveznek kortársnak valamit, amíg valamilyen formában a jelenhez kötődik (például jelenleg is aktív szerző munkáiról, jelenleg produktív irányzatba sorolható munkákról van szó).

A kínai irodalom esetében kortársnak jelenleg a Mao elnök halála után született műveket tekintik, ezért az 1976-ban kezdődő korszakot a „poszt-Mao” jelzővel is illetik. Nem véletlen, hogy ezt az évet a művészetben is fordulópontként tartják számon, hiszen ekkortól indultak meg azok a változások, amelyek a hetvenes évek végétől a Deng Xiaoping nevé-

hez fűződő reform és nyitás politikájának bevezetését eredményezték. A nyitás, amely alatt Kínának a nyugati világgal történő kapcsolatfelvételét – pontosabban a már korábban létező kapcsolat újrafelvételét – értjük, számos új gondolat, elmélet, illetve irányzat megjelenéséhez vezetett, többek között az irodalom területén is.

Ezek az újdonságok és a felbukkasukkal párhuzamosan zajló társadalmi átalakulás együttesen segítették a kínai kortárs irodalom különféle irányzatainak kiforrását. Hiszen természetesen a „kortárs”, minthogy nem több mint korszakmegjelölés, az időbeli kapcsolaton kívül másra nem utal, vagyis a kínai kortárs irodalom cím alatt felsorolható szerzők és

munkák akár egymással merőben ellentétes műfajúak vagy szellemiségűek is lehetnek.

A hetvenes évek végétől napjainkig számtalan irányzat bukkant fel a kínai irodalmi szintéren. Az alábbiakban ezek közül a legnagyobb hatást kifejtő vonalakat mutatjuk be, abban a sorrendben méghozzá, amelyben elterjedtek Kínában. Az egyes irányzatok térhódítása természetesen sosem kizárólagos, vagyis egy-egy újabb vonal megjelenése korántsem szorítja ki a korábbiakat.

Sebek

Kronológiai szempontból is előre sorolandó a *sebek irodalma* vagy más néven a *megsebzettek irodalma*, amelyet egyébként is a leggyakrabban tárgyának a kortárs kínai irodalom kapcsán. Ez az irányzat Lu Xinhua 1978-ban megjelent *Sebek* című novellájáról kapta különös nevét. A *sebek irodalma* gyűjtőnév olyan művekre utal, melyeknek témája elsősorban a kínai értelmiségiek meghurcoltatása az 1966 és 1976 között zajló kulturális forradalom idején. Ezek a művek egyéni sorsokon keresztül mutatják be a kulturális forradalom legsötétebb oldalát. Főként rövidebb prózai munkák sorolhatók ebbe a kategóriába, melyekre a realista ábrázolás, az egyszerű, köznapi, helyenként durva nyelvezet és a fizikai erőszak részletes megjelenítése jellemző.

A *sebek irodalmával* kapcsolatban elmondható, hogy egyfajta társadalmi igény hívta életre, hiszen az ezt az irányzatot követő elbeszélések tulajdonképpen a közelmúlt borzalmainak feldolgozását segítik elő, a társadalom egyes rétegein ütött mély sebek begyógyítását kezdik meg azzal, hogy bemutatják, milyen módon keletkeztek ezek a sérülések.

Természetesen az elbeszélések kritikát is megfogalmaznak, ráadásul több irányba is, ugyanis nem csupán a kulturális forradalom meghirdetéséért felelős központi hatalmat bírálják, hanem azokat a hétköznapi embereket is, akik tömegesen vettek részt a közvetlen környezetükből kikerülő – sőt akár saját személyes ismeretségi körükbe tartozó –, mondvacsinált okokból meghurcolt emberek fizikai és lelki sanyargatásában.

A kulturális forradalom ütötte sebeket egyébként nem csak irodalmi művek foglalkoznak. A kínai kortárs képzőművészetben is megtaláljuk a *sebek művésze* névvel jelölt irányzatot, melyben az alkotók ugyanennek a témának vizuális megjelenítésén fáradoznak. Ebből is látható, mennyire meghatározó mértékben gyakorolt hatást a kínai művészek gondolkodására és látásmódjára a tíz évig tartó terror.

Gyökerek

A nyolcvanas években a reform és nyitás politikájának köszönhetően nyugatról beáramló újdonságok különösen izgatták a kortárs szerzőket, olyannyira, hogy igyekeztek minél több külső hatást beépíteni a munkájukba. Néhányan azonban hamar arra a felismerésre jutottak, hogy a nyugati irodalmi irányzatok pusztán utánzásával nem lehet eredetieket alkotni, és eredetiség hiányában a kínai művek nehezen emelkedhetnek a világirodalom elismert alkotásai közé. Egyes szerzők, mint például Mo Yan, Han Shaogong vagy Ah Cheng munkásságukban a kínai irodalmi hagyományokat ötvözték a nyugati technikákkal és stílusokkal, azzal a céllal, hogy a kortárs világirodalomban is helytálló, de jellegében mégis kínai műveket alkossanak. Az ő általuk képviselt irányzatot a *gyökerkeresők irodalmának* nevezik.

A „gyökerek”, melyekhez az idesorolható művek visszanyúlnak, nem csupán technikai jellegűek – a feldolgozott témák is Kínához kapcsolódnak, gyakoriak például a történelmi eseményeket nyomon követő regények. A nemzeti jelleg nemcsak az eredetiséget hivatott biztosítani, hanem az elsődleges célközönséggel, vagyis a kínai olvasókkal való kapcsolódási pontok számát is növeli. Ezáltal az írásközösségek, és szélesebb körben válhatnak ki érdeklődést.

A gyökerkeresők irányzata elsősorban abból a gondolatból indult ki, hogy a kínaiak a huszadik századba érve teljesen elszakadtak attól a múlttól, amelyből a kínai nemzeti értékek származnak. Az ehhez az irányzathoz csatlakozó szerzők feladatuknak tekintették, hogy elősegítsék a társadalom újrapcsolódását a dicső múlttal, elfeledve a közelmúlt értékrombolását. Míg tehát a *sebek irodalma* kritikusán ábrázolja a nemzet és az egyén kapcsolatát, addig a gyökerkeresők büszkeséggel tekintenek a közös gyökerekre, és nosztalgiával ábrázolják a múltat.

Az ezt a vonalat követő munkák közegét a vidék adja – Kína földje, mely tulajdonképpen maga a gyökér, a kiindulópont. A föld és a földből élő emberek ezekben a művekben a központi értékeket hordozzák, az eredendő tiszta állapot jelképei.

Avantgárd

Az *avantgárd* a nyolcvanas évek második felétől jelent meg a kínai irodalomban. Ez az irányzat abból a helyzetből alakult ki, hogy egyes szerzők határozottan elutasították a gyökerkeresők által közvetített idealisztikus nemzeti képet, és részben a *sebek irodalmának* nyomdokaiban haladva, részben európai és latin-amerikai szerzők mintájára, egy komplexebb valóság ábrázolását tűzték ki célul. Műveikben nagyobb hangsúlyt kapnak a bemutatott események negatív vetületei, ugyanakkor az elbeszélés hangvétele gyakran ironikus, ami az egyszerű kritikánál összetettebb értelmezést sejtet. Ráadásul a művek stílusa is többreutal, mert bár első ránézésre realistának tűnnek, valójában azonban sokszor találhatunk szándékos sarkításokat, túlzásokat, valószínűtlen, már-már csodálatos fordulatokat. A valóság és a képzelet e különös kettőssége eszköz arra, hogy elbizonytalanítsa az olvasót a valóság tényszerűségében, kézzelfoghatóságába vetett hitében. Ez az irányzat ugyanis éppen azt hirdeti, hogy a valóság, minthogy egyéni élmény, ennél fogva szerkesztett – szubjektív értelmezésen esik át, vagyis szükségszerűen elszakad az objektív tényektől.

Az, hogy az avantgárd szerzők, mint Yu Hua, Ha Jin, Su Tong vagy Ma Jian szembemennek a gyökerkeresőkkel, természetesen nem azt jelenti, hogy számukra ne lenne fontos az eredetiség és a kínai irodalom „kínaiságának” megőrzése. Történeteik, figuráik és nyelvezetük mind-mind szembetűnő módon hordozzák a kínai megkülönböztető jegyeket, ugyanakkor az avantgárd munkák azt sem kendőzik el, hogy a kínai jellegnek van egy sötétebb, előnytelenebb oldala is, mely ugyanúgy szerves részét kell, hogy képezze az élethű ábrázolásnak.

Az irányzatok tárgyalása mellett érdemes még egy szempontból rávilágítani Kína kortárs irodalmára. Nem mindegy ugyanis, hogy kikről is szól egy adott mű. Kína társadalma számos különböző rétegre tagolódik, és bizonyos történetek, illetve karakterek nem feltétlenül kapcsolhatóak egyszerre ezen rétegek mindegyikéhez.

Szülőfalu

A szülőfalu közegébe ágyazott elbeszélések a vidéki Kína világát tárják fel az olvasó előtt. Az, hogy a vidéki élet irodalmi témává vált, nem a kortárs szerzők újítása, hiszen már a huszadik század elejétől elterjedt volt ez a gyakorlat olyan ismert írók körében, mint Lu Xun vagy Lao She. A kortárs művekben azonban a falusi élet ábrázolásában általában nagyobb hangsúlyt fektetnek a vidék és a város közti kontraszt bemutatására, mely a nyolcvanas években felgyorsult városiasodás következtében egyre élesebbé válik. A két legismertebb kortárs szerző, akik műveik többségében a vidék közegét mutatják be, Jia Pingwa és Yan Lianke.

zamosan egyre nagyobbra növekvő városokba. Nem meglepő tehát, hogy az utóbbi évtizedekben a városi élet, melyet egyébként a vidékivel szemben sokkal gyakrabban negatív oldalairól mutatnak be, a kortárs irodalmi művek egyik fontos közegé lett. A város gyakran válik az itt játszódó elbeszélésekben a pénzhajhászás, a kicsapongó, hedonista életmód vagy a bűn, az erkölcstelenség szimbólumává. Bár a vidék gyakran jelképezi mindezek ellentétét – egy-

Vándorok

„Vándorok” alatt itt azokat – a kínaiak jelentős rétegét adó – kétkezi munkásokat értjük, akik munkalehetőségek reményében vidékről a nagyvárosokba települnek, ahol aztán a társadalom periferiájára szorulva élnek. Persze ez tulajdonképpen maga az urbanizáció, de ez a réteg anynyiban mégis különbözik a vidékiből városivá váló emberektől, hogy közülük csupán keveseknek sikerül valóban integrálódni a városiak közé, hiszen korlátozottak az anyagi lehetőségeik, nehezen jutnak szálláshoz, közszolgáltatásokhoz. Így legtöbbször családjukat vidéken hagyják, és csak a pénzszerzés miatt – tehát nem letelepedési céllal – érkeznek a városokba. A róluk szóló irodalom természetesen a városi irodalom egyik válfaja, hiszen a helyszín itt is a város, de ez a közeg mégis eléggé speciális, hiszen szereplőit a vidék és a város közötti, az előbbtől már elszakadt, az utóbbihoz viszont még nem tartozó emberek alkotják.

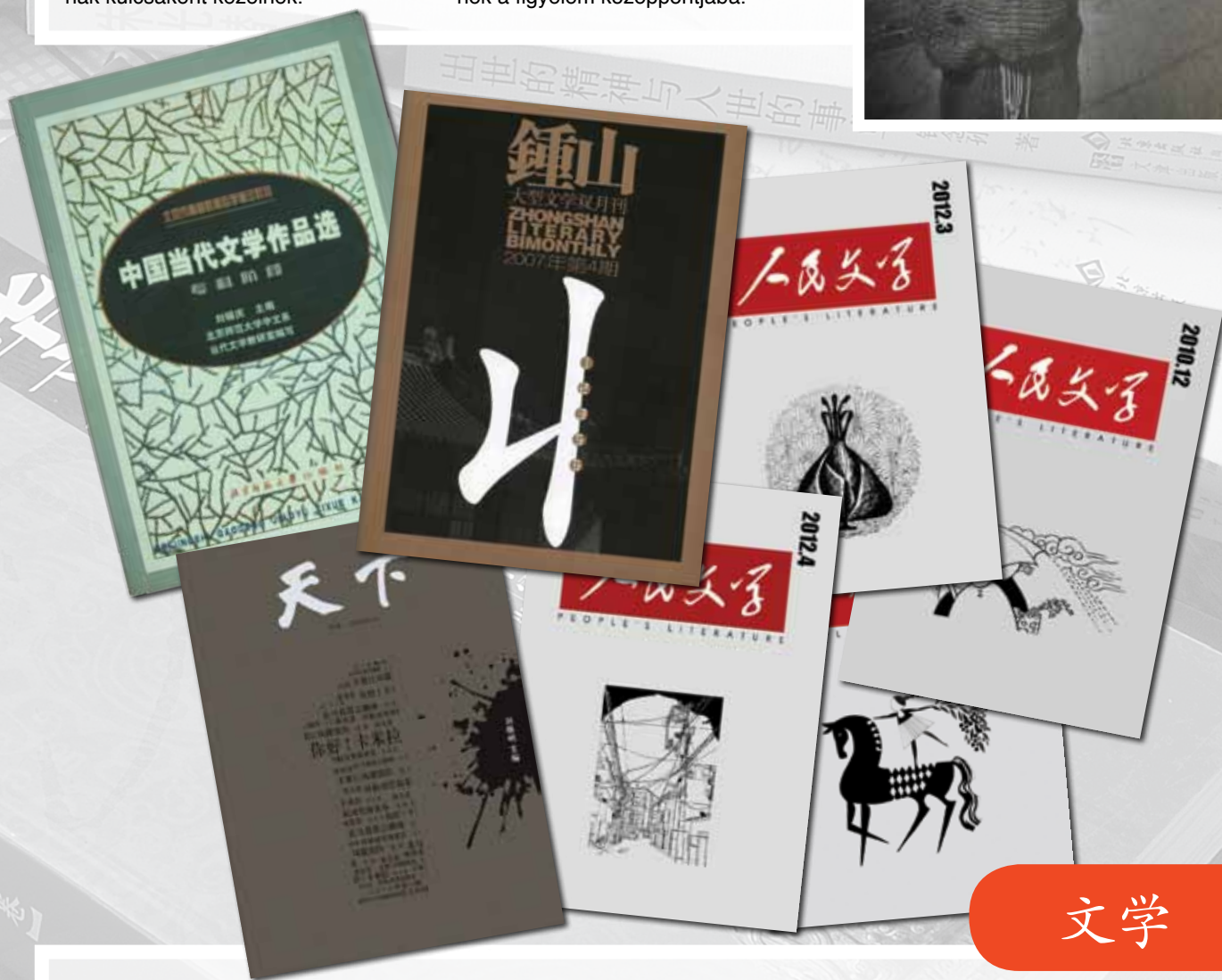
Város

A város mint közeg a nagyvárosi emberek életterét jelenti, és érdekes módon csak a kilencvenes évektől jelentek meg olyan szépirodalmi munkák, melyek ezt a réteget helyezték a középpontba. Ahogy fentebb már említettük, Kínában nagy ütemű városiasodás zajlik, ami azt jelenti, hogy a lakosság egyre nagyobb hányada költözik az ezzel a folyamattal párhuz-

szerűséget, letisztultságot, tisztességet –, az mégsem állítható, hogy a vidék minden alkalommal pozitív színben tűnik fel, hiszen gyakran épp az emberek lezúllése, bemocskolódása az, amiről egy-egy vidéken játszódó történet szól. Mindenesetre annyi elmondható, hogy a város idilli közegként történő bemutatása a komoly irodalmi munkákban egyáltalán nem jellemző.

A női szerzők ugyan nem alkotnak egységes és különálló irányzatot, mégis érdemes külön értekezni róluk, hiszen olykor tapasztalhatunk bizonyos megkülönböztető jegyeket egyes munkáikban. Bár szigorú értelemben véve nem tekinthető teljesen önálló irányzatnak, a női szerzők kapcsán gyakran említik mégis így a „testírást”. Ez a kifejezés olyan művekre utal, melyekben a női test központi szerepet játszik, mint a női szexualitás szimbóluma, melyet ezek a művek részben a női emancipációnak, részben pedig a nők egyéni fejlődésének, saját magukra találásának kulcsaként kezelnek.

Hasonlóan jellemző motívum továbbá a történelmi események női oldalának bemutatása – ez a téma abból az elgondolásból ered, hogy a történelmet hagyományosan férfi oldalról vizsgáljuk, hiszen a politika, a hadviselés, a közügyek döntő többsége a férfiak hatáskörébe tartozott egészen a modern korig, ezért aztán a nők történelme, mely szinte kizárólag az otthonhoz, a családhoz kötődött, háttérbe szorult. A nők hatásköre a tradíció szerint nem terjedt tovább a család kereteinél, éppen ezért a család, a háztartás a kortárs női szerzőknél is gyakorta kerülnek a figyelem középpontjába.

文学

A fent bemutatott pontok a kortárs kínai irodalom általános helyzetének főbb aspektusai, melyekkel érdemes nagy vonalakban tisztában lenni, mielőtt a művek olvasásába kezdenénk. Ez után a rövid bevezetés után azonban a következő lépésnek mindenképp a kortárs irodalommal való közvetlen megismerkedésnek kell lennie. Néhány kortárs mű elérhető magyar fordításban is, a nevesebb, nemzetközileg elismert szerzők munkái pedig kevés kivétellel elérhetőek angolul, és persze több más európai nyelven is.

Nagy Mariann

Közlekedj okosan!

Közlekedésfejlesztés Kínában

Kínában az utóbbi évek gazdasági és demográfiai növekedése nagy hatással van a közlekedés fejlődésére is. Az ország célja, hogy a növekedéshez megfelelő infrastruktúra társuljon, mind a személy-, mind a teherszállítás terén. A kormány a szegényebb és gazdagabb régiók közti különbség csökkentésében is fontos szerepet szán a közlekedésfejlesztésnek.

A megfelelő infrastruktúra segítségével az ország nyugati és középső területei könnyebben be tudnak kapcsolódni az ország gazdasági vérkeringésébe, ugyanakkor a közúti és vasúthálózat fejlesztése egyben munkahelyeket is teremt. Emellett nem szabad megfeledkezni a magánkézben lévő személygépkocsik számának emelkedéséről sem, ami az életszínvonal növekedésének köszönhetően a nagyvárosi közlekedést fokozatosan ellehetetleníti.

Száguldó sztrádaépítés

A közutak kulcsfontosságú szerepet játszanak Kína gazdasági fejlődésében, mivel az áruszállítás nagy része – több mint fele – ezeken zajlik. 2010-ben közel 4 millió km út kanyargott Kína területén, amiből 74,1 ezer km volt autópálya – ez a világon az amerikai után a leghosszabb autópálya-hálózatot jelenti. A jelenleg érvényben lévő 12. ötéves terv szerint (2011–2015) a sztrádák hosszát 85 ezer km-re bővítenék. Ennek eredményeként Pekingből sugarasan 7 autópálya indul majd ki az ország különböző pontjai felé; 9 észak–dél irányú és 18 kelet–nyugati irányú autópálya szelne át az országot (ezért nevezik a programot „7–9–18 tervnek”). Egyes források szerint az autópályahossz hamarosan eléri a 100 ezer km-t, amivel ezen a téren (is) megelőznék az USA-t. Erre minden esély megvan, mivel a tartományi kormányok fennhatósága alá tartozó sztrádákat – pekingi körgyűrűk, Shanghaiban és Hongkongban található pályák – nem számolták bele a terve-

zett autópályahosszba. A már meglévő hálózat összekötését biztosít a tartományi székhelyek, valamint a félmilliónál nagyobb lélekszámú városok között. 2015-től a 200 ezer lakosú városok nagy része is megközelíthető lesz sztrádán.

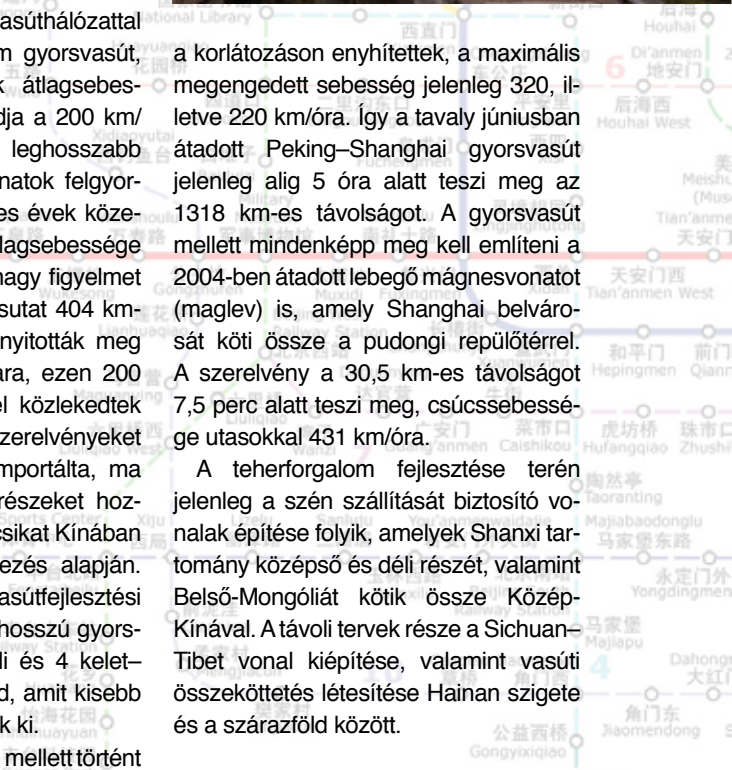
Száz vasutat, ezeret

A központi vezetés a vasúthálózat-fejlesztés során leginkább két szempontot tart a szemé előtt: a vasút sebességének növelését és a vasúthálózat hosszának bővítését. A Vasúti Minisztérium jogkörébe tartozó feladat megoldása során az ország eddig jól vette az akadályokat: 2010-re a vasúthálózat 91 ezer km hosszúra „nőtte ki magát”, így az USA után Kína rendelkezik a leghosszabb vasúthálózattal a világon. Ebből 8358 km gyorsvasút, amelyen a szerelvények átlagsebessége eléri vagy meghaladja a 200 km/órát. Ezzel Kínáé a világ leghosszabb gyorsvasúthálózata. A vonatok felgyorsítására az ország a '90-es évek közepétől – ekkor a vonatok átlagsebessége 60 km/óra volt – kezdett nagy figyelmet fordítani. Az első gyorsvasutat 404 km-es szakaszon 2003-ban nyitották meg az utazóközönség számára, ezen 200 km/órás átlagsebességgel közlekedtek a vonatok. Kezdetben a szerelvényeket Kína külföldi gyártóktól importálta, ma azonban már csak alkatrészeket hoznak be az országba, a kocsikat Kínában szerelik össze saját tervezés alapján. A közép- és hosszú távú vasútfejlesztési terv szerint a 12 ezer km hosszú gyorsvasúthálózat 4 észak–déli és 4 kelet–nyugati fővonalból áll majd, amit kisebb mellékvonalak egészítenek ki.

A 2011 nyarán Wenzhou mellett történt vonatbaleset következtében a gyorsvasútépítés ideiglenesen megtorpant, a már meglévő vonalakon pedig sebességkorlátozásokat vezettek be. A 350 km/órás sebességű vonatok a korlátozás után „csak” 300-zal, míg a 250-nel közlekedő vonatok 200-zal mehettek. Idén nyártól

a korlátozáson enyhítettek, a maximális megengedett sebesség jelenleg 320, illetve 220 km/óra. Így a tavaly júniusban átadott Peking–Shanghai gyorsvasút jelenleg alig 5 óra alatt teszi meg az 1318 km-es távolságot. A gyorsvasút mellett mindenképp meg kell említeni a 2004-ben átadott lebegő mágnesvonatot (maglev) is, amely Shanghai belvárosát köti össze a pudongi repülőtérrel. A szerelvény a 30,5 km-es távolságot 7,5 perc alatt teszi meg, csúcsebessége utasokkal 431 km/óra.

A teherforgalom fejlesztése terén jelenleg a szén szállítását biztosító vonalak építése folyik, amelyek Shanxi tartomány középső és déli részét, valamint Belső-Mongóliát kötik össze Közép-Kínával. A távoli tervek része a Sichuan–Tibet vonal kiépítése, valamint vasúti összeköttetés létesítése Hainan szigete és a szárazföld között.

Dugóhúzás

Az urbanizáció hatására a nagyobb városokban egyre égetőbb problémát okoz a közlekedés. Különösen igaz ez Kína fővárosára, Pekingre. Az életrészvonal és a lakosság növekedésével a személyautók száma megugrott, öt év alatt, 2005 és 2010 között a Pekingben regisztrált autók száma majdnem megduplázódott. 2005-ben még csak 2,58 millió, 2010-ben már 4,76 millió kocsit tartottak számon (a 2010-es népszámlálás szerint a főváros népessége 19,6 millió fő). Ez évenként átlag 13,2%-os növekedést jelentett. Idén februárban regisztrálták az ötmilliomodik személyautót.

Az autók robbanásszerű elterjedését a városi vezetés 2011 januárjától az „autólottó” bevezetésével próbálja kordában tartani. Ez annyit jelent, hogy minden hónapban 20 ezer új rendszámot sorsolnak ki a kérvényezők között, vagyis ennyien állíthatnak forgalomba új kocsit. Így évente csak 240 ezer autóval több gurulhat a főváros útjain. A jelentkezők esélye, hogy új rendszámtábla tulajdonosai lehessenek, idővel egyre csökken; idén augusztusban már csak kevesebb, mint 2% volt, mivel a 20 ezer rendszámra több mint 1 millió pályázó jelentkezett. Az, hogy az elektromos autóknak is részt kell-e venniük a sorsoláson, még nem véglegesen eldöntött kérdés. Valószínűleg az év végétől az árammal működő járművek leendő tulajdonosainak nem kell majd lottóznuk a rendszámtábláért, és a fővárosiakat egyéb támogatásokkal és kedvezményekkel is ösztönözni fogják környezetbarát járművek beszerzésére.

Tizennégyes metró

Az autók számának rohamos növekedése, az utak zsúfoltsága és az egyre hosszabb menetidő miatt a környezet-szennyezés is egyre sürgősebben orvosolandó problémát jelent a pekingi vezetés számára. Többek között ennek – és természetesen a 2008-as olimpiának

– köszönhetően az ezredfordulótól kezdve az úthálózat-bővítéssel szemben a tömegközlekedés fejlesztése előnyt élvezett. A 11. ötéves terv (2006–2010) keretében a főváros csak közlekedésfejlesztésre 250 milliárd *yuan*t (körülbelül 34 milliárd dollárt) költött, a város GDP-jének 4,7 százalékát.

A fővárosi utak tehermentesítésére az egyik leghatásosabb eszköznek a metró bővítését látták. 1987-től a 2000-es évek elejéig Pekingben mindösszesen két metróvonal működött. A metró története a fővárosban egészen 1969-ig nyúlik vissza, ekkor építették az első szakaszt, amit 1981-ig a civil lakosság nem vehetett igénybe, mivel csak katonai célra használták. 1987-ben készült el teljes hosszában a két vonal. 2008-ban, az olimpia idején már hat vonalon jártak a szerelvények, és elkészült a városközpontot és a repülőteret összekötő gyorsvasút is. Mindez egy 163 milliárd *yuan*es beruházás részeként valósult meg. A tervek szerint 2015-ig a 15 vonalas pekingi metróhálózat összesen 441 km hosszú lesz, s ezt 2020-ra 1000 km-re akarják növelni. Peking mellett jelenleg 14 nagyvárosban folyik metróépítés, illetve -bővítés.

2004-től gyorsforgalmú buszok bevezetése segíti a közlekedést Pekingben és számos más nagyvárosban. Ezek lényege, hogy külön sávokon, illetve elkerített utakon haladnak a buszok, a megállók számától függően 15–30 km/órás átlagsebességgel.

A jövő: 3D expressz

A forgalom enyhítésére és a környezetszennyezés csökkentésére megfe-

lelő lenne az ún. 3D expressz busz alkalmazása, ám erről egyelőre még csak tervek születtek. A jármű feltalálása a Shenzhen Hashi Future Parking Equipment csoport egyik tagja, Song Youzhou nevéhez fűződik. 2010-ben, a 13. Pekingi High-Tech Expón mutatták be a mintegy 6 méter széles, 4,5 méter magas és 10 méter hosszú járművet, amit még ugyanebben az évben az amerikai *Times* magazin bevásárolt az év 50 legjobb találmánya közé. A síneken haladó közlekedési eszköz energia-szükségletének 30%-át a tetején lévő napelemekből nyeri, míg a fennmaradó részt az állomáson eltöltött idő alatt veszi fel. A jármű teste az utastérrel együtt meg van emelve, így a kisebb – legfeljebb 2 méter magas – autók elsuhanhatnak a hasa alatt, így nem tartja fel a forgalmat, és külön buszsáv sem szükséges a gyors, zökkenőmentes működéshez. Másik nagy előnye, hogy egy 40 km-es szakasz kiépítése tizedannyiba kerülne, mint egy metróvonalé, és egy év alatt kivitelezhető lenne, míg az utóbbi három évet venne igénybe. A tervek szerint 2011 nyarán Peking egyik külső negyedében, Mentougouban akartak 185 km hosszú szakaszon próbajáratot indítani, de ez végül nem valósult meg.

Így jelen pillanatban a fővárosi forgalom enyhítésére marad a metró, a gyorsforgalmú busz és a számos megszorítás, például az 5. körgyűrűn belüli területre való behajtás korlátozása a rendszám utolsó száma alapján, illetve a parkolási díjak emelése. Emellett egyre nagyobb energiát szentelnek a biciklitutak kiépítésére, hogy a népszerűségéből az utóbbi évtizedekben sokat veszített kerékpárt ismét egyre többen használják a főváros, valamint a nagyobb városok útjain.

Gulyás Csenge

Mantrák, mudrák, mandalák

– a tantrikus buddhizmus Kínában

A buddhizmus ezoterikus irányzata indiai kialakulása után hamar megjelent Kínában. Egy rövid ideig a császárok támogatásával nagy befolyásra tett szert, de a Középső Birodalomban nem tudott hosszú távon fennmaradni. Hatása azonban később is érezhető volt a többi kínai buddhista iskola tanain és gyakorlatain.

A laikus nyugatiak, ha hallottak már egyáltalán a tantrikus buddhizmusról, úgy vélik, hogy ez az irányzat különböző szexuális praktikák gyakorlását jelenti. Bár való igaz, hogy a tantrikus buddhizmus szimbólumrendszerében nem kevés szexualitásra utaló ábrázolást találunk, mindezek sokkal inkább kozmikus erők megjelenítései, és mint ilyenek, a buddhista meditáció eszközei, nem pedig a szerzetesek vagy világi hívők számára előírt gyakorlatok.

A tájékozottabb olvasók tudják, hogy a tantrikus buddhizmus azt a főként Tibetben és Japánban elterjedt irányzatot jelenti, amelyben előtérbe kerülnek a különböző mágikus formulák (*mantrák*), a szakrális vizuális jelképek (*mandalák*) és kéztartások (*mudrák*). Kínával kevesen hozzák összefüggésbe a tantrikus buddhizmust, holott a Tang-korban (618–907) Kínában is megjelent ez az iskola, mesterei pedig császári támogatást élveztek. Tény ugyanakkor, hogy itt nem játszott akkora szerepet, mint Tibetben vagy Japánban, és a kínai kultúrközegben nem tudott hosszú távon sem gyökeret verni, sem elterjedni.

A vadzsrajána

Az eredeti, indiai tantrikus buddhizmus – más néven ezoterikus buddhizmus vagy vadzsrajána – kialakulásának idejét nehéz meghatározni, általában a Kr. u. 7–8. századra teszik. A tantrikus buddhizmus úgy jött létre, hogy a hinduizmus bizonyos elképzelései, a hindu mitológia és a helyi népi vallásosság egyes elemei beépültek a buddhizmusba, ahol új tartalommal telítődtek. A tantrikus buddhizmus fő jellemzője a számtalan különböző rituálé, melyeknek szerves részei a *mantrák*, *mudrák* és *mandalák*. A hívők szerint a formulák recitálásával megtörhető a karma hatalma, azaz az egyén megszabadulhat a korábban elkövetett tettek következményeitől.

Azt a titokzatos erőt, amelyet a hangoz szintjén a *mantrák* jelentenek, a tapintás szintjén a különböző kéztartások jelenítik meg. Az egyes istenségeknek bemutatott rítusok során ezeknek a kéztartásoknak nagy szerepük van, és képesek az adott istenség által megszemélyesített erő megidézésére. A papírra, vászonra vagy földre festett *mandalák* nagy része olyan szakrális kozmikus ábra, amely az istenségek által képviselt erőket és ezeknek az univerzumban elfoglalt helyét, szerepét és összefüggésrendszerét ábrá-

zolja, ezek tehát a buddhista univerzum részletes képi ábrázolásai, ahol valamennyi buddha, bódhiszattva és istenség az őt megillető helyen található.

A rendkívüli módon felduzzasztott buddhista panteon lényegében férfi és női, békés és haragvó istenségekből áll, melyek egymás kiegészítői.

A tantrikus követő számára rendkívül fontos

gyakorlat a különböző istenségeken való meditáció, azok megidézése és a velük való azonosulás. A szexuális egyesülésben ábrázolt férfi és női istenségek a kozmikus teremtő erő szimbólumai, ezoterikus értelemben a nő a bölcsesség, a férfi pedig az együttérzés buddhista ideáljának jelképe. A megvilágosodás eléréséhez bölcsesség és együttérzés egységére van szükség – így hangzik a szexuális tartalmú jelkép hivatalos buddhista értelmezése. Mindemellett néhány forrás beszámol arról, hogy tantrikus gyakorlók szexuális jellegű rítusokat is végeztek, azonban azok titkos volta miatt nem sokat tudunk róluk. A tantrikus buddhizmus vallásgyakorlataihoz mindenképpen szükség van egy mesterre, aki a megfelelő beavatásokban részesíti a követőt, ellenkező esetben a gyakorlatoknak akár káros hatásuk is lehet.

Esőfakasztó szerzetesek

A kínai tantrikus buddhizmus kapcsán három kiemelkedő szerzetes nevét kell megemlítenünk, ők Subhákaraszimha, Vadzsrabódhi és Amóghavadzsra. Mindhárman a 8. században érkeztek Indiából a Tang-kori Kínába.

Subhákarszimha (kínai nevén Shanwuwei) Közép-Indiából származott, és 716-ban jutott el Kínába. A kínai császár, Xuanzong nagyon nagyra becsülte őt, különösképpen azon okkult képessége miatt, hogy esőt tudott fakasztani. A mesés epizódokban bővelkedő életrajzok tanúsága szerint Subhákarszimha a császár kérésére úgy varázsolt csapadékot, hogy csészéjét vízzel megtöltötte, és egy kis késsel kavargatta, miközben néhány száz szótagból álló varázsmondást (*dháranî*) recitált. Ekkor hatalmas vihar támadt, óriási esőket hozva, és egy sárkány is megjelent, amely el akarta árasztani a várost, a szerzetesnek azonban sikerült egy varázsigével megfékeznie.

Vadzsrabódhi (kínai nevén Jin'gangzhi) Dél-Indiában született, majd 719-ben érkezett Kantonba, innen császári rendeletre ment a fővárosba. Mivel már nagyon hosszú ideje nem esett eső, a császár megparancsolta neki, hogy építsen egy oltárt az esőcsináláshoz szükséges szertartás elvégzéséhez. A mester elkezdte megfesteni egy bódhiszattva képét, és megjósolta, hogy mire megfesti a szemét, elered az eső. Mindez így is történt, azonban az oltár felett a tető kilyukadt, és beömlött a víz. Másnap az emberek azt mondták, hogy a szerzetesnek sikerült elfognia a sárkányt, amely a tetőn keresztül szállt a magasba. Egy másik történet szerint Vadzsrabódhi a császár leányát is visszahozta a halál birodalmából, igaz, hogy csak rövid időre. Csodatételei mellett szorgalmasan terjesztette az ezoterikus buddhizmus tanításait, és számos szöveget lefordított. Munkásságának köszönhetően Luoyangban és Chang'anban népszerű lett a tantrikus buddhizmus. Halála után a császár megbecsülése jeléül a Birodalom Tanítója posztumusz címet adományozta neki.

Császárok kegyeltje

Amóghavadszra (kínai nevén Bukong) észak-indiai brahman családból szár-

mazott, fiatalon ment Kínába, ahol Vadzsrabódhi tanítványa lett. Mestere halála után Ceylonba és Indiába utazott, ahol uralkodói körökben szintén nagy megbecsülésnek örvendett. 746-ban ismét visszatért Kínába, és Ceylon királyának levelét is elhozta a császárnak. Három egymást követő kínai uralkodót (Xuanzong, Suzong és Daizong) szolgált. Amóghavadszra Suzong császárt tantrikus *abhiséka* beavatásban

részesítette, és viláгурalkodónak ismerte el. Daizong császár annyira tisztelte őt, hogy előszókat írt fordításaihoz. Császári parancsra az udvari eunuchokat, minisztereket és ka-

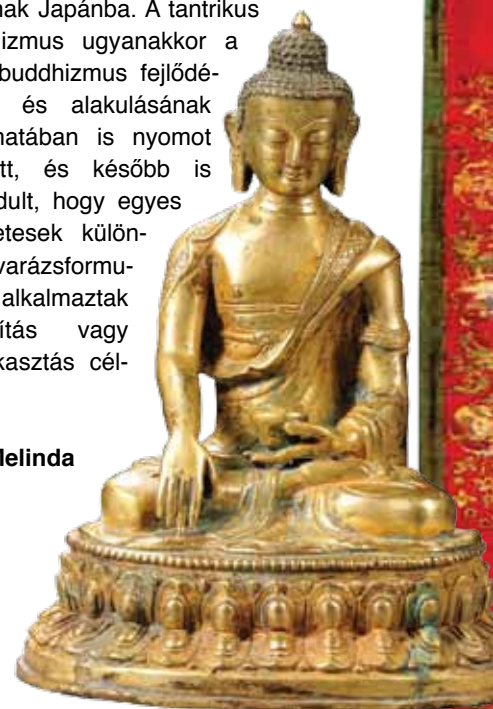
tonai parancsnokokat is beavatásban részesítette. Az előző két mesterhez hasonlóan Amóghavadszra is értett az esőfakasztáshoz és a betegségek gyógyításához, amiért nagyon nagyra becsülték. Nemcsak életét, hanem halálát is csodálatos események kísérték: a mester előre értesítette a császárt arról, hogy meg fog halni, majd meditációba merülve távozott a világból. Halotti máglyája helyén számos relikviát találtak, a császár pedig sztúpát építtetett, és ott helyezte el ezeket. Amóghavadszra halála után nem érkezett újabb kiemelkedő tehetségű tantrikus mester, és Kínában nem akadt helyi követőjük, a tantrikus irányzat pedig lehanyatlott Kínában.

A Kínában tevékenykedett három híres tantrikus mester életrajzában számos hasonlóságot fedezhetünk föl: mindhárman Indiából jöttek, és élvezték a kínai császárok támogatását. Életrajzaik bővelkednek a szerzetesi életrajzokra egyébként is jellemző csodálatos elemekben, melyek igyekeznek hangsúlyozni a mesterek rendkívüli varázserejét. Ezek a szerzetesek a megfelelő varázformulák ismeretében képesek voltak elhárítani a természeti csapásokat, és gyógyító erővel bírtak. A mágia gyakorlásán kívül fordító munkával is foglalkoztak, és megismertették a kínaiakat a tantrikus buddhizmus szövegeivel.

Hatás Japánban

Arról a kérdésről, hogy a három mesternek voltak-e kínai követői, és milyen mértékben sikerült a tantrikus szövegek és gyakorlatok alapján valamilyen rövid életű iskolát létrehozniuk Kínában, a kutatók különböző véleményen vannak. Annyi viszont bizonyos, hogy a japán tantrikus *shingon* iskola megalapítója, Kúikai (774–835) Kínában tanult, és itt kapta meg azokat a beavatásokat, amelyeket később átvitt Japánba. Tehát abban az időszakban, amikor ő Kínában járt, a tantrikus irányzat viszonylag elterjedt volt. A tantrikus buddhizmusnak Kínában valószínűleg nem jött létre önálló iskolája, viszont rövid idejű fennállása elég volt ahhoz, hogy a tanítások eljussanak Japánba. A tantrikus buddhizmus ugyanakkor a kínai buddhizmus fejlődésének és alakulásának folyamatában is nyomot hagyott, és később is előfordult, hogy egyes szerzetesek különböző varázformulákat alkalmaztak gyógyítás vagy esőfakasztás céljából.

Pap Melinda

Fujian, a hegyek és kikötők földje

A délkelet-kínai tengerparton fekvő Fujian tartomány sokáig el volt zárva a birodalom többi részétől, ugyanakkor a tenger felé mindig nyitva állt. Valaha itt feküdt Kína és az egész keleti félteke legnagyobb kikötője, s az utóbbi három évtizedben az ország megnyitásával a terület új virágkorát éli.

Fujian két itt található nagyváros, Fuzhou és Jianzhou (a mai Jian'ou) után kapta a nevét a Tang-korban (7–10. sz.). Az ősidők óta lakott területet viszonylag későn népesítették be a *han* kínaiak. Az első itteni állam a Kr. e. 4. század végén alakult ki Minyue néven, a kínai birodalomnak a vidék a Kr. e. 2. században lett szerves része. A *hanok* nagyobb mértékű bevándorlása azonban csak a Kr. u. 4. században kezdődött, amikor Észak-Kínát különböző barbár törzsek foglalták el, s a Sárga-folyó völgyéből sok előkelőség és paraszt menekült délre. A betelepülés második hullámára a Tang-dinasztia bukása utáni zavaros időszakban, a 10. században került sor, a harmadikra pedig a 17. században, amikor a Ming-dinasztia helyét a Qing-ház vette át. Manapság újabb migrációs hullámnak lehetünk tanúi, ahogy rengetegen költöznek a gazdag tengerparti városokba Kína belső területeiről.

A legzöldebb tartomány

A 120 ezer km² – egy és egyharmad Magyarországnyi – területű, 37 millió lakosú Fujian nagy része hegyes vidék, egy régi kínai mondás szerint a tartomány „nyolc rész hegy, egy rész víz, egy rész szántóföld”. Vagyis művelhető területekben Fujian meglehetősen szegény, s a hegyek miatt Kelet-Kínában ez volt a Kína többi részétől leginkább elzárt tartomány. Csak 1957-től köti össze vasút az ország többi részével. A császárkorban

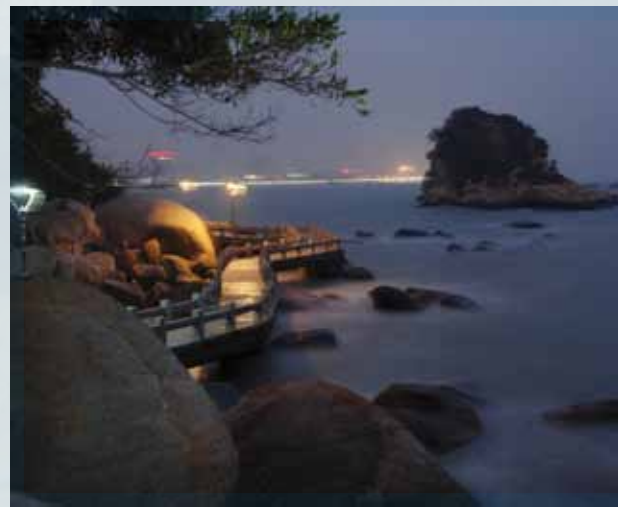
a népsűrűség is viszonylag alacsony volt, és különösen súlyos büntetésnek számított, ha valakit Fujian valamelyik eldugottabb vidékére száműztek. Késői benépesülésének és elzártságának köszönhető ugyanakkor, hogy Kína összes tartományi jogú egysége közül Fujianban a legnagyobb az erdővel borított terület aránya: csaknem 63%. Legmagasabb hegye a 2157 méteres Huanggang-csúcs, legnagyobb folyama a Min-folyó.

Bár mezőgazdasági szempontból Fujian domborzati adottságai nem éppen ideálisak, igazi kincsét jelent számára a tenger közelsége. Légvonalban 400 km hosszú tengerpartja rendkívül tagolt, tényleges hosszúsága 3300 km. Öblök, folyótorkolatok, szigetek, félszigetek szegélyezik, remek kikötőhelyeket nyújtva a hajósoknak. A halászat és a kereskedelem mindig is a fujianai gazdaság fontos ágazatai voltak. A terület csapadékban rendkívül gazdag, éghajlata szubtropikus, évente legfeljebb egy-két fagyos nap adódik erre felé.

Az alacsonyabb hegyoldalakon termesztik Fujian egyik legfontosabb terményét, a teát. Sok híres tea fajta – például a *wulong* (oolong) – innen származik, s a bonyolult fujianai tea szertartás egész Kína-szerte ismert. Jellemző, hogy a legtöbb nyugati nyelv „tea” szava is a xiameni dialektus *té* szavára vezethető vissza. A síkságokon elsősorban rizst termesztenek, de jelentős licsiültetvények is találhatóak itt, és Fujianban termelik a legtöbbet a longan nevű trópusi gyümölcsből.

Fujianiek mindenhol

Fujian lakosságának 98%-a *han* kínai, rajtuk kívül a *she* nemzetiség tagjai élnek itt nagyobb számban, elszórtan a tartomány északi részének hegységeiben. A tagolt domborzatnak köszönhetően nyelvi és kulturálisan Fujian a *han* többségű területek közül Kína legsokszínűbb tartománya. Egy mondás szerint „ha öt mérföldet haladsz

Fujianban, változnak a szokások; ha tíz mérföldet, változik a nyelv”. Ez arra utal, hogy a tartományban rengeteg kínai dialektust beszélnek, s valóban előfordul, hogy egymástól néhány kilométerre fekvő falvak lakói nem értik egymást. A fujianai nyelvek kategorizálásával a nyelvészek is sokat küszködnek. A dialektusok többségét a *min* nyelvjáráshoz sorolják, amelynek hét nagyobb alváltozatát és számtalan helyi variációját különböztetik meg. A *mint* beszélők mellett szép számmal élnek Fujianban hakkák is, akiknek saját nyelvük van.

Az elegendő művelhető föld hiánya, a tenger közelsége és a fujianiekre hagyományosan jellemző vállalkozó szellem miatt a tartomány mindig is a kínai kivándorlás egyik legfőbb forrása volt. Fujian eredetű Taiwan lakosságának nagy része, és szintén innen származik a délkelet-ázsiai – szingapúri, malajziai, indonéziai, fülöp-szigeteki – kínai kolóniák tagjainak többsége. Az USA-ban élő kínaiak jelentős része innen vándorolt ki, és a magyarországi kínaiak között is sok a fujianai. A sok millió külföldön élő fujianai az utóbbi harminc évben óriási lökést adott a helyi gazdaságnak: több milliárd dollárnyi befektetést hajtottak végre szülőföldjükön, amelyek

Fujian az egyik leggazdagabb tartománnyá tették.

A tartomány a Song-kor (10–13. sz.) óta fontos kulturális központ, az utóbbi ezer év számos híres írástudó-hivatalnok és politikusa származott innen. Itt született például Zhu Xi (1130–1200), a neokonfuciusz filozófia legnagyobb alakja; Zheng Chenggong (Koxinga, 1624–1662) kalózvezér és admirális, aki elfoglalta Taiwan a hollandoktól; Lin Zexu (1785–1850), az ópiumellenes hivatalnok, akinek intézkedései ürügyül szolgáltak az első ópiumháború kirobbantására; Lin Yutang (1894–1976), a Magyarországon is ismert író; és Wu Qingyuan (ismertebb nevén Go Seigen, 1914–), a 20. század legnagyobb go-játékosa. Ma a Kínai Tudományos Akadémia és a Kínai Mérnöki Akadémia tagjai közül több származik Fuzhouból, a tartományi székvárosból, mint bármely más kínai városból.

Fakoporsók és pagodák

Fujian legnevezetesebb természeti látványossága a Wuyi-hegy, amely 1999 óta a kulturális és természeti világörökség része. A név egyaránt takarja a Fujian és Jiangxi határán húzódó, 500 km hosszú hegységet, illetve az ennek fővonulatától délre emelkedő

Kis-Wuyi-hegyet; a turisták számára főleg ez utóbbi vonzó. A Kis Wuyi-hegy geológiai formáit sokan Guilinhez hasonlítják, környéküket tutajokon járhatjuk be. Híresek az itt található csónakkoporsók, a bronzkori őslakosok temetkezésének emlékei; ezeket a magas sziklafalak üregeiben található fakoporsókat évezredekig megközelíteni se tudták, tudományos vizsgálatuk nemrég kezdődött. A hegységben számos taoista és buddhista templom található.

Fujian legnépesebb városa s egyben fővárosa a 4,4 milliós Fuzhou, költői nevén „a fügefák városa”, amely a Min-folyó partján fekszik, nem messze a torkolattól. Ma modern nagyváros, felhőkarcolókkal, kereskedelmi központokkal, gyárakkal. Fuzhou jelképe a Fekete és a Fehér pagoda; ezek ugyan

egymástól távol emelkednek, és különböző korszakban, különböző stílusban épültek, mégis „a fügefák városának ikerpagodájaként” ismerik őket. A háromszög alakú óváros három domb közé épült, ma e dombokon található a legfontosabb műemlékek. A Paraván-hegyen (Bingshan) áll a Song-korban épült Hualin templom, melynek főépülete a legrégebbi fennmaradt faépület Dél-Kínában, s különleges védettséget élvez. A Fekete-hegy (Wushan) fő nevezetessége a város kiemelkedő férfiúinak tiszteletére emelt három pavilon, ezek közül a legérdekesebb az, amely a Fülöp-szigetéről a batátát Fujianbe behozó két személynek állít emléket. A Yu-hegyen látható Qi Jiguannak, a japán kalózok elleni harc 16. századi hősnének emléktemploma, illetve Kína első haditengerészeti iskolája a 19. századból. A Paraván-hegytől nem messze található a 282-ben létesített Nyugati-tó (Xihu) parkja, benne az állatkerttel és a tartományi múzeummal. Az óváros régi épületeinek nagy része a modernizáció áldozatául esett, de egy kisebb negyed megmaradt. Az úgynevezett „Három utca és hét sikátor” (Sanfang Qixiang) felújított Ming- és Qing-kori lakóházai igazi csemegét jelentenek a hagyományos kínai építészeti írárt érdeklődőknek.

Ha Fuzhouban járunk, érdemes ellátogatnunk a város kikötőjébe, Maweibe, amely egyaránt volt bázisa Zheng He-nek, a 15. századi admirálisnak és Zheng Chenggongnak, a 16. századi hősné. Később itt épített ágyúállásokat Lin Zexu, és alapított hajógyárat Shen Baozhen. A Maweinél emelkedő Dob-hegyen (Gushan) áll a Luoxing pagoda, amely a hajósok számára sokáig Kína egyik szimbóluma volt.

Fuzhoutól a tengerparton délnyugat felé haladva Putian városába jutunk, amely azért fontos úti cél sokak számára, mert innen közelíthető meg a Meizhou-sziget, Mazu istennő szülőhelye. Mazu valószínűleg a valóságban is létezett, 960-ban született, eredeti neve Lin Moniang volt. Tizenhat évesen felfedezte, hogy természetfeletti képességekkel rendelkezik; miközben apja és bátyjai halászat közben tájfunba keveredtek, ő transzba esett, s látomásában kimenekítette őket. Később is gyakran piros ruhájában várakozott a parton, hogy segítse a hajósok hazatérését. Huszonnyolc évesen halt meg, s halála után hamarosan óriási kultusz alakult ki körülötte a halászok, tengerészek, hajósok között. Nemsokára a tengeren élők védőistenségévé vált, s számtalan szentélyt emeltek a tiszteletére Fujianben és a többi délkelet-kínai tengerparti tartományban, illetve mindenhol, ahová innen kínaiak kivándoroltak. Ma a világ 26 országában mintegy 1500 Mazu-templom található; a zarándokhelyként szolgáló Meizhou-szigeten 20 ilyen kegyhelyet kereshetünk fel.

Sokvallású Forrásváros

Tovább haladva a tengerpart mentén Quanzhou városába érkezünk, amely a tartomány műemlékekben leggazdagabb települése. Nevének jelentése Forrásváros. A 10–14. század között Quanzhou volt Kína legfontosabb kikötője, méretben, forgalomban az egész világon csak Alexandria vehette fel vele a versenyt. Marco Polo is járt itt, ő Zajton néven emlegette, ami egy akkoriban erre elterjedt olajfafajtára utalt. A velencei kalmárnak a hatalmas kikötőről adott leírását a korabeli Európában sokan túlzónak vélték, de a törté-

kultúra fontos központja. Nem csoda, hogy 2004-ben, az első ilyen megméretésen a kínai központi televízió nézői Quanzhout bevásárlották Kína tíz legvonzóbb városa közé.

A zongorák szigete

neti feljegyzések és régészeti leletek bizonyítják, hogy Quanzhou valóban igazi világváros volt. Nagy számban éltek is muszlim kereskedők, de a fennmaradt emlékek szerint a városban – a kínai vallások mellett – jelen volt a manicheizmus, a nesztoriánus kereszténység és a hinduizmus is.

A városban megtekinthetünk két ősi kőhidat: a 834 méteres Luoyang híd 1059-ben épült, az Anping (más néven Wuli) híd pedig 1152-ben készült el, s két és fél kilométerével a korabeli világ leghosszabb kőhídja volt. Quanzhou négy nagy buddhista temploma közül a legismertebb a Kaiyuan si, amely két 13. századi pagodájáról messziről is felismerhető (az ikerpagodák a város afféle védjegyeként szolgálnak, például gyakran szerepelnek az itt gyártott termékeken). Maga a templom eredetileg a 7. században épült, azóta számtalanszor átépítették. Eredetileg Lótuszvirág templomnak hívták. Egy régi történet szerint a telek tulajdonosának álmában megjelent egy szerzetes, és arra kérte, hogy építsen ide egy szentélyt. Ő azonban így utasította el: „Majd ha az eperfámon lótuszvirág nő!” Nemsokára eperfáján lótuszvirágok nyíltak, így kénytelen volt felépíteni a templomot. A Kaiyuan si építészetiileg azért nevezetes, mert sok olyan faragványt, épületelemet építettek bele, amelyek eredetileg más vallások templomaiban lehettek, s azok pusztulása után kerültek ide. Nemcsak a vallások, hanem a hajózás iránt érdeklődőknek is érdemes ellátogatniuk ide: a templomkertben külön épületet emeltek annak a 12–13. századi hajónak, amelyet 1974-ben emeltek ki a tenger

fenekéről. A 24 méter hosszú, 9 méter széles roncs maradt meg a legépebben a Kína környékén talált hajómaradványok közül. Eredetileg itt volt megtekinthető a Kínai Tengerhajózási Múzeum teljes gyűjteménye, a helyhiány miatt azonban a tárgyak többségét idővel elköltöztették a város másik részébe, a külön a számukra emelt, hétszintes, hajó alakú épületbe. Ez utóbbi nemcsak a kínai hajózás történetéről ad képet, hanem helytörténeti gyűjteménye révén Quanzhou múltjáról is.

Az egykori muszlim közösség legfontosabb emléke a Nagymecset, amelyet 1009-ben emeltek, majd 1310-ben – a damaszkuszi nagymecset mintájára – átépítettek. Ez a világ egyik legrégebbi, ma is álló mecsete, ma kiállítás látható benne a város környékén talált mohamedán emlékekből. Szintén az itteni muszlimok emlékét őrzi a Sír-hegy (Lingshan) két henger alakú kősírja, amelyekbe állítólag Mohamed két közvetlen tanítványa van eltemetve, akiket maga a próféta küldött Kínába. A városon kívül tekinthető meg Kína egyetlen fennmaradt manicheus szentélye, a Cao'an templom. Az iráni vallást 694-ben hozta el Quanzhouba egy hittérítő, a ma látható templom 1148-ban épült. A vallás a Ming-korban Kínából is eltűnt, s a templom buddhista kegyhelyként élt tovább, de sok eredeti manicheus elemet megőrzött.

Quanzhou kikötője az évszázadok folyamán feltöltődött, így a város egyre messzebb került a tengertől. Ezzel a hajózásban és kereskedelembe betöltött vezető szerepét elvesztette, helyét más dél-kínai nagyvárosok vették át. Műemlékei többsége azonban megmaradt, és a város ma is a

Quanzhoutól délre fekszik a 3,5 milliós Xiamen, Fujian második legnagyobb városa. A nyugaton Amoj néven is ismert metropolisz nagy része a Lujiang-folyó torkolatának szigetén fekszik. Xiamen csillaga Quanzhou lehanyatlásával kezdett emelkedni, s a 17. században már fontos hajózási központ volt. A 19. században egyike lett a külföldiek előtt erőszakkal megnyitott első városoknak. Legújabb kori fejlődése 1980-ban indult meg, amikor területének egy részét különleges gazdasági övezetté nyilvánították, három másik tengerparti körzet mellett. A külföldi – elsősorban tengerentúli kínai – befektetések Xiament Kína egyik leggazdagabb városává tették.

Xiamen egyik fő nevezetessége a Gulangyu, vagyis a Dobiló hullámok szigete, amely fél kilométerre fekszik a fő sziget déli partjától. A gyarmati időszakban a Gulangyu a külföldiek lakóhelye volt, akik európai stílusú előkelő villákat emeltek maguknak. A járművek ki vannak tiltva innen, így rendkívül kellemes környezetben sétálhatunk, s az itt emelkedő Napfény-csúcsról (Riguangyan) remek kilátásban lehet részünk. A Gulangyut a helyiek Zongora-szigetnek is nevezik, mivel az itt élők körében a külföldiek távozása után is fennmaradt az a szokás, hogy aki csak teheti, zongoráznai

tanul. A másfél Margit-szigetnyi méretű területen szinte minden házban van hangszer, s itt található a világ legnagyobb zongoramúzeuma is. Nem csoda, hogy a leghíresebb kínai zongoristák közül nem egy innen származik.

A másik xiameni híresség a Déli Putuo templom (Nan Putuo si), amely a hangulatos Xiamen Egyetem szomszédságában található. Nevét onnan kapta, hogy délre található a Zhejiang tartományi Putuo-hegytől, a kínai buddhizmus egyik szent helyétől. Eredetileg a Tang-korban épült, de azóta többször újjáépítették. Híres a város botanikus kertje is. A legtöbb külföldi nem turistaként keresi fel a várost, hanem üzleti célból: itt rendezik meg minden év szeptemberében Kína egyik legnagyobb nemzetközi vásárát, a Kínai Nemzetközi Befektetési és Kereskedelmi Vásárt, de emellett évente több száz kisebb hasonló rendezvényt is tartanak itt.

Földházak és umami

Quanzhou és Xiamen mellett Zhangzhou városa adja a harmadik sarkát annak a területnek, amelyet Minnan, vagyis Dél-Fujian „aranyháromszögének” neveznek. Fujian GDP-jének 40%-a ebből a régióból származik. Maga Zhangzhou valaha fontos kikötő volt, de mára Xiamen megelőzte. A nárciszairól híres város legfontosabb látnivalója a Déli-hegy templom (Nanshan si), amely egy Tang-kori Buddha-szobrot őriz. A várostól északra fekszik a Bűvös Feliratok tava (Xianzitang), melynek part menti szikláit az itteni őslakosok megfektetlen feliratai díszítik.

A tartomány belsőjében található Sanming, amely természeti látványosságairól híres: nem kevesebb, mint négy nemzeti park található a környékén. Gyakran emlegetik Kína „legzöldebb” városaként.

Sanming egyben a hakkák egyik fontos központja is. A hakkák egy évezrede települtek Észak-Kínából délre, ahol afféle betolakodóként tekintettek rájuk. Így a többi lakostól elkülönülve, szigetszerű csoportokban éltek, és eredeti dialektusuk mellett sok északi szokásukat is megőrizték.

A hakkákhoz fűződnek a fujiani nevezetességnek számító *tulouk*, vagyis földházak, amelyekből háromezer található szétszórva a tartomány hegyes vidékein. A *tulouk* hatalmas, erődszerű épületek, rendszerint kör vagy téglalap alaprajzzal, 3–5 emelettel. Külső faluk rendkívül vastag és jól védhető; a belső oldalon ennek mentén helyezkednek el a helyiségek, amelyeknek ajtajai és ablakai a belső udvarra vagy a függőfolyosóra nyílnak. Egy-egy *tulouban* akár 80 család is lakhatott, akik rendszerint egy nemzetségbe tartoztak. 2008-ban 46 fujiani *tulou*-együttest a világörökség részének nyilvánítottak.

Fujian rendkívül sokszínű vidék: szinte minden körzetének megvan a maga helyi nyelvjárása, operaváltozata, dalkincse – és természetesen konyhája. A fujiani a kínai konyhaművészet nyolc nagy irányzatának egyike, s maga is számtalan alváltozattal büszkélkedhet. A természeti környezetnek megfelelően jellemző a különböző tengeri, illetve erdei alapanyagok

használata (halak, rákok, teknőcök; gombák, rügyek stb.). A meghatározó íz a *xianwei*, ami mifelénk *umami* néven ismert – ez az „ötödik íz” az édes, savanyú, sós és keserű mellett, a nyugati nyelvekben nincs külön szó rá. A fujianiek különösen kedvelik a leveket, amelyeket rendkívül változatosan tudnak elkészíteni. A fogások ízesítésére gyakran használnak erjesztett halszószt, rákpasztát, savanyított sárgabarackot és egy sor más hozzávalót. Sok fogásban szerepel földimogyoró. A leghíresebb fujiani étel a rendkívül bonyolult elkészítési módjáról ismert „Buddha átugorja a falat”.

Fujian Kína egyik legváltozatosabb tartománya: indulhatunk itt hegyi túrára, fürödhetünk a tengerben, meglátogathatunk ősi templomokat, sétálhatunk európai stílusú házak között. És remek üzleteket is köthetünk, hiszen az itteni tengerparti nagyvárosok régóta Kína kapui a külvilág felé.

Salát Gergely

Konfuciusztól Mulanig – új könyvek Kínáról

A Kelet iránt megnőtt érdeklődésnek köszönhetően az elmúlt időszakban is számos olyan igényes könyv és egyéb kiadvány jelent meg magyarul, amelynek fő témája Kína. Az alábbiakban ezek közül válogatunk.

Fajcsák Györgyi:

Fehér arany, mohamedánkék és hamvas őszibarack

Kínai kerámiák a Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum Gyűjteményében II.

Budapest, Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum, 2011, 300 o., á. n.

Magyarország legnagyobb keleti közgyűjteménye a Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeumban található. A múzeum anyagának jelentős részét kínai kerámiák teszik ki: összesen közel 1500 ilyen tárgyat őriznek itt, amelyek alapján a Nyugati Han-kortól (Kr. e. 3–Kr. u. 1. sz.) egészen a 21. század elejéig végig lehet követni a kínai kerámiaművesség fejlődését. A jelen könyv előzménye az a katalógus volt, amely a Ming-kor vége (1644) előtt készült darabokat mutatta be a budapesti kollekciónak; az itt ajánlott kötet a Qing-kori (1644–1911) alkotásokat tartalmazza.

A kötet több mint egyszerű katalógus. Az elején két terjedelmes bevezető tanulmány olvasható, amelyek bemutatják a magyarországi porcelángyűjtés történetét és sajátosságait, illetve a Hopp Múzeum Qing-kori kerámiagyűjteményének fejlődését. A katalógus rész hat fejezetre tagolódik: külön rész foglalkozik az egyszínmázos kerámiákkal, a híres kék-fehér porcelánokkal, a figurális alkotásokkal, a Dehua-porcelánokkal, a Yixing-kerámiákkal és egy különleges tárgycsoporttal, a tubákos flakonokkal. Minden egyes tárgyhoz jó minőségű fotó és részletes tárgyleírás tartozik. Ez utóbbiakból nemcsak az adott tárgyról tudunk meg sokat, hanem a kínai kerámiaművészet jellemző technikáiról, díszítőmotívumairól, szimbolikájáról is. Így a katalógus afféle monográfiaként is olvasható, amelyből részletes – és igencsak izgalmas – képet kapunk a témáról. A kötet végén megtaláljuk a kínai kerámiaművészetre vonatkozó fontosabb kifejezések magyarázatát is. Csak remélni tudjuk, hogy a Hopp Múzeum körüli problémák hamarosan rendeződnek, és e nagyszerű gyűjtemény legszebb darbjait nemcsak a katalógusban, hanem a vitrinekben is újra megcsodálhatjuk.

Őri Sándor:

Konfuciusz bölcseletei – Lun jü

Budapest, Golden Goose Kiadó, 2012, 480 o., 4800 ft.

Konfuciusz (Kongzi) kétségkívül a világtörténelem egyik legnagyobb hatású filozófusa: tanai két és fél évezreden keresztül emberek milliárdjainak gondolkodását, viselkedését, értékrendjét befolyásolták, nemcsak Kínában, hanem a szomszédos országokban is. A *Lunyu* című könyv, amelyből a mester eredeti tanai a legjobban megismerhetők, magyarul *Beszélgetések és mondások* címen közismert. Ezt nem maga Konfuciusz írta – aki szóban tanított, akárcsak Buddha vagy Szókratész –, hanem tanítványainak tanítványai állították össze. E könyvet először Hamvas Béla fordította le magyarra német nyelvű kiadásokból; az első klasszikus kínai eredetiből készült, ma is legismertebb magyar változat Tőkei Ferenc műve.

Őri Sándor – aki *Konfuciusz élete és kora* címmel már írt könyvet a nagy kínai filozófusról – most arra vállalkozott, hogy elkészíti a *Lunyu* vadozatú magyar fordítását, méghozzá szakítva az eddigi hagyományokkal. Sok alapfogalmat másként fordít, mint elődei, és az 500 rövid mondásból, beszélgetésből, történetből álló könyvet próza helyett verses formában adja vissza. Szintén újdonság, hogy nem használ lábjegyzeteket, magyarázatokat, szövegen kívüli értelmezéseket, azt vallván, hogy a szövegnek magáért kell beszélnie, a fordítói megjegyzések csak eltávolítanak az olvasót az eredeti mondatok bölcsességétől. Természetesen az új fordítás már önmagában is egyfajta újraértelmezés: klasszikus kínai művet, különösen filozófiai természetűt, nem lehet úgy visszaadni bármilyen más nyelven, hogy a fordítás ne tükröznék a fordító hozzáállását, szemléletét, ítéletét. Így aztán nincs is tökéletes vagy „végleges” idegen nyelvű változata egy eredeti műnek: a kínai filozófiát folyamatosan újra kell fordítani, s az eddigi értelmezéseket ki kell egészíteni újakkal. Erre tesz kísérletet Őri Sándor szép kiállítású könyve is, amely a magyar változat mellett az eredeti kínai szöveget is tartalmazza.

Misszió, globalizáció, etika

Matteo Ricci szellemi öröksége

Szerkesztette: Patsch Ferenc SJ

Budapest, JTMR Faludi Ferenc Akadémia–L'Harmattan Kiadó, 2011, 322 o., 2900 ft.

A jezsuita hittérítő, Matteo Ricci (1552–1610) alighanem a kereszténység kínai történetének legnagyobb alakja volt. A kínaihoz egyenrangú kultúráként közelített, a lehető legnagyobb tisztelettel, és igyekezett valódi párbeszédet kezdeményezni Kelet és Nyugat között. Halálának 400. évfordulóját világszerte különböző programokkal ünnepelték meg, Magyarországon nemzetközi konferenciát rendeztek a tiszteletére, különböző tudományterületek képviselőinek részvételével. A kötet e konferencia előadásainak anyagát tartalmazza.

A tanulmányok Ricciből kiindulva olyan alapvető kérdéseket feszegetnek, amelyek túlmutatnak az itáliai misszionárius személyén, s ma is igencsak aktuálisak. Hogyan viselkedünk más kultúrák, vallások képviselőivel szemben? Miként tudunk úgy együtt élni más civilizációkkal, hogy elfogadjuk őket, de saját értékrendünkről sem mondunk le? Képesek lehetünk-e erkölcsi alapon szót érteni egymással? Mit jelent számunkra Kína felemelkedése? Mi történt, mi történik, ha Kína egy számára idegen vallással találkozik? Mi folyik Kínában? A kérdésekre teológusok, történészek, közgazdászok, szociológusok és sinológusok keresik a válaszokat – a könyv már csak az ő eltérő megközelítésmódjaik miatt is tanulságos olvasmány.

Kínai népmesék

Összeállította: Marina Grassini

Illusztrálta: Cecco Mariniello

Budapest, Kossuth Kiadó, 2011, 126 o., 1190 ft.

Közhely, hogy a kínaiak rendkívül sokszínű mesekincs-csel rendelkeznek. Ugyanúgy, mint más kultúrákban, a történelem nagy részében a kínai népesség többsége írástudatlan volt, s a hagyományok, értékek, mintaképek, tapasztalatok szóban hagyományozódtak át nemzedékről nemzedékre, leggyakrabban mese formájában. A kínai mesék világáról azonban a külvilág meglehetősen keveset tud, Magyarországon egy-két évtizedenként jelenik meg egy-egy kínai történetgyűjtemény. Ezért is örömteli, hogy a Népek meséi sorozatban most egy kínai meséket tartalmazó kötet is napvilágot látott. A könyv nyolc történetet tartalmaz, olyan ismert mesék változatait, mint például a kínai naptár tizenkét állatának históriája, Yi, az íjász legendája vagy Mulan kalandjainak sorozata. A szövegeket nem kínaiából fordították, hanem egy olasz átdolgozás-gyűjteményből, amely azonban megőrizte az eredeti elbeszélések sok sajátosságát.

A kötet, címének megfelelően, alapvetően mesekönyv. Nem a kutatóknak, filológusoknak, sinológusoknak készült, hanem gyerekeknek: a történetek jól mesélhetők, ráadásul nagyon szép – igaz, nem eredeti kínai – illusztrációk kísérik őket. Elsősorban Kína-rajongó szülőknak ajánljuk, akik szeretnék gyerekeiket idejekorán bevezetni a kínai fantáziavilágba, de

természetesen mindenki örömét lelheti benne, aki szereti a meséket.

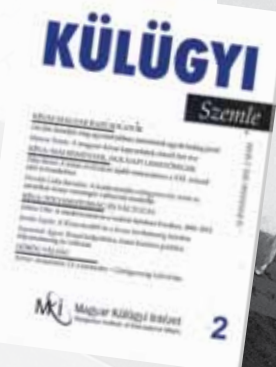
Külügyi Szemle

2012/2. szám

Budapest, Magyar Külügyi Intézet, 216 o., 990 ft.

A Magyar Külügyi Intézet folyóiratának legújabb kötete afféle Kínaszám, a benne szereplő tanulmányok többsége a távol-keleti óriással foglalkozik. A cikkeket három tartalmi egységbe sorolták. A Kínai–magyar kapcsolatok című részben a budapesti kínai nagykövet asszony köszöntője mellett a magyar–kínai kapcsolatok elmúlt két évről olvashatunk összefoglalót. A *Kína: mai remények, holnapi lehetőségek* rész két tanulmánya a kínai civilizáció mai reneszánszával és a kínai–amerikai vetélkedés egy lehetséges modelljével foglalkozik. A *Kína: folymatosság és változás* című rész három cikke olyan általánosabb kérdéseket jár körül, mint a modernitás és hagyomány együttélése, a kínai modell sajátosságai vagy a kínai politika régi és új jellemzői.

A szerzők a mai Kína ismert magyar kutatói. E folyóirat számában jelent meg a 2012-ben elhunyt jelentős Kína-kutató, Jordán Gyula egyik utolsó tanulmánya. Remélhető, hogy a jövőben mind a *Külügyi Szemlének*, mind más folyóiratoknak készülnek hasonló tematikus számai: a mai Kínával foglalkozó szakemberek írásai jellemzően különböző kiadványokban szétszórva jelennek meg, s az olvasó dolgát jelentősen megkönnyíti, ha egy kötetben találkozhat a legújabb kutatási eredményekkel.

Han Yu, a régiek tisztelője

Han Yu (768–824) a Tang-kor második felében élt, egy olyan időszakban, amikor a Tang-ház uralma hanyatlásnak indult, és a dinasztia első felének dicsősége már a múlté volt. Hivatalnok-írás-tudó családban született, apja korai halála után bátyja nevelte fel. Huszonnégy éves korában szerezte meg a *jinshi* vizsgafokozatot, s innentől fogva különböző pozíciókat töltött be a kormányzatban. Karrierje során többször száműzték.

Csak a konfucianizmus

Élete során Han Yu számos esszét és verset írt. Filozófiai műveinek fő mondanivalója az, hogy helyre kell állítani a gondolkodás tisztaságát, vissza kell térni a konfucianizmus eredeti formájához, és újra el kell ismerni a konfucianizmust a gondolkodás egyetlen helyes iskolájának. Úgy gondolta: az igazi bölcsesség csak a mindennapi életen alapuló, racionális, evilági konfucianizmusban található meg, ennek fő forrásai pedig a konfucianus klasszikusok és az ősi mesterek művei. Minden olyan kísérletet el kell vetni, amely az élet értelmét a klasszikusok által leírt társadalmi renden kívül igyekszik megtalálni. A konfucianizmus ugyanis Han Yu szerint nem csupán társadalmi normarendszer, hanem az egyén spirituális fejlődésének is egyetlen helyes forrása. Az egyéb eszmék és tanítások elterjedése nemcsak a morális zülléshez, hanem a dinasztia politikai meggyengüléséhez is hozzájárult.

A buddhisták ellen

Fő ellenfelének Han Yu a buddhizmust tartotta, amely a Tang-korban élte virágkorát Kínában. Az indiai eredetű vallás mind a mindennapi életre, mind az elit gondolkodására nagy hatással volt, s a

buddhistákat az állam is támogatta. Han Yu 819-ben írta meg *Beadvány a Buddha-erekye fogadására ellen* című híres-hírhedt levelét, amelyben felszólította a császárt: a közelgő buddhista ünnepen ne fogadja a császári palotában a díszmenettel odavitt ujjszontereklyét – ahogy ez akkoriban szokás volt –, hanem semmisítse meg tűzzel vagy vízzel ezt a „rothadt, koszos maradványt”. A feldühödött császár tiszteletlenségéért Han Yut majdnem kivégeztette, végül azonban csak száműzte.

Han Yu ellenségességének fő oka az volt, hogy szerinte a buddhizmus idegen eredete révén összeütközésbe került a hagyományos konfucianus értékekkel, és elhomályosította az ősi kínai bölcsességet. Han Yu hasonló vehemenciával küzdött mind a filozófiai, mind a vallási taoizmus ellen. Szerinte az ősi bölcs királyok az emberiséget a zűrzavarból és a vadállati létből vezették ki, így amikor Laozi és Zhuangzi a régi, „tisztá” állapotok helyreállításáról beszélnek, azzal a sötétségbe való visszatérést hirdetik. A vallásos taoizmust azért ítélte el, mert követői nem teljesítették társadalmi kötelezettségeiket. Mindezzel Han Yu szembefordult azzal a mintegy félezer éve elterjedt nézettel, mely szerint a konfucianizmus a társadalmi viselkedést, a taoizmus és a buddhizmus pedig az ember belső világát szabályozza, így jól megférnek egymással – Han Yu ugyanis azt vallotta, hogy a konfucianizmus mind a külső, mind a belső élet egyetlen megfelelő irányítója.

Régi szövegek

Han Yu hagyománytisztelő írásainak stílusában is megmutatkozott. Azt hirdette, hogy el kell vetni korának és az azt megelőző évszázadoknak túldíszített, a formát mindenek felé helyező írásmódját, és vissza kell térni a

A kínai szellemtörténet kiemelkedő alakja volt Han Yu, aki azt vallotta: az irodalomnak és a filozófiának vissza kell térnie az ókori forrásokhoz, s a gondolkodást meg kell tisztítani az új és idegen elemektől.

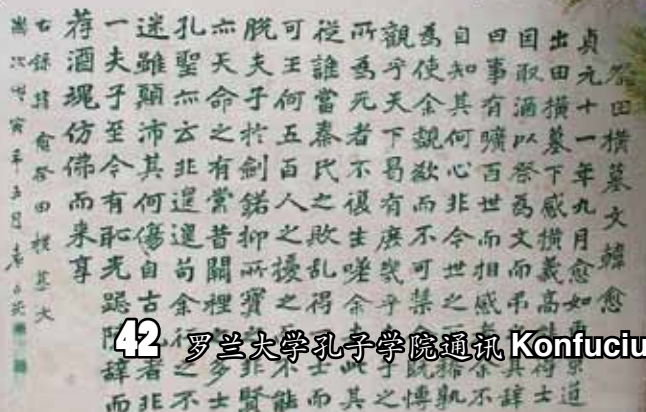
Késői Zhou-kori és Han-kori mesterek letisztult, a tartalomra összpontosító, lényegre törő stílusához. Ezzel elindította lett az úgynevezett „régiszi szövegek mozgalmának” (*guwen yundong*). Han Yu és követői azonban nem mechanikusan másolták az egy évezreddel korábbi szövegek nyelvezetét, hanem olyan új prózastílust teremtettek, amellyel koruk valóságát és gondolatait pontosabban le tudták írni.

Utóélet

Bár a maga korában Han Yut csak közvetlen követői tartották nagy becsben, tanai felbecsülhetetlen hatással voltak a későbbi Kínára. A néhány évtizeddel halála után megrendezett buddhistaüldözés mögött ugyan még nem a konfucianusok, hanem a császár taoista tanácsadói álltak, abban Han Yunek is nagy szerepe volt, hogy a kínai elit idővel elfordult a buddhizmustól, így az sose nyerte vissza régi befolyását. A konfucianizmus újjáélesztésével Han Yu lett az előfutára a Song-kori neokonfucianizmusnak, annak az eszmerendszernek, amely egészen a 20. századig Kína hivatalos államideológiája lett. A régi szövegek mozgalma a 11–12. századra egyeduralmódóvá vált, a hivatalnoki vizsgákon ilyen stílusban kellett megírni a dolgozatokat. Han Yu esszéi pedig az általános műveltség részei, a tökéletes filozófiai próza mintaképei lettek. Nem csoda, hogy Han Yut emlegetik elsőnek „a Tang- és a Song-kor nyolc nagy prózai mestere” (*Tang Song ba da sanwen jia*) között.

Salát Gergely

Konfuciusz-kvíz

A Konfuciusz Krónika újból vetélkedőt hirdet olvasói számára. A feladat egyszerű: az alábbi tíz kérdésre kell válaszolni, s a megfejtéseket e-mailben vagy postai úton eljuttatni az ELTE Konfuciusz Intézetéhez 2013. május 1-ig. A kérdésekre a válaszok megtalálhatók a Konfuciusz Krónika jelen számának cikkeiben.

1. Milyen nemzetiségű volt Ennin?

- a. kínai
- b. koreai
- c. japán
- d. kitaj

2. Mi volt a Cádzsin bicsig?

- a. megállóhálózat a Selyemúton
- b. a mandzsuk törzsi szervezete
- c. Yuan-kori császári szakácskönyv
- d. az ojrát kánság törvénykönyve

3. Hogyan jelezzük a kínai étteremben, ha elfogyott a teánk?

- a. hangosan kiabálunk: „Cha! Cha!”
- b. a kancsót félig nyitva hagyjuk
- c. evőpalcánkat a kancsóba állítjuk
- d. csészénket fejfel lefele fordítjuk

4. Mit kap a pekingi „autólottó” nyertese?

- a. személygépkocsit
- b. rendszámtáblát
- c. belvárosi behajtási engedélyt
- d. egyéves ingyenes parkolást

5. Mi volt a Selyemút keleti végpontja?

- a. Kasgar
- b. Chang'an
- c. Dunhuang
- d. Ürümszi

6. Mit kell mondania egy madzsongjátzsma nyertesének?

- a. „Győztem!”
- b. „Madzsong!”
- c. „Peng!”
- d. „Mosás!”

7. Mi Mazu, a hajós védőistenség szülőhelye?

- a. Gulangyu
- b. Sanming
- c. Meizhou-sziget
- d. Huanggang-csúcs

8. Hány fejezetből áll A történetíró feljegyzései?

- a. 72
- b. 108
- c. 120
- d. 130

9. A hagyomány szerint milyen csodát hajtott végre Vadzsrabódhi a császár parancsára?

- a. árvíz visszaszorítása
- b. haldokló meggyógyítása
- c. higany arannyá változtatása
- d. esőfakasztás

10. Melyik irodalmi irányzathoz szokták sorolni Mo Yant?

- a. gyökérkeresők
- b. sebek irodalma
- c. avantgárd
- d. neorealista

A megfejtéseket e-mailen a media@konfuciuszintezet.hu, postán az ELTE Konfuciusz Intézet, 1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F címre várjuk, 2013. május 1-ig. A megfejtést beküldők között értékes könyvnyereményeket sorsolunk ki. Kérjük a beküldőket, hogy nevük és e-mail címük mellett postacímüket is adják meg, hogy a nyereményt postázni tudjuk. Az ELTE Konfuciusz Intézet a személyes adatokat bizalmasan kezeli, azokat harmadik félnek nem adja ki.

Előző számunk Konfuciusz-kvízének nyertesei:
Bátki Lászlóné (Budapest),
Berecz Károly Attila (Mezőcsát),
Paszabi Ágnes (Budapest).
Gratulálunk!

KÍNAI NYELVTANFOLYAMOK AZ ELTE KONFUCIUSZ INTÉZETBEN

Az ELTE Konfuciusz Intézet azzal a céllal alakult 2006 decemberében, hogy minden érdeklődő számára lehetőséget teremtsen a kínai nyelv megtanulására. A kínai a legtöbbször által anyanyelvként beszélt nyelv a világon, s a nyelvtanulók körében is egyre népszerűbb: becslések szerint 2010-ben világszerte már negyvenmillióan tanultak kínaiul.

Ha kínaiul szeretne tanulni, válasszon minket,

- mert nálunk havonta indulnak ingyenes nyelvtanfolyamok is;
- mert az órákat kínai anyanyelvű vagy Kínában képzett magyar anyanyelvű tanárok tartják;
- mert a legmodernebb – nemzetközileg tesztelt és bevált – multimédiás tananyagokat használjuk;
- mert órabeosztásunk rugalmas, a diákok igényeihez alkalmazkodik;
- mert nálunk magánórákat is vehet;
- mert az ELTE Konfuciusz Intézetben tanulhat kínaiul a legkedvezőbb feltételek mellett;
- mert ez egy hosszú távra szóló befektetés;
- mert a kínai nyelv nem is olyan nehéz...

Intézetünk rendszeresen indít különböző szintű nyelvtanfolyamokat, nemcsak magánszemélyeknek, hanem cégeknek is.

Tanfolyamainkra a beiratkozás folyamatos.

Jelentkezés:

- személyesen: az ELTE Konfuciusz Intézetben (1088 Budapest, Múzeum krt. 4/F I. 16.);
- telefonon: a 06-1-411-65-97 számon (H-P: 10.00–13.00, 14.00–18.00);
- interneten: a www.konfuciuszintezet.hu honlapon.

